

การพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน
โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน

นายสุทธิพงษ์ สอนธรรม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2552

**The Development of Good Governance Management Indicators for Student
Organization of Matthayom Paklang School in Nan Province**

Mr. Sutthipong Sonthum

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Evaluation

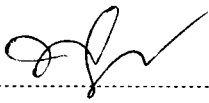
School of Educational Studies

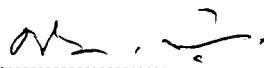
Sukhothai Thammathirat Open University

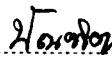
2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน
โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน
ชื่อและนามสกุล นายสุทธิพงษ์ สอนธรรม
แขนงวิชา การวัดและประเมินผลการศึกษา
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. สุพักตร์ พิบูลย์
2. อาจารย์ ดร. บัณฑิต แทนพิทักษ์

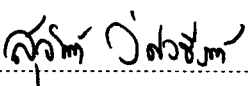
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชิต ฤทธิจรูญ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุพักตร์ พิบูลย์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. บัณฑิต แทนพิทักษ์)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
การวัดและประเมินผลการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

วันที่ 16 เดือน กันยายน พ.ศ. 2553

ชื่อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน
โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน

ผู้วิจัย นายสุทธิพงษ์ สอนธรรม ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การประเมินการศึกษา)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. สุพักตร์ พิบูลย์ (2) อาจารย์ ดร. บัณฑิต แทนพิทักษ์
ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียนโรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน ด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และ (2) ประเมินประสิทธิผลการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล สำหรับองค์กรนักเรียน ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ประกอบด้วย (1) คณะกรรมการนักเรียนที่เข้าร่วมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จำนวน 40 คน (2) ครูหัวหน้ากิจกรรมนักเรียนและครูที่ปรึกษา คณะกรรมการองค์การนักเรียน จำนวน 3 คน และ (3) นักเรียนโรงเรียนมัธยมป่ากลาง จำนวน 240 คน เลือกโดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อการสนทนากลุ่ม แบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า และ แบบสังเกตพฤติกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัย ปรากฏว่า (1) ตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียนโรงเรียนมัธยมป่ากลาง ที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ คือ (1.1) ด้านการประพฤติปฏิบัติตน จำนวน 13 ตัวชี้วัด (1.2) ด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ จำนวน 10 ตัวชี้วัด และ (1.3) ด้านการปฏิบัติงานต่อสังคมและชุมชน จำนวน 4 ตัวชี้วัด รวมทั้งสิ้น 27 ตัวชี้วัด และ (2) ผลการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล สำหรับองค์กรนักเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า (2.1) ได้ตัวชี้วัดที่เหมาะสมสอดคล้องตามหลักการธรรมาภิบาลและงานวิจัยทั่วไป (2.2) กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีพัฒนาการด้านพฤติกรรมธรรมาภิบาลสูงขึ้นภายหลังจากนำตัวชี้วัดไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยปรากฏคะแนนผลการประเมินตนเองเมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 2 สูงกว่า ภาคเรียนที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินตามการรับรู้ของครูที่ปรึกษาและครูหัวหน้างานกิจกรรม ที่ประเมินว่า กลุ่มผู้ร่วมวิจัยหรือคณะกรรมการนักเรียนมีพัฒนาการด้านพฤติกรรมธรรมาภิบาลสูงขึ้น ภายหลังจากเข้าร่วมวิจัย และ (2.3) ผลการประเมินการปฏิบัติงานของคณะกรรมการนักเรียนตามการรับรู้ของกลุ่มนักเรียนทั่วไป ปรากฏคะแนนการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากทั้ง 3 องค์ประกอบ ทุกตัวชี้วัด

คำสำคัญ ตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล องค์กรนักเรียน

Thesis title: The Development of Good Governance Management Indicators for Student Organization of Matthayom Paklang School in Nan Province
Researcher: Mr.Sutthipong Sonthum; **Degree:** Master of Education (Educational Evaluation); **Thesis advisors:** (1) Dr. Suphak Pibool, Associate Professor; (2) Dr.Bunthit Thanpithuk; **Academic year:** 2009

Abstract

The purposes of this research were to (1) develop good governance performance indicators for the student organization of Mathayom Paklang School via the participatory action research; and (2) evaluate the effectiveness of the developed good governance performance indicators for the student organization via participatory action research.

The sample of informants comprised (1) 40 student organization committee members who took part in the participatory action research, (2) 3 teachers consisting of a student activities head and two consultant teachers of the student organization, and (3) 240 randomly selected students. The employed data collecting instruments included an interview form for focus group discussion, a rating scale questionnaire and a behavior observation form. Data were analyzed using the content analysis, frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test

Research findings revealed that 1) the total number of 27 appropriate and feasible good governance performance indicators were identified for three dimensions of work performance: (1.1) the dimension of self-performance consisting of 13 indicators, (1.2) the dimension of performance as a committee member consisting of 10 indicators, and (1.3) the dimension of work performance for the society and community consisting of 4 indicators; and (2) the outcomes of developing good governance performance indicators via participatory action research for the student organization were as follows: (2.1) the work performance indicators were developed which were appropriate and in congruence with the good governance principles and other research findings, (2.2) after implementing with the work performance indicators, the students who took part in the participatory action research achieved higher level of good governance behaviors as shown by their self-assessment scores at the end of the second semester being significantly higher than their counterpart scores at the end of the first semester at the .05 level, which was in accordance with the assessment results given by the student activities head teacher and two consultant teachers who perceived that after participating in the action research, the students and student organization committee members had shown higher level of good governance behaviors; and (3) the work performance outcomes of student organization committee members, as perceived by the students in general, showed the scores of good governance performance being at the high level in all of the three dimensions and in every indicator.

Keywords: Work performance indicator, Good governance performance, Student organization

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความเมตตากรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุพัศตร์ พิบูลย์ แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้เสียดสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ พร้อมทั้งช่วยแก้ปัญหาและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้ชัดเจนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นกำลังใจและเอื้ออาทรต่อผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างดียิ่ง และต้องขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิต ฤทธิจรรยา ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร. บัณฑิต แทนพิทักษ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่องานวิทยานิพนธ์เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณท่านคณาจารย์ แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือแนะนำ เมตตากรุณา อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ที่มีคุณค่าแก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เกี่ยวข้อง คณะครู โรงเรียนมัธยมปากกลางที่ให้ความอนุเคราะห์เสียดสละเวลาอันมีค่าให้ความร่วมมือให้ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณ คณะกรรมการองค์การนักเรียนผู้ที่เข้าร่วมทีมวิจัยทุกคน ที่ร่วมกันสร้างสรรค์การทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นผลดีต่อองค์กรนักเรียน เป็นผลดีต่อสถานศึกษา และเป็นผลดีต่อชุมชน และที่สำคัญที่สุดคือเป็นผลดีต่อตนเองในการมุ่งมั่นพัฒนาการทำงานในหน้าที่ และการเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอย่างเหมาะสมในสังคมวิถีประชาธิปไตย อันเป็นรากฐานของการปกครองประเทศต่อไป

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมารดา ที่ให้กำเนิดและอบรมเลี้ยงดูให้ความอุปการะ สนับสนุนให้กำลังใจ เห็นความสำคัญของการศึกษาของผู้วิจัยมาโดยตลอด และขอบคุณทุกกำลังใจ ในครอบครัวที่คอยห่วงใย ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนผู้วิจัย ตลอดจนกัลยาณมิตรทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจ ขอบคุณพี่ๆ และเพื่อนๆ ในกลุ่มเรียนรุ่นที่ 3 ที่ให้กำลังใจและรับฟังปัญหา จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์สนอง ก้อนสมบัติ อดีตผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมปากกลางซึ่งเป็นแรงบันดาลใจในการมูานะศึกษาเล่าเรียนของข้าพเจ้า ความสำเร็จ และคุณค่าใดๆ อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบให้แก่ผู้ใช้ประโยชน์กับงานวิจัยนี้ทุกท่าน

สุทธิพงษ์ สอนธรรม

กรกฎาคม 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาตัวชี้วัดหรือตัวบ่งชี้	9
ความหมายและแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	18
แนวความคิดเกี่ยวกับองค์กรและหลักธรรมาภิบาล	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	66
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	67
การเก็บรวบรวมข้อมูล	68
การวิเคราะห์ข้อมูล	69
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	72
ตอนที่ 1 รายงานตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน ด้วยการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ..	72
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับผลการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบ ธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน	77

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	107
สรุปการวิจัย	107
อภิปรายผล	113
ข้อเสนอแนะ	115
บรรณานุกรม	117
ภาคผนวก	122
ก. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	123
ข. สำเนาหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย	125
ค. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	128
ประวัติผู้วิจัย	142

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนพฤติกรรมชีวิตที่ผ่านการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 1 โดยการระบุพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหลัก 6 ประการ.....	57
ตารางที่ 3.2 สรุปจำนวนร่างตัวชี้วัดหลักและร่างตัวชี้วัดย่อยที่ผ่านการพิจารณาจัดหมวดหมู่ของกลุ่มตัวอย่างด้วยการสนทนากลุ่ม(FGD) ครั้งที่ 1 เพื่อนำไปทดลองใช้ในการปฏิบัติงาน.....	58
ตารางที่ 3.3 แสดงจำนวนร่างตัวชี้วัดหลักและตัวชี้วัดย่อยที่ผ่านการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 ซึ่งผ่านการนำไปทดลองใช้ในครั้งที่ 1 แล้ว.....	59
ตารางที่ 3.4 ร่างตัวชี้วัดหลักและตัวชี้วัดย่อยด้านการประพฤติปฏิบัติตน.....	60
ตารางที่ 3.5 ร่างตัวชี้วัดหลักและตัวชี้วัดย่อยด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ.....	61
ตารางที่ 3.6 ร่างตัวชี้วัดหลักและตัวชี้วัดย่อยด้านชุมชนและสังคม.....	63
ตารางที่ 3.7 สรุปจำนวนร่างตัวชี้วัดหลักและตัวชี้วัดย่อย ที่ผ่านการใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม.....	64
ตารางที่ 4.1 ตัวชี้วัดหลักด้านการประพฤติปฏิบัติตน จำนวนตัวชี้วัด และชื่อตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติปฏิบัติตน.....	73
ตารางที่ 4.2 ตัวชี้วัดหลักด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ จำนวนตัวชี้วัด และชื่อตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการและสภานักเรียน.....	74
ตารางที่ 4.3 ตัวชี้วัดหลักด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม จำนวนตัวชี้วัด และชื่อตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านชุมชนและสังคม.....	76
ตารางที่ 4.4 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ร่วมวิจัย (ภาคเรียนที่ 1).....	78
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัด การปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ในองค์ประกอบด้านการประพฤติปฏิบัติตน (ภาคเรียนที่ 1).....	79
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัด การปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ในองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงาน ในลักษณะคณะกรรมการ (ภาคเรียนที่ 1).....	81
ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัด การปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ในองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงาน ต่อชุมชนและสังคม (ภาคเรียนที่ 1).....	83

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.8 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างผู้ร่วมวิจัย (ภาคเรียนที่ 2).....	84
ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัด การปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ในองค์ประกอบด้านการประพฤติ ปฏิบัติตน (ภาคเรียนที่ 2).....	85
ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัด การปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ในองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการ (ภาคเรียนที่ 2).....	87
ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัด การปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ในองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงาน ต่อชุมชนและสังคม (ภาคเรียนที่ 2).....	89
ตารางที่ 4.12 เปรียบเทียบผลการประเมิน ตนเองของกลุ่มตัวอย่างการพัฒนาตัวชี้วัด การปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ในองค์ประกอบด้านการประพฤติปฏิบัติตน.....	90
ตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบผลการประเมิน ตนเองของกลุ่มตัวอย่างการพัฒนาตัวชี้วัด การปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือPAR ในองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ.....	92
ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบผลการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ในองค์ประกอบ ด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม.....	95
ตารางที่ 4.15 เปรียบเทียบผลการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการพัฒนาตัวชี้วัด การปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน ภาพรวมทั้ง 3 ด้าน.....	97
ตารางที่ 4.16 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง (นักเรียนทั่วไป).....	101
ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัด การปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ในองค์ประกอบด้านการประพฤติปฏิบัติตน ตามความคิดเห็นของนักเรียนทั่วไป.....	102
ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัด การปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ในองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานในลักษณะ คณะกรรมการ ตามความคิดเห็นของนักเรียนทั่วไป.....	104

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัด การปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ในองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงาน ต่อชุมชนและสังคม ตามความคิดเห็นของนักเรียนทั่วไป.....	106

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	5
ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างนักวิชาการ นักวิจัยและกลุ่มผู้แทนก่อนและหลัง การวิจัยแบบ PAR.....	23
ภาพที่ 2.2 แสดงขอบเขตภาระงานขององค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง.....	28
ภาพที่ 2.3 แสดงภาพรวมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.....	32
ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน.....	54

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผลจากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจและการเงินในปี 2540 ของประเทศไทย ส่งผลให้ทุก
รัฐบาลที่ผ่านมามีความสำคัญกับปัญหาดังกล่าวและหาแนวทางแก้ไข ท่ามกลางภาวะแวดล้อม
และเงื่อนไขของการก้าววิกฤติโดยการพิจารณาออกกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับที่จำเป็นต่อการ
บริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี อันเป็นหลักการสำคัญในการกอบกู้และฟื้นฟูเศรษฐกิจและ
สังคม ประเทศชาติ สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศเพื่อที่จะ
สามารถรองรับกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของโลกยุค โลกาภิวัตน์(Globalization) ได้อย่าง
ทันทั่วทั้งที่ รัฐบาลจึงมีมติคณะรัฐมนตรี(มติ ครม.) เห็นชอบร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย
การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ขึ้น เพื่อใช้เป็นกลไกสำคัญของ
ภาครัฐและเอกชนในการแก้ไข ปัญหาวิกฤติที่เกิดขึ้น โดยให้ทุกหน่วยงานเร่งสร้างระบบบริหาร
กิจการของแต่ละส่วนราชการ และบูรณาการเข้ากับการทำงานเพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบสำนัก
นายกรัฐมนตรีดังกล่าว อันจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป โดยยึดแนวทาง
ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2546
ควบคู่กัน

หลักธรรมาภิบาล หรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นหลักการที่
ใช้เป็นแนวทางสำคัญของรัฐบาลที่กำหนดและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมนำไปประยุกต์เข้า
กับการบริหารงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานให้สามารถบรรลุ
เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยงาน อันจะเป็นการยังประโยชน์และความสุขความเจริญ
ให้แก่ประชาชนและสังคมได้เป็นอย่างดี ประกอบไปด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1)หลักนิติ
ธรรม เป็นหลักที่ว่าด้วยกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ และความเสมอภาคในการบังคับใช้ 2)หลัก
คุณธรรม เป็นหลักที่ว่าด้วยความดีงามทั้งหลายในการทำงาน 3)หลักความโปร่งใส เป็นหลักที่ว่า
ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบได้ 4)หลักการมีส่วนร่วม เป็นหลักที่ว่าด้วยการทำงานที่
เน้นหมู่คณะและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5)หลักความรับผิดชอบ เป็นหลักที่ว่าด้วยการ
กล้ายอมรับผลของการทำงาน และ 6)หลักความคุ้มค่า เป็นหลักที่ว่าด้วยการจัดสรรและใช้

ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนร่วม (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี, 2542) กอปรกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ เพื่อมุ่งสร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างพัฒนาธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำรงชีวิตในสังคมไทย โดยสร้างกระบวนการเรียนรู้ ปลุกฝังจิตสำนึก ค่านิยม วัฒนธรรมประชาธิปไตยและ ธรรมาภิบาลแก่เยาวชน และประชาชนอย่างแท้จริงและจริงจัง พร้อมพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำประชาธิปไตยที่มีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสังคมทุกระดับเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

กระทรวงศึกษาธิการ เป็นกระทรวงหนึ่งที่รับเอานโยบายและแนวปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 บูรณาการเข้ากับการบริหารงานของส่วนราชการในสังกัดทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานของข้าราชการหรือการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน และเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะส่วนราชการที่เป็นนิติบุคคล โดยรัฐบาลได้ออกกฎหมายและระเบียบเพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารงานที่นำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นแนวทางสำคัญในการปฏิบัติงาน ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 เป็นต้น ซึ่งเป็นกฎหมายที่ได้คำนึงถึงหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์เข้ากับการบริหารงานขององค์กร

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการสร้างหลักธรรมาภิบาลในองค์กรสถานศึกษา คือการไม่สามารถนำหลักการไปสู่การปฏิบัติได้อย่างจริงจังและไม่สามารถส่งเสริมการบริหารงานโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางได้อย่างแท้จริง ซึ่งการดำเนินงานโดยส่วนใหญ่มักจะเป็นอำนาจหน้าที่ของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ขาดการสนับสนุนให้นักเรียนได้รับรู้และมีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจในขอบเขตหน้าที่ของตนเท่าที่ควร ซึ่งหากมองในแง่ของครูแล้วมักมองว่าการดำเนินงานเป็นเรื่องของผู้ครูอาจารย์ไม่ใช่เรื่องของนักเรียน นอกจากนั้นผู้ใหญ่เองยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญและจำเป็นที่ต้องนำหลักการธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานและดำเนินนโยบายทางการศึกษาอย่างจริงจัง ซึ่งแท้จริงแล้วการส่งเสริมให้นำหลักคุณธรรมนำความรู้และหลักการธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติทั้งในส่วนของการบริหารจัดการสถานศึกษา การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์จะเป็นการตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง ดังนั้นการปลุกฝัง และสร้างความตระหนักแก่ผู้ใหญ่ซึ่งเป็นผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องแต่เพียงอย่างเดียว ก็ไม่สามารถทำได้ การแก้ปัญหาที่สำคัญและเป็น

ทางเลือกประการหนึ่งก็คือ ต้องเร่งปลูกฝังและส่งเสริมผู้เรียนในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปถึงระดับผู้ใหญ่ ซึ่งก็คือเป็นหน้าที่ของครูอาจารย์ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ที่จะต้องส่งเสริมและจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดแก่เยาวชนด้วย และที่สำคัญต้องเร่งสร้างจิตสำนึกและเรียนรู้แบบอย่างการดำรงตนในวิถีประชาธิปไตยโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของบุคคลากรซึ่งเป็นผู้ใหญ่แก่เด็กและเยาวชน ดังนั้นการส่งเสริมคุณธรรม และค่านิยมที่ถูกต้องภายใต้สังคมประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาลจึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะมุ่งสร้างศักยภาพที่คน โดยเฉพาะเด็กๆ และเยาวชน อันจะเป็นการเสริมสร้างคนให้มีคุณภาพทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กับความรู้ความสามารถของผู้เรียนในฐานะเยาวชนที่จะมีสิ่งเหล่านี้ติดตัวไปเมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ในสังคมต่อไปในอนาคต

โรงเรียนมัธยมป่ากลาง เป็นสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีการดำเนินงานตามระเบียบและกฎหมายการศึกษาที่เกี่ยวข้อง โดยในส่วนของการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนนั้น โรงเรียนได้จำลองรูปแบบการคัดสรรและการสรรหาโดยผ่านระบบการเลือกตั้งโดยจำลองรูปแบบการเลือกตั้งระดับชาติ เพื่อได้ตัวแทนนักเรียนที่สามารถเป็นตัวแทนในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องภายใต้ขอบเขตหน้าที่ที่พึงกระทำได้ตามบทบาทขององค์กรนักเรียนในสถานศึกษา ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมามีข้อค้นพบประการหนึ่งของผู้วิจัยในฐานะครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนพบว่า องค์กรนักเรียนมีความสำคัญที่คอยช่วยเหลืองานของสถานศึกษาเป็นอย่างดี ถ้าองค์กรนักเรียนซึ่งเป็นผู้นำนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในองค์กรก็จะสามารถสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาให้เป็นไปได้ด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้นำนักเรียนได้นำเอาหลักการบริหารเข้ามาประยุกต์กับการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลในบทบาทหน้าที่ประจำของตนแล้ว ก็เชื่อได้ว่าการปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียนก็จะมีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพสามารถสร้างค่านิยมในสังคมธรรมาภิบาลภายในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากตัวแทนนักเรียนได้ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการองค์กรนักเรียนซึ่งเป็นฝ่ายบริหารขององค์กรมักมีบทบาทเป็นผู้กำหนดนโยบายและบริหารกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนรวมทั้งเป็นผู้นำนักเรียนในการนำกิจกรรมที่สถานศึกษากำหนดร่วมกับชุมชนให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยเฉพาะด้านกิจกรรมนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างสูงสุด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน เพื่อพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานและส่งเสริมค่านิยมในสังคมธรรมาภิบาลขององค์กรนักเรียนในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

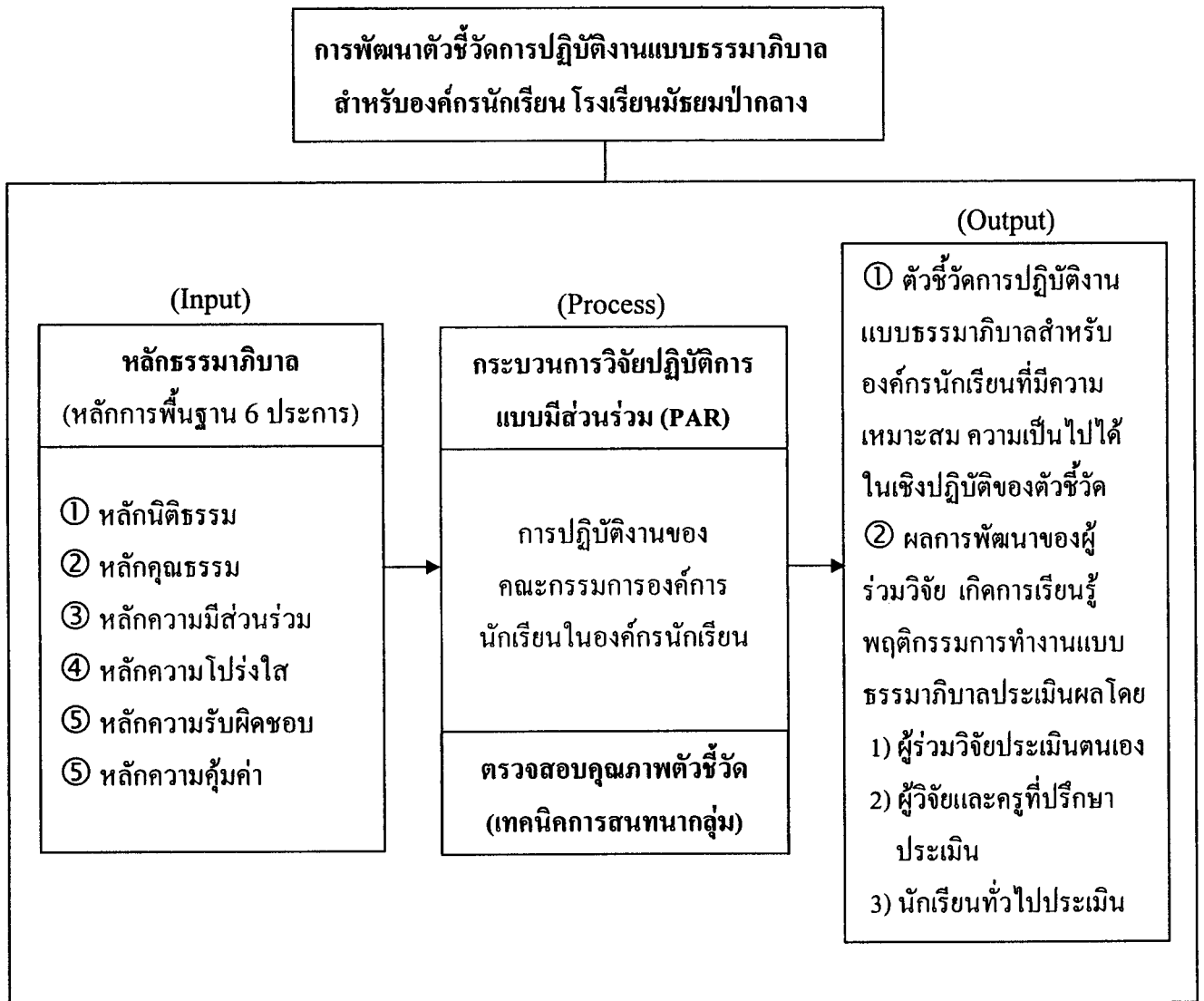
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน
โรงเรียนมัธยมปากกลาง จังหวัดน่าน ด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.2 เพื่อประเมินผลการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล สำหรับองค์กร
นักเรียน ที่พัฒนาขึ้นด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กร
นักเรียนโรงเรียนมัธยมปากกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 จังหวัดน่าน
ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรม หนังสือ
เอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน
แบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ดังภาพที่ 1.1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิด การพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน

4. สมมติฐานการวิจัย

ตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล สำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน ด้วยการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ในการปฏิบัติงานสำหรับองค์กรนักเรียน และมีผลก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองจนเป็นนิสัยและสร้างค่านิยมธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานและดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีความสุข

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 มุ่งพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล สำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลางด้วยการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นสมาชิกในองค์กรนักเรียน ปีการศึกษา 2550 – 2551 โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน

5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.2.1 กลุ่มเป้าหมาย ในการนำตัวชี้วัดไปใช้ คือ องค์กรนักเรียนโรงเรียนมัธยมป่ากลาง

5.2.2 กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ประกอบด้วย คณะกรรมการองค์กรนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 40 คน และนักเรียนทั่วไป จำนวน 240 คน

5.3 การวิจัยครั้งนี้จะใช้ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2550 ถึง วันที่ 30 มีนาคม 2551

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การพัฒนาตัวชี้วัด หมายถึง การสร้างตัวชี้วัดที่สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการทำงานหรือปฏิบัติงานตามหลักการธรรมาภิบาลด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำการตรวจสอบคุณภาพโดยศึกษาเปรียบเทียบ วิเคราะห์ และการทดลองใช้ในการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ปกติของคณะกรรมการองค์กรนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างผู้ร่วมวิจัย

6.2 การปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล หมายถึง การประพฤติกการปฏิบัติตน และการทำงานในบทบาทหน้าที่โดยยึดหลัก 6 ประการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 โดยปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านคือ ด้านการประพฤติปฏิบัติตน ด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ และด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม

6.4 การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและคณะกรรมการองค์กรนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในลักษณะกึ่งทางการ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล โดยมีการสนทนากลุ่ม การอภิปราย การเสนอแนะ การแสดงความคิดเห็นระหว่างนักเรียนกับผู้วิจัยในฐานะครูที่ปรึกษากิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมและเน้นการปฏิบัติงานจริงโดยนำหลักการธรรมาภิบาลไปปรับใช้ในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการองค์กรนักเรียน ในองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน

6.5 องค์กรนักเรียน หมายถึง ตัวแทนนักเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรนักเรียนมี 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มนักเรียนที่ปฏิบัติงานในบทบาทคณะกรรมการองค์กรนักเรียน มีหน้าที่บริหารงานและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน โดยมีที่มาจากการออกเสียงเลือกตั้งของนักเรียนทุกคนในโรงเรียนมัธยมป่ากลาง มีวาระการดำเนินงาน 1 ปีการศึกษา และ 2) กลุ่มนักเรียนที่เป็นตัวแทนนักเรียนแต่ละห้องเรียนที่ผ่านการเลือกตั้ง เข้ามาทำหน้าที่สมาชิกสภานักเรียนในองค์กรนักเรียนดังนั้น องค์กรนักเรียนจึงประกอบไปด้วย ตัวแทนนักเรียนที่ทำหน้าที่ฝ่ายบริหารงาน เรียกว่า “คณะกรรมการองค์กรนักเรียน” และตัวแทนนักเรียนที่ทำหน้าที่เสมือนฝ่ายนิติบัญญัติในสภานักเรียน เรียกว่า “สมาชิกสภานักเรียน” ทำหน้าที่เป็นฝ่ายตรวจสอบ ซึ่งทั้งหมดมีที่มาจากการเลือกตั้งของนักเรียนทุกคนในโรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ผลการศึกษาทำให้ได้ตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล สำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน ที่มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัด

7.2 เกิดการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองของผู้ร่วมวิจัยและสมาชิกในองค์กรนักเรียน จนเกิดเป็นค่านิยมธรรมาภิบาลในการทำงานและการดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย

7.3 ผลจากการวิจัยสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล สำหรับองค์กรนักเรียนในรุ่นต่อไป

7.4 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานจนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการองค์กรนักเรียนสำหรับสถานศึกษาอื่น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กร
นักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory
Action Research : PAR) ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
โดยแบ่งสาระออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาตัวชี้วัดหรือตัวบ่งชี้

- 1.1 ความหมายของตัวชี้วัดหรือตัวบ่งชี้
- 1.2 ลักษณะสำคัญของตัวชี้วัดหรือตัวบ่งชี้
- 1.3 ประเภทของตัวชี้วัดหรือตัวบ่งชี้
- 1.4 ความหมายการพัฒนา
- 1.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตัวชี้วัดหรือตัวบ่งชี้
- 1.6 การตรวจสอบคุณภาพตัวชี้วัดหรือตัวบ่งชี้
- 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวชี้วัด

ตอนที่ 2 ความหมายและแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

- 2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
- 2.2 ความหมายของการวิจัยแบบมีส่วนร่วม
- 2.3 แนวความคิดของการวิจัยแบบมีส่วนร่วม
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 แนวความคิดเกี่ยวกับองค์กรและหลักธรรมาภิบาล

- 3.1 แนวความคิดเกี่ยวกับองค์กร
- 3.2 องค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน
- 3.3 แนวความคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล
- 3.4 นโยบายรัฐเกี่ยวกับการบริหารงานโดยหลักธรรมาภิบาล
- 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล

ตอนที่ 1 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาตัวชี้วัดหรือตัวบ่งชี้

1.1 ความหมายของตัวชี้วัดหรือตัวบ่งชี้

“ตัวชี้วัด” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Indicator ซึ่งในภาษาไทยมีการใช้กันอยู่หลายคำ เช่น ตัวบ่งชี้ ตัวชี้ เครื่องชี้วัด ดัชนีบ่งชี้ ดัชนีชี้วัด เป็นต้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้คำว่า “ตัวชี้วัด” เพื่อให้สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ชุดนี้ คือ การพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล สำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน กอปรกับ “ตัวชี้วัด” เป็นคำกลางๆ และในวงการศึกษาก็นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะการประเมินการดำเนินงานด้านการศึกษา สำหรับความหมายของ ตัวชี้วัดหรือตัวบ่งชี้ นั้นมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ศักดิ์ชาย เพชรช่วย (2541 : 14) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง สารสนเทศที่บ่งบอกสภาพการณ์หรือสภาวะอย่างใดอย่างหนึ่งในเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพ ซึ่งสารสนเทศดังกล่าวอยู่ในรูปของค่าที่สังเกตได้เป็นตัวเลข ข้อความ องค์ประกอบ ตัวแปร หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงใดช่วงหนึ่ง โดยการนำตัวแปร หรือข้อเท็จจริงสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดคุณค่า ซึ่งสามารถที่จะชี้ให้เห็นถึงสภาพการณ์การดำเนินงานที่ต้องการศึกษา เมื่อเทียบกับเกณฑ์และมาตรฐานที่ตั้งไว้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 75) ได้ให้ความหมายว่า ตัวบ่งชี้ คือ สิ่งที่ถูกประเมิน ซึ่งเป็นตัวบ่งบอกถึงความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษา เช่น คุณภาพของผู้เรียน (ผลสัมฤทธิ์ คุณธรรม และจริยธรรม)

สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา (2545 : 10) ได้ให้คำอธิบายว่า ตัวบ่งชี้ คือ ตัวชี้วัดชนิดหนึ่ง ซึ่งหมายถึงสารสนเทศที่บอกจำนวนปัจจัยนำเข้า (Input) และผลผลิต (Output) รวมทั้งผลการดำเนินงานในมิติต่างๆ เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน กระบวนการ ผลิตภัณฑ์ บริการและองค์กรโดยรวม

สมเกียรติ ทานอก (2539 : 12) กล่าวว่า ตัวชี้วัด หมายถึง สารสนเทศที่บ่งบอกสภาพหรือสภาวะในลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลหรือตัวแปรหรือข้อเท็จจริงสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดคุณค่า ซึ่งสามารถชี้ให้เห็นถึงสภาพที่ต้องการศึกษาหรืออธิบาย โดยสารสนเทศที่ได้อาจอยู่ในรูปข้อความ ตัวประกอบ ตัวแปร หรือค่าที่สังเกตได้เป็นตัวเลข

สุวิมล ว่องวานิช (2544 : 75) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ คือ สิ่งที่ถูกประเมินซึ่งเป็นตัวบ่งบอกถึงความสำเร็จในการดำเนินงาน ในกรณีตัวอย่างด้านการศึกษาของสถานศึกษา คือ คุณภาพของผู้เรียน (ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน คุณธรรม และจริยธรรม)

ศิริชัย กาญจนวาที (2537 : 68) กล่าวว่า ตัวชี้วัด หมายถึง ตัวประกอบ หรือตัวแปร หรือค่าที่สังเกตได้ ซึ่งใช้บ่งบอกสถานภาพหรือสะท้อนลักษณะการดำเนินงานหรือผลการดำเนินงาน

อดุลย์ วิริยเวชกุล (2547 : 18) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง สิ่ง หรือกิจกรรม หรือเรื่องอื่นใดที่ระบุหรือทดแทนคุณลักษณะใหญ่ เช่น มีสิ่งของอยู่ 1 สิ่งใหญ่ มีอะไรบ้างตัวเล็กตัวเดียวที่ชี้ว่า บอกว่าสิ่งนี้ใช่ ตัวบ่งชี้จึงเป็นตัวที่มีความสำคัญอย่างมากที่ต้องทดแทนระบุ หรือบอกลักษณะของกิจกรรมทั้งหมดที่เราต้องการวัด

จอห์นสโตน (Johnstone, 1981: 2) กล่าวว่า ตัวชี้วัด หมายถึง สารสนเทศที่บ่งบอกปริมาณเชิงสัมพันธ์ หรือสภาวะของสิ่งที่มุ่งวัดในเวลาใดเวลาหนึ่ง

สคริปเวน (Scriven, 1991 อ้างถึงในสุวิมล ว่องวานิช และนงราม เศรษฐพานิช 2525 : 235) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวประกอบ ตัวแปร หรือค่าที่สังเกตได้ซึ่งเชื่อมโยงกับตัวแปรที่ใช้เป็นเกณฑ์

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง สิ่งซึ่งสะท้อนลักษณะของสิ่งที่จะวัด สภาพการณ์ หรือสภาวะอย่างใดอย่างหนึ่งทั้งในเชิงปริมาณ จำนวน ตัวเลข หรือเชิงคุณภาพที่เป็นรูปธรรมที่สามารถวัด หรือสามารถสังเกตได้ โดยลักษณะดังกล่าวนี้จะเป็นข้อมูลข้อเท็จจริง หรือสารสนเทศที่สามารถบ่งชี้ให้เห็นสภาพการดำเนินการ หรือผลจากการดำเนินการนั้นๆ ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งโดยเทียบกับเกณฑ์หรือข้อกำหนดที่ตั้งไว้

1.2 ลักษณะของตัวชี้วัด

โดยทั่วไปอาจจำแนกได้หลายลักษณะ ซึ่งที่สำคัญสามารถสรุปได้ 5 ประการ (John stone,1981; นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช 2541 :42 ; กมล สุกประเสริฐ 2543 : 4-7) คือ

ประการแรก ตัวชี้วัดต้องเป็นสารสนเทศอธิบายเกี่ยวกับสภาพที่ต้องการศึกษาอย่างกว้างๆ ไม่จำเป็นต้องให้สารสนเทศที่ละเอียด ถูกต้อง ชัดเจน แม่นยำ

ประการที่สอง ตัวชี้วัดลักษณะเป็นตัวแปรรวม สร้างขึ้นจากการรวมตัวแปร (variable) ให้เป็นสารสนเทศแต่ละด้านประกอบกันเป็นภาพกว้างๆ ของสิ่งที่จะศึกษาหรือในระดับที่เรากำลังอธิบาย

ประการที่สาม ค่าของตัวชี้วัดแสดงถึงปริมาณ และการแปลความหมายต้องมีการเปรียบเทียบเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดขึ้นในการพัฒนาตัวชี้วัด

ประการที่สี่ ค่าของตัวชี้วัดเป็นค่าชั่วคราวต้องให้สารสนเทศ ณ จุดเวลา และสถานที่ช่วงเวลาเฉพาะเมื่อนำตัวชี้วัดจากช่วงเวลาหลายจุดมาเทียบกัน จะต้องแสดงสภาพการเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่ต้องการศึกษาได้

ประการสุดท้าย ตัวชี้วัดเป็นหน่วยพื้นฐาน (basic unit) สำหรับการพัฒนาทฤษฎีนำไปสู่การสร้างทฤษฎีอย่างมีกระบวนการเป็นขั้นตอน ซึ่งมีความสำคัญยิ่งสำหรับศาสตร์ทุกสาขา

1.3 ประเภทของตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดหรือตัวบ่งชี้สามารถจำแนกได้หลายประเภทและหลายชนิด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการและเกณฑ์ในการจำแนก(John stone, 1981) เช่น แบ่งโดยอาศัยแนวคิดของวิธีการสร้างตัวบ่งชี้ แบ่งโดยอาศัยการนำตัวแปรไปใช้ แบ่งตามวิธีการแปรผล แบ่งตามลักษณะหรือสเกลการวัด แบ่งตามช่วงเวลา แบ่งตามระดับการวัด แบ่งโดยอาศัยแนวคิดเชิงระบบ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถจำแนกโดยอาศัยการคำนึงถึงที่มาและประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นหลักด้วย ซึ่งอาจจำแนกเป็นตัวบ่งชี้ที่แสดงลักษณะเฉพาะเรื่อง (single indicators) ตัวบ่งชี้ที่แสดงลักษณะเฉพาะกลุ่ม (compound indicators) และตัวบ่งชี้รวม (composite indicator) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : 2530 ; ศูนย์ประสานงานและปฏิบัติการของระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษา : 2530)

สมเกียรติ ทานอก (2539 : 13-14) และศักดิ์ชาย เพชรช่วย (2541 : 15-16) ได้แบ่งประเภทของตัวชี้วัดตามลักษณะของตัวแปรที่นำมาใช้เป็นตัวกำหนด โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. ตัวชี้วัดที่เป็นตัวแทน (Representative Indicator) ตัวชี้วัดประเภทนี้ได้มาจากการเลือกตัวแปรตัวใดตัวหนึ่งมาเป็นตัวแทนเพื่อช่วยชี้หรือสะท้อนให้เห็นแง่มุมของระบบการศึกษาหรือสถานะที่ต้องศึกษาในการเลือกตัวแปรเพื่อนำมาใช้ต้องให้ความระมัดระวังพอสมควร ตัวชี้วัดที่ขาดเหตุผลอ้างอิง อาจไม่เป็นตัวชี้วัดที่ดีมากนัก

2. ตัวชี้วัดเดี่ยว (Disaggregate Indicator) ตัวชี้วัดประเภทนี้ได้มาจากการจำแนกตัวแปรแต่ละตัว แล้วกำหนดความหมายของของตัวแปรต่างๆ ตัวเพื่ออธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งตัวแปรแต่ละตัวจะเป็นอิสระจากกัน ดังนั้นตัวชี้วัดที่อาศัยความหมายของแต่ละตัวแปรจึงไม่เหมาะสมในการนำมาอธิบายระบบการศึกษา

3. ตัวชี้วัดรวมหรือตัวชี้วัดผสม (Composite Indicator) ตัวชี้วัดประเภทนี้ได้มาจากการรวมตัวแปรต่างๆ เข้าด้วยกัน และมีการถ่วงน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัว เพราะตัวแปรแต่ละตัวมีค่าน้ำหนักไม่เท่ากัน แล้วจึงคำนวณค่าตัวชี้วัดรวมออกมาการนำตัวแปรหลายๆ ตัวที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมาน้ำหนักไม่เท่ากัน แล้วจึงคำนวณค่าตัวชี้วัดรวมออกมา การนำตัวแปรหลายๆ ตัวที่

เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมารวมกันเป็นตัวชีวิตรวม ซึ่งจะช่วยอธิบายลักษณะหรือสถานการณ์ของการศึกษาได้ดีกว่าการใช้ตัวแปรเพียงตัวเดียว

1.4 ความหมายของการพัฒนา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ให้ความหมายของการพัฒนา หมายถึง ทำให้เจริญ หรืออาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสถานที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่อยู่นิ่ง

พัฒน์ สุจันง (2531) ให้ความหมายการพัฒนา ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น หรือดีกว่าที่เป็นอยู่

การพัฒนา คือ การยอมรับเอานวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดการดำเนินชีวิตที่จะเร่งผลผลิตของประเทศชาติ เป็นการยกระดับการครองชีพของคนในชาติ (มสธ. 2540 : 696) จุมพล รอดคำดี กล่าวว่า การพัฒนา คือ การกระทำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ หมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การพัฒนาหมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นซึ่งเป็นความแตกต่างไปจากสภาพเดิมที่เป็นอยู่

1.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตัวชีวิต

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และแสวง ปิ่นมณี (2529) (อ้างใน โชคชัย สิริพนมณี, 2540 : 18) กล่าวว่า การพัฒนาตัวชีวิตทางการศึกษามี 3 วิธีด้วยกันคือ

1. การสร้างตัวชีวิต โดยอาศัยแนวคิดในการสร้างและการนำไปใช้ การสร้างตัวชีวิตประเภทนี้ แบ่งออกเป็น 2 วิธี วิธีแรก คือ การสร้างตัวชีวิตในลักษณะตัวชีวิตที่เป็นตัวแทน โดยการเลือกตัวแปรที่มีอยู่มาใช้ ส่วนวิธีที่สอง คือ การสร้างตัวชีวิตรวม โดยการนำเอาตัวแปรจำนวนหนึ่งมารวมกัน หรือผสมกัน โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นว่าตัวแปรเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กัน แต่อาจไม่มีการกำหนดค่าน้ำหนักให้กับตัวชีวิตแต่ละตัว การรวมตัวแปรแบบนี้มักกำหนดขึ้นเพื่อนำไปใช้งานเฉพาะอย่าง ซึ่งอาจมีความลำเอียงได้ขึ้นอยู่กับบุคคลที่เลือกหรือจัดกลุ่มตัวแปร

2. การสร้างตัวชีวิตโดยอาศัยทฤษฎี การสร้างตัวชีวิตประเภทนี้ เป็นการสร้างโดยอิงผู้เชี่ยวชาญ มีวิธีการคือ การรวมตัวแปรจำนวนหนึ่งเข้าด้วยกันโดยวิธีการทางเลขคณิต ซึ่งตัวแปรเหล่านั้นจะถูกเลือกมาตามลำดับความสำคัญ และมีความสัมพันธ์กัน โดยกำหนดค่าน้ำหนักให้กับตัวแปรแต่ละตัว โดยอาศัยฐานแนวคิดหรือทฤษฎีที่มีอยู่ และสังเคราะห์ขึ้นเป็นตัวชีวิตซึ่งวิธีการนี้มีข้อดีคือ ประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลน้อย แต่มีข้อเสียคือ เป็นความคิดของคน

เพียงกลุ่มเดียว

3. การสร้างตัวชี้วัด โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ วิธีนี้คล้ายกับวิธีที่สองแต่มีส่วนที่ต่างกันต่างกัน คือ ในการสร้างตัวชี้วัดโดยอาศัยทฤษฎีการเลือกกำหนดน้ำหนักนั้นกำหนดจากลำดับความสำคัญ แต่การสร้างตัวชี้วัดโดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นการกำหนดน้ำหนักจากการวิเคราะห์ข้อมูลชุดหนึ่ง และดูความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยวิธีทางสถิติ เช่น Factor Analysis, Cluster Analysis, Regression Analysis แล้วนำผลการวิเคราะห์มาจัดกลุ่มตัวแปร ซึ่งวิธีการนี้มีข้อดีคือ ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือแต่ใช้เวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2539) (อ้างถึงใน โชคชัย สิริพนมณี, 2540 : 12) ได้สรุปคุณสมบัติที่ดีของตัวชี้วัดไว้ดังนี้

1. ความเป็นกลาง หมายถึง ความไม่ลำเอียงของตัวชี้วัดที่ผลของการประเมินอาจเกิดต่อกิจกรรม โครงการหรือแผนงานที่เป็นประเภทเดียวกันแต่จัดทำโดยหน่วยงานที่แตกต่างกัน
2. ความเป็นวัตถุวิสัย หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับค่าของตัวชี้วัดมิได้เกิดจากการคิดเอาเองตามความรู้สึกของผู้ประเมินหรือที่เรียกว่าตามจิตวิสัย แต่อยู่กับสถานะที่เป็นอยู่หรือรูปธรรมของคุณสมบัติที่ผู้ถูกประเมินจะประเมิน
3. ความไวต่อความแตกต่าง หมายถึง ความสามารถของตัวชี้วัดที่จะวัดความแตกต่างระหว่างหน่วยวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง ตัวอย่างเช่น ในการประเมินผลโครงการที่ให้ประชาชนร่วมประเมิน เช่น เรื่อง อัตราความพึงพอใจ แทนที่จะให้ระบุเพียงความพอใจหรือไม่พอใจ ซึ่งการจะมีการผันแปรแคบมาก คือ 1 เท่านั้น ควรจะให้กลุ่มที่มีความพอใจและไม่พอใจนั้นบอกว่ามี ความพอใจมากน้อยเท่าใด
4. ค่าของมาตรวัดหรือตัวชี้วัดที่ได้ ควรมีความหมาย หรือตีความหมายได้อย่างสะดวก กล่าวคือ ค่าของมาตรวัดควรมีจุดสูงสุดและต่ำสุดง่ายแก่ความเข้าใจ
5. ความถูกต้องในเนื้อหาของตัวชี้วัดที่นำมาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Content Validity) ไม่มีปัญหาสำหรับการประเมิน สิ่งที่เป็นกายภาพแต่เป็นปัญหาค่อนข้างมากในการประเมินสิ่งที่ไม่ใช่กายภาพ เช่น การประเมินผลโครงการเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง อะไรคือเนื้อหาการพึ่งพาตนเอง
6. ความถูกต้องในการสร้างตัวชี้วัด (Construct Validity) เป็นประเด็นปัญหาทันทีที่ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานต้องประกอบด้วยตัวแปรหลายๆ ตัวด้วยกัน ในการสร้างตัวชี้วัดหรือการ

นำเอาตัวแปรหลายตัวเหล่านี้มารวมกัน วิธีการรวมตัวแปรหลายตัวไม่ว่าจะนำมาบวกกัน หารกัน หรือคูณกันนั้นถูกต้องหรือไม่และดีควมได้อย่างไร

1.6 การตรวจสอบคุณภาพตัวชี้วัด

การตรวจสอบคุณภาพตัวชี้วัด เป็นขั้นตอนการพัฒนาตัวชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่ง ก่อนนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งมีหลักการตรวจสอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. การตรวจสอบคุณภาพของตัวชี้วัดภายใต้กรอบแนวคิดทางทฤษฎี เป็นการตรวจสอบคุณภาพที่มีความสำคัญมาก เพราะหากการพัฒนาตัวชี้วัดเริ่มต้นจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ขาดคุณภาพแล้ว ไม่ว่าจะใช้เทคนิควิธีทางสถิติที่ดียังไงผลที่ได้จากการพัฒนาคุณภาพตัวชี้วัดย่อมส่งผลที่ไม่ดีตามไปด้วย

2. การตรวจสอบคุณภาพด้วยวิธีการทางสถิติ เป็นการตรวจสอบคุณภาพที่มีความสำคัญรองลงมาจากตรวจสอบในประการแรก เพราะเป็นการนำข้อมูลที่ได้มาสนับสนุนคุณภาพของตัวชี้วัดเท่านั้น ซึ่งตัวชี้วัดที่ดีต้องมีคุณสมบัติที่สะท้อนลักษณะภาพรวมของกระบวนการดำเนินงาน และแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยป้อน กระบวนการ และผลผลิต โดยมีเกณฑ์การตรวจสอบ คือ ด้านความตรง(Validity) ได้แก่ ความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) และความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้านความเที่ยง (reliability) ความคงเส้นคงวา (consistency) ความเป็นไปได้ (feasibility) ความเป็นประโยชน์ (utility) ความเชื่อถือได้ (credibility) ความเหมาะสม (appropriateness) ต้องปฏิบัติได้ (practicality) คือ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้สะดวก ความเป็นมาตรฐานที่สามารถเปรียบเทียบกันได้ (standardization) (John stone, 1981 ; Banta and Borden, 1994 ; Ewell and Jones ; 1994 อ้างถึงใน นางลักษณ วัชรชัย และ สุวิมล ว่องวานิช 2541)

การตรวจสอบคุณภาพตัวชี้วัดโดยใช้รูปแบบการสนทนากลุ่ม Focused Group)

การสนทนากลุ่มหรือการสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นประมาณปี ค.ศ. 1930 โดยนักสังคมศาสตร์ ที่มีความสงสัยในความเชื่อถือได้ของข้อมูลที่ทำให้การเก็บรวบรวมด้วยวิธีการอื่นๆ ที่ใช้กันในระยะก่อนหน้านั้น อาทิ การสอบถาม การสัมภาษณ์ เป็นรายบุคคล หรือการสังเกต เป็นต้น (Lewis, 2003 อ้างถึงใน สุพักตร์ พิบูลย์ 2546 : 34-36) ทั้งนี้ เพราะเห็นว่า การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล หรือการสังเกตเป็นกระบวนการที่ถูกกำหนดกรอบโดยนักวิจัยที่แฝงไว้ด้วยความเชื่อ และเจตคติของนักวิจัยไว้ก่อนแล้ว ดังนั้นจึงมีผู้ให้ความหมายและจุดมุ่งหมายของการสนทนากลุ่ม หรือการสัมภาษณ์กลุ่มไว้ ดังเช่น สมิต(Smith อ้างถึงใน สุพักตร์ พิบูลย์ 2546 : 34) กล่าวว่า “การสัมภาษณ์กลุ่มเป็นสถานการณ์ที่มีการรวมกลุ่มที่ไม่ใหญ่มากนัก เพียงพอที่จะให้สมาชิกกลุ่มมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง” เคนซิล และลิ

นคอน (Denzin and Lincoln , 1994 อ้างถึงใน สุพักตร์ พิบูลย์ 2546 :34) กล่าวว่า ในปี 1956 การสนทนากลุ่ม หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้สัมภาษณ์ตั้งคำถามแบบเจาะจงเป็นประเด็นๆ ไป เกี่ยวกับข้อสรุปที่นักวิจัยได้ทำการสรุปเป็นเบื้องต้นไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว ส่วน เกรเกอร์ (Kreuger, 1988 อ้างถึงใน สุพักตร์ พิบูลย์ 2546 : 34) กล่าวว่า “การสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนาที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้าเป็นอย่างดี เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามการรับรู้ของบุคคลที่มีความสนใจร่วมกันในสถานการณ์ที่เป็นธรรมชาติ ไม่มีการบีบบังคับและเสนอแนะว่า ควรเน้นจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มบุคคลที่ได้กำหนดคุณสมบัติและจำนวนไว้อย่างชัดเจนแล้ว” เช่นเดียวกันกับ สุพักตร์ พิบูลย์ (2546 : 34) กล่าวว่า “การสนทนากลุ่ม หรือการสัมภาษณ์กลุ่ม เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามการรับรู้ของกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจร่วมกันหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา เป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับการคัดสรรตามคุณสมบัติและจำนวนที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า เป็นการสนทนาที่มีการวางแผนไว้เป็นอย่างดี เพื่อรวบรวมข้อมูลหรือหาข้อสรุปในประเด็นที่ต้องการ”

จุดมุ่งหมายของการสนทนากลุ่มที่สำคัญๆ (Stewart and Shamdasani อ้างถึงใน สุพักตร์ พิบูลย์ 2546 : 35) เป็นดังนี้

1. เพื่อรวบรวมสารสนเทศเชิงลึกในประเด็นที่มุ่งศึกษาหรือประเด็นที่สนใจ
2. หาข้อสรุปในประเด็นที่ยังเป็นที่สงสัย และสร้างสมมติฐานเพื่อการวิจัยหรือตรวจสอบในโอกาสต่อไป

3. กระตุ้นให้เกิดแนวคิดหรือมโนทัศน์ในเชิงสร้างสรรค์ใหม่ๆ
 4. วิเคราะห์ศักยภาพหรือปัญหาเกี่ยวกับโปรแกรม บริการ หรือผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ
- ประโยชน์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยกระบวนการกลุ่ม**

1. เพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย การใช้การสนทนากลุ่มเป็นกระบวนการเสริมร่วมกับการใช้วิธีการอื่นๆ แล้วสรุปผลการวิจัยโดยพิจารณาจากสอดคล้องของข้อมูลจากหลายแหล่ง หลายวิธีประกอบกัน จะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยมากยิ่งขึ้น รวมทั้งในกรณีที่ใช้การสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อสรุป หากองค์ประชุมประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิหรือกลุ่มผู้มีประสบการณ์สูง จะช่วยให้การสรุป อภิปรายผล รวมทั้งการเสนอแนะทิศทางในโอกาสต่อไป ได้ข้อสรุปที่มีความคมชัดเป็นไปได้ และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

2. เพิ่มความมั่นใจในการสรุปผลการวิจัยของนักวิจัย/ นักประเมิน ในกรณีที่นักวิจัยหรือนักประเมินใช้วิธีการอื่นๆ เป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล อาทิ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เอกสาร ฯลฯ แล้วสรุปผลการวิจัย ถือเป็นผลการวิจัยเบื้องต้น แล้วนำข้อสรุปเสนอต่อที่ประชุมของผู้มีประสบการณ์หรือผู้เกี่ยวข้องในลักษณะของการ

สนทนากลุ่ม เพื่อร่วมวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมของข้อสรุป ในกรณีเช่นนี้จะช่วยให้นักวิจัยเกิดความมั่นใจในการลงข้อสรุปในการวิจัยครั้งนั้นๆ มากยิ่งขึ้น

3. เป็นการเผยแพร่ผลการวิจัยหรือข้อสรุปจากการวิจัยในวงกว้างมากยิ่งขึ้น การนำข้อสรุปเบื้องต้นจากการวิจัยเข้าร่วมอภิปราย สนทนากลุ่ม หรือวิพากษ์ จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสรับรู้ผลการวิจัยเชิงลึกมากขึ้น ในกรณีที่การสนทนากลุ่มกระทำเป็นระยะๆ ในกระบวนการวิจัยเป็นการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ผลการวิจัยไปในตัว แม้รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ หรือรายงานฉบับสุดท้ายยังไม่แล้วเสร็จ แต่ผู้เกี่ยวข้องจำนวนหนึ่งก็ได้รับทราบผลการวิจัยไปแล้ว

4. ส่งเสริมบทบาทการร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมรับผิดชอบสังคม เนื่องจากกระบวนการกลุ่ม ทั้งในลักษณะของการสนทนากลุ่ม หรือการประชุมพิจารณา เป็นกระบวนการที่เน้นหลักการมีส่วนร่วม ผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมคิด ร่วมวิพากษ์ ร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอทางออกใหม่ๆ เป็นต้น การมีส่วนร่วมในเบื้องต้นโดยกระบวนการกลุ่มเหล่านี้ จะส่งเสริมให้เกิดบทบาทร่วมวางแผน และร่วมรับผิดชอบสังคมมากยิ่งขึ้นในอนาคต

5. เพิ่มโอกาสการประยุกต์ใช้ผลการวิจัยเพื่อพัฒนางาน การสนทนากลุ่มจะส่งผลทำให้ผู้เกี่ยวข้องจำนวนหนึ่งได้มีโอกาสรับทราบ และเข้าใจอย่างลึกซึ้งในข้อสรุปที่ได้จากการวิจัย การที่ผู้เกี่ยวข้องได้มีโอกาสรับทราบในวงกว้าง จะเพิ่มโอกาสการนำเสนอข้อสรุปจากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์หรือโอกาสที่อำนวย

6. ลดแรงต้านในการพัฒนาหรือการนำผลการวิจัยไปใช้ในกระบวนการกลุ่ม หรือการประชุมพิจารณา หากผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ หรือเห็นสอดคล้องกับข้อสรุปที่ได้จากการวิจัย จะส่งผลช่วยลดโอกาสการเกิดแรงต้านในกรณีที่มีการนำข้อสรุป หรือผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งจะก่อให้เกิดแรงเสริมในการดำเนินงานตามข้อสรุปที่ได้จากการวิจัย หรือประเมิน

การใช้วิธีการสนทนากลุ่มหรือการสัมภาษณ์กลุ่มเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล อาจใช้เป็นวิธีการหลักเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยหรือประเมิน โดยตรง หรืออาจใช้เป็นกระบวนการเสริมในการตรวจสอบยืนยันข้อสรุปเบื้องต้นของการวิจัย ที่ใช้วิธีการอื่นเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล หรืออาจใช้เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในบางประเด็น เป็นการเพิ่มเติมจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณปกติ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการสนทนากลุ่มทำการตรวจสอบความเหมาะสมของตัวชี้วัด โดยใช้เป็นกระบวนการหลักเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบคุณภาพตัวชี้วัดในการวิจัยครั้งนี้โดยตรง ซึ่งตัวชี้วัดที่ได้ถือ

เป็นสารสนเทศที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อผู้ร่วมวิจัยและผู้ร่วมกิจกรรมการสนทนากลุ่มในฐานะทีมงานผู้ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการองค์การนักเรียนได้เป็นอย่างดี

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวชี้วัด

โชคชัย ศิริพนมณี (2540) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ในเขตการศึกษา 12 โดยใช้เทคนิคดับเบิลยูพีเพื่อหาลำดับความสำคัญตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ในเขตการศึกษา 12 ประกอบด้วย 5 ด้าน 36 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ด้านบุคลากรในหน่วยศึกษานิเทศก์ 8 ตัวบ่งชี้ ด้านสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ 5 ตัวบ่งชี้ ด้านงบประมาณ 4 ตัวบ่งชี้ ด้านนิเทศการศึกษา 10 ตัวบ่งชี้ ด้านเอกสารและผลผลิตจากหน่วยศึกษานิเทศก์ 9 ตัวบ่งชี้

เพชรธดา สีหะวงศ์ (2550) ได้ศึกษาและพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียน โครงการส่งเสริมโอลิมปิกวิชาการและพัฒนามาตรฐานวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ศึกษา (สอวน.) สาขาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-4 ทั่วประเทศ จำนวน 2,520 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนในโครงการส่งเสริมโอลิมปิกวิชาการและพัฒนามาตรฐานวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ศึกษา (สอวน.) สาขาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-4 ในเขตกรุงเทพมหานครฯ ซึ่งได้รับการอบรมเข้าค่ายที่ศูนย์โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย จำนวน 133 คน 1) ผลการวิเคราะห์สถิติเบื้องต้นขององค์ประกอบคุณลักษณะเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์ด้านเชาวน์ปัญญา (SI) พบว่า ตัวบ่งชี้ความสามารถในการคิดเชิงก้าวหน้า (EA) มีค่ามัธยัมเลขคณิตเข้าใกล้คะแนนเต็มมากที่สุด องค์ประกอบด้านการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ (SP) พบว่าตัวบ่งชี้ความสามารถด้านเรขาคณิต (PG) มีค่ามัธยัมเลขคณิตสูงสุด และองค์ประกอบด้านความถนัดทางคณิตศาสตร์ (SA) พบว่าตัวบ่งชี้สมรรถภาพด้านจำนวน (AN) มีค่ามัธยัมเลขคณิตสูงสุด โดยคะแนนเต็มของตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบแต่ละด้านมีค่าไม่เท่ากัน

อมรรัตน์ ทรรศนียากร (2545) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียน ในเขตอำเภอเมืองเขียงราย โดยศึกษาจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2544 โดยได้ตัวบ่งชี้หลัก จำนวน 1 ตัวบ่งชี้ และได้ 116 ตัวบ่งชี้ย่อย ซึ่งทุกตัวบ่งชี้สามารถนำมาจัดองค์ประกอบได้และแสดงให้เห็นว่าการที่นักเรียนจะมีความสุขในการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริงตามฐานความคิดของนักเรียนแล้วนั้น ยังต้องได้รับการส่งเสริมจากปัจจัยอื่นๆ ด้วย เช่น ครู โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

ตอนที่ 2 ความหมายและแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และลักษณะงานที่เกี่ยวข้อง บางโอกาสความหมายข่มขื่นอยู่กับผู้ให้ความหมายเองว่าจะมีการปรับใช้เรื่องการมีส่วนร่วมเข้ากับศาสตร์หรือแขนงวิชาใด การอธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมที่จะกล่าวต่อไปนี้จะกล่าวถึง การมีส่วนร่วมในสังคม และการมีส่วนร่วมในด้านการศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ดังมีความหมาย แนวคิด และทฤษฎีของการมีส่วนร่วมดังนี้

ยิวคเน่ วูคิเมธิ (2526 : 5) ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มการพิจารณาตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชากรเอง และการที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้วจำเป็นที่จะต้องยอมรับปรัชญาที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของกลุ่ม ขณะเดียวกันจะต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสจากการชี้แนะที่ถูกต้องทาง

Boyle (1981 : 94) อังโน เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544 : 282) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การกระจายอำนาจในการตัดสินใจจากเจ้าหน้าที่ระดับสูงขององค์กรลงไประดับล่าง และจากภายในองค์กร ไปยังบุคคลากรภายนอกที่ได้รับมอบหมายจากการตัดสินใจนั้น นั่นคือ ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในกระบวนการตัดสินใจ แต่ Gillbret and Terrell (1998 : 156-7) อังโน เบศจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544 : 282) ให้ทัศนคติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า มีเป้าหมายหลักเพื่อกระจายอำนาจในการตัดสินใจระหว่างประชาชนและหน่วยงาน โดยกำหนดให้มีตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนซึ่งมักเกิดคำถามตามมาว่าใครจะเป็นผู้เข้ามามีส่วนร่วมในนามใคร และวิธีการเลือกตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร

ประเสริฐ เล็กสรรเสริฐ (2537 : 9-19) สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือการมีส่วนร่วมของประชาชน จากผู้ที่ทำให้คำจำกัดความไว้หลายท่านโดยสรุปคือ การมีส่วนร่วมเป็นการให้ประชาชนคิดค้นปัญหา พิจารณาตัดสินใจ ปฏิบัติ และรับผิดชอบและรับผิดชอบต่อเรื่องที่มีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง

2.2 ความหมายของการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ต้องการแก้ไขปัญหามีผู้ศึกษาและให้ความหมายไว้ดังนี้

กมล สุคประเสริฐ (2537 : 7) ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นการวิจัยที่จัดกระทำโดยผู้ปฏิบัติการเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการแก้ไขปัญห โดยทันที และต้องกระทำเป็นหมู่คณะร่วมกัน

ชนิษฐา กาญจนสินินท์ (2536) ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การวิจัยที่พยายามศึกษาชุมชน โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาวางแผนและดำเนินการตามแผนในการแก้ไขปัญหารวมทั้งการดำเนินการประเมินผล โดยที่ทุกขั้นตอนดังกล่าวสมาชิกชุมชนเข้าร่วมด้วย อันเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ ใ้พัฒนาตนเอง ในการทำงานพัฒนา

เชิดศักดิ์ ชุมนุช (2540 : 21) ให้ความหมายการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึงการวิจัยที่มุ่งเน้นให้มีการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาในขณะที่ปฏิบัติการที่มีการค้นหาความจำเป็นและความต้องการ วิธีการและการยอมรับในกระบวนการแก้ปัญหามาจากทุกคนที่มีส่วนได้เสีย

นิตยา เงินประเสริฐศรี (2544 : 61-62) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเดินทางไปสู่การพัฒนา (Journey of Development) โดยมีการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่เป็นอยู่ไปสู่สิ่งที่สามารถเป็นไปได้ ทั้งในระดับปัจเจกชนและระดับสังคม โดยหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงอยู่ที่กระบวนการวิจัย ซึ่งใช้แนวทางความร่วมมือ (Collaborative Approach) ระหว่างนักวิจัยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งนี้กระบวนการวิจัยจะต้องเป็นประชาธิปไตย ยุติธรรม มีอิสระ และส่งเสริมคุณค่าของชีวิต และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะเข้าร่วมสังเกต ตรวจสอบสถานการณ์ต่าง ๆ สะท้อนความคิดเห็นและความต้องการของตน ทรัพยากรที่มีอยู่ อุปสรรคและปัญหาที่ปรากฏอยู่ ตรวจสอบทางเลือกที่เป็นไปได้ และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีจิตสำนึกไปสู่การเปลี่ยนแปลงใหม่

สิทธิธัญ ประพุทธนิตินสาร (2544 : 20) ให้ความหมายการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึงกระบวนการที่ผู้คนจำนวนหนึ่งในองค์กร หรือชุมชนเข้ามาร่วมศึกษาปัญหาโดยกระทำร่วมกันกับนักวิจัย ผ่านกระบวนการวิจัยตั้งแต่ต้นจนกระทั่งเสร็จสิ้นเสนอผลและการอภิปรายผลการวิจัย เป็นการเริ่มต้นของผู้คนที่อยู่กับปัญหา (Problems People) ค้นหาปัญหาที่ตนเองมีอยู่ร่วมกับนักวิชาการจึงเป็นกระบวนการที่ผู้คนในองค์กรหรือในชุมชนมิใช่ผู้ถูกกระทำ แต่เป็นผู้กระทำการที่มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีอำนาจร่วมกันในการวิจัย

สุทนต์ จันทวานิช (2531 : 67) กล่าวไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยที่นำแนวคิด 2 ประการมาผสมผสานกันคือการปฏิบัติการ (Action) ซึ่งหมายถึงกิจกรรมที่โครงการวิจัยจะต้องดำเนินการ และคำว่า การมีส่วนร่วม (Participation) อันเป็นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมกิจกรรมวิจัย ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือสถานการณ์อันใดอันหนึ่ง แล้วร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินการจนกระทั่งสิ้นสุดการวิจัย โดยมีความหมายถึง วิธีการที่ให้ผู้ถูกวิจัยหรือชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมวิจัย นับตั้งแต่การระบุปัญหาของการดำเนินการ การช่วยให้ข้อมูลและการช่วยวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนช่วยหาวิธีแก้ไขปัญหาหรือส่งเสริมกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ข้อมูลจากการทำวิจัยทุกขั้นตอนชาวบ้านเป็นผู้ร่วมกำหนดปัญหาของชุมชนและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา กระบวนการวิจัยจึงดำเนินไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างชาวบ้านกับผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นขั้น ๆ ส่วนกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลเป็นไปในเชิงการวิภาษ (Dialectic) ซึ่งชาวบ้านจะค่อย ๆ เรียนรู้ด้วยตัวเอง และด้วยวิธีการวิจัยเช่นนี้ ข้อมูลที่ได้จึงมีความชัดเจน สะท้อนความคิดอ่านตลอดจนนิสัยใจคอของชาวบ้าน สะท้อนความต้องการและแบบแผนในการดำเนินชีวิตของเขา การวิจัยแบบนี้จึงเป็นวิธีการที่สนับสนุนให้ชาวบ้านหรือตัวแทนในชุมชนเป็นคนสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับตนเองและชุมชน โดยการศึกษาเรียนรู้หาข้อมูล การศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหา รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่กำลังประสบอยู่ โดยการร่วมกันวางแผน และกำหนดการดำเนินงานตามแผนหรือโครงการ พร้อมทั้งการปฏิบัติตามแผน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องตรงตามความต้องการ ประกอบกับการใช้ภูมิปัญญาและทุนที่มีอยู่ในชุมชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้ นอกจากจะส่งผลดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ยังช่วยให้เกิดการพัฒนาของผลงานวิจัยและกระบวนการวิจัยในตัวของมันเองอีกด้วย และอีกทางหนึ่งการวิจัยยังเป็นส่วนสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมการวิจัย ซึ่งสามารถเป็นผู้นำของการพัฒนาไปสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ

อุทัย คุลเกษม (อ้างถึงใน สุริยา วีรวงศ์, 2538 : 89) กล่าวไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบของการวิจัยที่ประชาชนซึ่งเคยเป็นประชากรของการวิจัย กลับบทบาทมาเป็นผู้ร่วมในการทำวิจัย โดยเข้ามามีบทบาทส่วนร่วมตลอดกระบวนการวิจัย

เดชลอร์ และ อีเวิร์ต (Deshler, D. And Ewert, M., 1995) อธิบายว่าการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือกระบวนการของการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบในสถานการณ์ที่ผู้ประสบสถานการณ์อันเป็นปัญหาในชุมชนหรือในที่ทำงานเข้ามามีส่วนร่วม

ส่วนร่วมกับนักวิจัยที่ได้รับการฝึกฝนอบรมมาแล้วในการตัดสินใจ ในประเด็นที่จะศึกษาค้นคว้า ในการเลือกและการวิเคราะห์ข้อมูลและในการดำเนินการเพื่อการจัดพัฒนาหรือแก้ไขสถานการณ์ อันเป็นปัญหานั้น

โดยสรุป วิธีการของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่สะท้อนความจริงที่มีความแตกต่างหลากหลายและซับซ้อนได้ดี โดยไม่มีรูปแบบตายตัว ไม่มีสูตรสำเร็จแต่ต้องมีวิธีที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่นและความลงตัวอย่างที่สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในองค์กร ซึ่งถ้าหากพิจารณาตามความหมายของการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการที่ทำร่วมกันโดยผู้วิจัยและผู้ปฏิบัติแม้จะมีบทบาทและแนวทางในการพัฒนาที่แตกต่างกันก็อาจจะอธิบายได้ว่า ความแตกต่างหลากหลายที่ผสมผสานอย่างลงตัวนั้นเกิดจากการผสมผสานทางทฤษฎีและแนวคิดที่ต่างกัน ให้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่เป็นไปได้ในการปฏิบัติของผู้ปฏิบัติหรือผู้ดำเนินงาน

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

ที่ผ่านมาการวิจัยหรือการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นที่ยอมรับและเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการพัฒนาการทำงานขององค์กร จึงได้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่พยายามมุ่งหาความรู้ส่วนใหญ่จากภาคปฏิบัติ โดยบทบาทหลักยังเป็นของนักวิจัย การวิจัยในอดีตที่ผ่านมาจะพบว่าความร่วมมือของประชาชนหรือประชากรในทางการวิจัยมักอยู่ในวงจำกัดทั้งในแง่ของการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของผู้วิจัย และในแง่ของการรวบรวมข้อมูลปัญหาทั้งหลายเพื่อการวิจัยก็อยู่ในวงจำกัดและเอื้อประโยชน์แก่ผู้ที่เข้ามาทำวิจัย จึงทำให้แทบจะไม่ได้อะไรจากการวิจัยเหล่านั้น นักวิจัยที่เข้าไปศึกษาและเก็บข้อมูลแบบเดิมเหล่านั้นก็มักอ้างว่าได้เข้าถึงประชาชนผู้ให้ข้อมูล ได้ข้อสรุปซึ่งผ่านการตีความของตนก็นับเป็นองค์ความรู้ใหม่หรือตอบปัญหาการวิจัยได้แล้ว ดังนั้นการวิจัยแบบนี้จึงต้องได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กรอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามเพื่อเน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของสมาชิกอย่างแท้จริง จึงมีการเน้นและกำหนดวิธีการวิจัยประเภทนี้ขึ้นมาใหม่ และเรียกว่าการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบของการวิจัยแบบใหม่ ที่ประยุกต์และเป็นการรวมเอาแนวความคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กับการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) มาผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยเป็นการวิจัยที่เกิดขึ้นจากความคิดที่ว่าการศึกษาเป็นกิจกรรมทางสังคมที่จะต้องใช้ทรัพยากรของสังคมในการศึกษา จึงเป็นสมบัติของสังคม แต่เป็นการกระทำที่มุ่งหมายจะใช้ประโยชน์หรือเป็นการรับใช้สังคม ด้วยเหตุนี้การวิจัยจึงควรคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุด และการวิจัยที่จะให้ผลประโยชน์สูงสุดนั้น ย่อมเป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research for Development) หรือการวิจัยพัฒนา (Research and Deve) โดยทักษะ

การพัฒนาและการเป็นหุ้นส่วนจากต้นเคเดินทางร่วมกัน ดังนั้น ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนอย่างมีเสรีและเป็นประชาธิปไตย โดยจุดที่แตกต่างกันของงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมก็คือ การวิจัยแบบมีส่วนร่วมนั้น เป็นการวิจัยที่เน้นในมิติของการเก็บข้อมูล แต่การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการประยุกต์หาวิธีการแก้ไขปัญหาไปพร้อม ๆ กัน หรือกล่าวได้ว่าการแสวงหาแนวความคิดและแนวทางในการแก้ไขปัญหาและทรัพยากรที่ผู้ถูกวิจัยมีอยู่เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) จึงเป็นการวิจัยที่ต้องลงลึกมากกว่างานวิจัยหรือการพัฒนาแบบเดิม โดยเป็นการวิจัยที่เป็นการเรียนรู้ เป็นการเก็บข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและสมาชิกในองค์กรผู้เป็นเจ้าของปัญหา(จึงถือว่าไม่เป็นผู้วิจัยแบบเดิม) เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการแก้ปัญหา ปรับปรุงและพัฒนาองค์กรอย่างแท้จริง และต้องทำร่วมกันเป็นหมู่คณะในแง่ของการสร้างองค์ความรู้หรือทฤษฎีที่ปรับเปลี่ยนไปตามบริบท เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม โดยผู้คนที่อยู่กับปัญหาเป็นผู้ผลิตหรือสร้างความรู้ขึ้นมาเอง

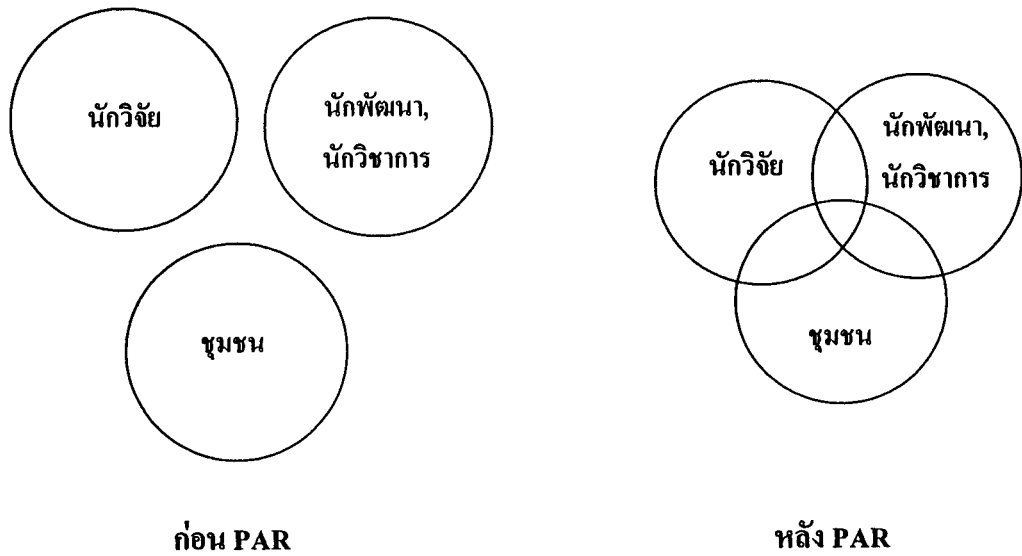
ลักษณะสำคัญของ PAR

โครงการฝึกอบรมสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2544 : 3-7) อธิบายถึงลักษณะที่สำคัญของ PAR ในแง่ของการพัฒนาชุมชนแต่สามารถนำมาปรับใช้ในองค์กรเช่นเดียวกัน ดังนี้

1. เน้นศึกษาองค์กร
2. เน้นการสังเกต การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และการบันทึกข้อมูลในขณะที่มีการปฏิบัติเพื่อให้ได้ข้อมูลเฉพาะเรื่องอย่างละเอียด นักวิจัยมีโอกาสซักถามและตรวจสอบข้อมูลที่นำมาด้วยการเปลี่ยนคำถาม และหรือการตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ
3. เน้นการให้เวลาที่ยาวนานในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้สามารถแน่ใจได้ว่านักวิจัยและผู้ให้ข้อมูลเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างถูกต้อง
4. เน้นการให้ความสำคัญกับข้อมูล และความคิดของผู้ให้ข้อมูลเป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารในลักษณะการสื่อสารสองทางและการสัมภาษณ์จะอยู่ในลักษณะการพูดคุยแลกเปลี่ยนที่เรียกว่า “Dialogue” นักวิจัยและกลุ่มผู้แทนศึกษาองค์กรร่วมกัน การพูดคุยแลกเปลี่ยนจะมีทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม
5. ศึกษาชุมชน โดยเน้นถึงการวิเคราะห์ปัญหา และศึกษาหาแนวทางเพื่อช่วยแก้ปัญหา วางแผน โครงการ การปฏิบัติตามแผน และการติดตามประเมินผล

นอกจากนี้ สุภางค์ จันทวานิช (2543 : 70) ยังกล่าวเกี่ยวกับลักษณะเด่นของ PAR ว่าเป็นวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายใน

กิจกรรมการวิจัย ซึ่งเริ่มต้นจากการระบุปัญหา การดำเนินการติดตามผล จนถึงขั้นการประเมินผล ดังนั้น PAR จึงเป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เชิงทฤษฎี และระเบียบวิธีของนักวิจัย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ดังแผนภาพ

ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างนักวิชาการ นักวิจัยและกลุ่มผู้แทนก่อนและหลังการวิจัยแบบ PAR

จากแผนภาพดังกล่าว วงกลมแต่ละวงคือ โลกทัศน์หรือวิธีการมองปัญหาของคน แต่ละกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ซึ่งวิธีการมองนี้ย่อมมีความแตกต่างกันไปตามกรอบแนวคิดที่แต่ละบุคคลยึดถือ ซึ่งภายหลังจากที่มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแล้ว ทั้งสามกลุ่มจะมีโลกทัศน์ร่วมในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการวิจัยจะเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติการอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุปแล้ว กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ผ่านมา จะเน้นหลักของการพัฒนาโดยมีกลุ่มคนในชุมชน แต่อย่างไรก็ตามกระบวนการนี้ก็มุ่งเน้นให้ผู้ที่อยู่กับปัญหามีส่วนร่วม นั่นคือ เกิดกระบวนการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันระหว่างนักวิชาการที่มีความรู้ ผู้วิจัย และสมาชิกที่ต้องการแก้ไขปัญหาตนเอง

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการมีส่วนร่วม

วิภากร เลิศสุขสตาพร (2546) ได้ใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชีวิตในการป้องกันการเสพติดของนักเรียน โรงเรียนศรีธนาพาณิชยการเทคโนโลยี เชียงใหม่ โดยใช้เทคนิค PAR ส่งผลให้นักเรียนที่เข้าร่วมกระบวนการวิจัยมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะชีวิตในการป้องกันการเสพติด และมีพฤติกรรมที่แสดงออกด้านทักษะชีวิตในการป้องกันการเสพติดหลังการเข้าร่วมกระบวนการวิจัยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการเข้าร่วมกระบวนการวิจัย และกระบวนการนี้สามารถระดมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาการวิจัยในทุกขั้นตอนของกระบวนการ และผู้เข้าร่วมกระบวนการวิจัยทุกคนมีความเต็มใจในกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอตลอดกระบวนการ

สุทิสภา ลิ้มสกุล (2550) ได้ศึกษาสภาพความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(PAR) โดยกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2 ประเภท คือเด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเรียนร่วมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยได้ผลสรุปว่า 1) สภาพความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จากการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ความสามารถหรือความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 10 คน ซึ่งได้มาจากการร่วมมือกันระหว่างผู้วิจัยกับครู และการร่วมมือกันระหว่างครูกับผู้ปกครอง โดยการศึกษาเอกสารทั้งจากเพิ่มข้อมูลของนักเรียน แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และเอกสารประกอบการเรียนวิชาต่างๆ รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษขณะร่วมกิจกรรมต่างๆ และจากการสัมภาษณ์พูดคุยกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้ปกครอง และครูพบว่า ความสามารถและความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษมี 3 ด้านคือ ด้านศิลปะ 3 คน ด้านดนตรี 3 คน และด้านกีฬา 4 คน 2) กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จากการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมใน 2 รูปแบบ คือ 2.1) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู หลังจากที่ผู้วิจัยกับครูได้ร่วมกันหาวิธีการที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามความสามารถและความสนใจของเด็กแต่ละคน (P1) ซึ่งจากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ พบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความสามารถและความสนใจใน 3 ด้านหลักได้แก่ ด้านศิลปะ ด้านดนตรี และด้านกีฬา จึงได้หาแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถซึ่งมี 2 แนวทางคือ 1) ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจกับทางโรงเรียนซึ่งมีกิจกรรมนั้นๆ อยู่แล้ว และ2) ให้ผู้ปกครองพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมกับสถาบันภายนอกที่เปิดสอนในด้านนั้นๆ โดยตรง

ตอนที่ 3 แนวความคิดเกี่ยวกับองค์กรและหลักธรรมาภิบาล

3.1 แนวความคิดเกี่ยวกับองค์กร

3.1.1 ความหมาย

ในสังคมมนุษย์ปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นสังคมหรือ ชุมชนประเทศใดก็ตามย่อมเป็นสังคมที่ประกอบด้วยองค์กร ซึ่งพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมายขององค์กร ว่า บุคคล และคณะบุคคล หรือสถาบัน ซึ่งเป็นส่วนประกอบของหน่วยงานใหญ่ที่ทำหน้าที่สัมพันธ์กัน หรือขึ้นต่อกัน เช่น คณะรัฐมนตรีเป็นองค์กรบริหารของรัฐ สถาผู้แทนราษฎรเป็นองค์กรของรัฐสภา ในบางกรณี องค์กรหมายรวมถึงองค์การด้วย สำหรับความหมายขององค์กรในทัศนะของนักวิชาการได้กำหนดไว้ดังนี้

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ระบุว่า องค์กร หมายถึงการจัดระเบียบเป็นกระบวนการที่จำแนกความแตกต่างของส่วนหนึ่ง โดยให้แต่ละส่วนทั้งหมดทำหน้าที่ประสานกัน

บาร์ยาร์ด (Barnard : 1956) กล่าวว่า องค์กรเป็นระบบของการทำงานของกลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนหรือมากกว่าสองคนขึ้นไปที่ได้มีการจัดกิจกรรมให้ประสานเข้ากันเป็นอย่างดี

3.1.2 องค์ประกอบขององค์กร

กริฟฟิธส์ (อ้างใน นพพงษ์ บุญจิราตุลย์ : 2529) กล่าวว่า องค์ประกอบขององค์กรจะต้องมี 1) เป้าหมายร่วมกัน (Common goal) 2) กลุ่มคนทำงาน (Group of people) 3) ระบบการจัดการ (System) หากพิจารณาภาพเชิงระบบ องค์กรแบ่งได้ 2 มิติ คือ สถาบันมิติ (homothetic dimension) และบุคลามิติ (idiographic dimension) ทั้งสองมิติมีลักษณะเฉพาะอยู่ในตัว กล่าวคือ สถาบันมิติประกอบด้วยสถาบัน (institution) แต่ละสถาบันจะกำหนดบทบาทและหน้าที่ (role) ขึ้นตามลักษณะและประเภทของสถาบันนั้นๆ ตามจุดมุ่งหมายของแต่ละสถาบันและกำหนดสิ่งที่คาดหวังไว้ (need expectation) ส่วนบุคลามิติประกอบด้วย ตัวบุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถาบันนั้น (individual) และบุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่ต่างก็มีบุคลิกเฉพาะตัว

3.1.3 ประเภทขององค์กร

การแบ่งประเภทขององค์กรขึ้นอยู่กับแต่ละหลักการสำคัญ ซึ่งมีความแตกต่างกันไป โดยทั่วไปการจำแนกประเภทขององค์กรอาจแบ่งได้โดยยึดหลักการดังนี้

1) การจำแนกโดยยึดวัตถุประสงค์ขององค์กร ได้แก่

(1) องค์กรเพื่อประโยชน์ของสมาชิกโดยตรง เช่น พรรคการเมือง สหกรณ์ สมาคม วิชาชีพ สโมสร เป็นต้น

(2) องค์กรทางธุรกิจ ซึ่งเป็นองค์กรที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์หรือผลกำไร เช่น ห้างร้าน บริษัท ธนาคาร โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

(3) องค์กรเพื่อการบริหาร ได้แก่ องค์กรที่มุ่งสร้างประโยชน์แก่สาธารณชนทั่วไป เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน สมาคมเพื่อการสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น

(4) องค์กรเพื่อสวัสดิภาพของประชาชน ได้แก่ องค์กรที่ตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เช่น กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ เป็นต้น

2) การจำแนกโดยยึดโครงสร้าง ได้แก่

(1) องค์กรแบบเป็นทางการ (Formal Organization) เป็นองค์กรที่มีการจัดโครงสร้างอย่างเป็นระเบียบแบบแผนแน่นอน การจัดตั้งมีกฎหมายรองรับ

(2) องค์กรแบบไม่เป็นทางการ (Informal Organization) เป็นองค์กรที่รวมกัน หรือจัดตั้งขึ้นด้วยความพึงพอใจ และมีความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัว ไม่มีการจัดระเบียบโครงสร้างภายในมีการรวมตัวกันอย่างง่าย ๆ เช่น ชมรมหรือกลุ่มต่างๆ

3) การจำแนกโดยยึดการกำเนิด ได้แก่

(1) องค์กรแบบปฐมภูมิ (Primary Organization) หมายถึง องค์กรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สมาชิกทุกคนต้องเกี่ยวข้องกันมาตั้งแต่กำเนิด มีกิจกรรมเฉพาะกลุ่ม มีการติดต่อสัมพันธ์กันเป็นการส่วนตัวด้วยความสมัครใจ ถือหลักความมุ่งหวังและผลประโยชน์อย่างเดียวกันมากกว่าระเบียบข้อบังคับที่กำหนด เช่น ครอบครัว ศาสนา หมู่บ้าน เป็นต้น

(2) องค์กรแบบทุติยภูมิ (Secondary Organization) หมายถึง องค์กรที่มนุษย์จัดตั้งขึ้น สมาชิกมีความสัมพันธ์กันด้วยเหตุผลและความรู้สึกสำนึกอย่างเป็นทางการตามข้อผูกพันที่กำหนดขึ้นในองค์กร

กล่าวโดยสรุป ความหมายขององค์กร หมายถึง กลุ่มบุคคลที่รวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมที่เกิดประโยชน์แก่สมาชิกทุกคนทั้งในด้านส่วนร่วมและเฉพาะกลุ่ม

3.2 องค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมปากกลาง จังหวัดน่าน

3.2.1 ประวัติโรงเรียนมัธยมปากกลาง

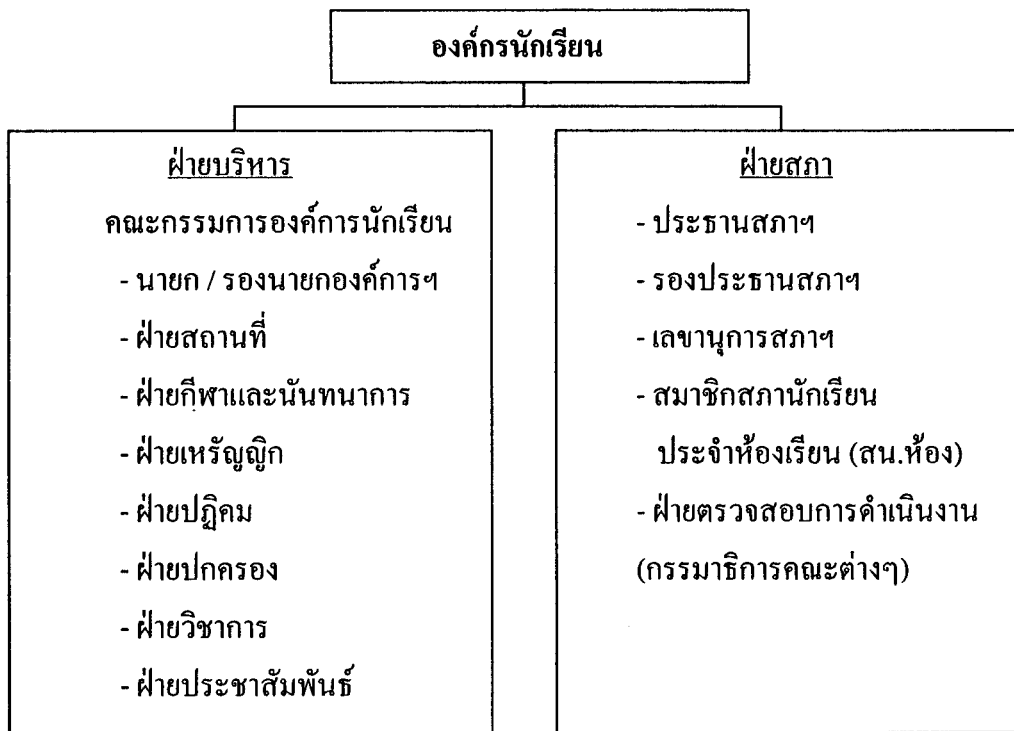
โรงเรียนมัธยมปากกลาง เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา แบบสหศึกษาระดับตำบล ตั้งอยู่เลขที่ 64 หมู่ที่ 1 บ้านน้ำเป็น ตำบลปากกลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ได้รับอนุมัติจากกรมสามัญศึกษาให้เป็นโรงเรียนสาขาของโรงเรียนปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน เมื่อปีการศึกษา 2537 โดยได้รับความร่วมมือจากประชาชนในหมู่บ้านต่างๆของตำบลปากกลางร่วมกันจัดสร้างอาคารชั่วคราว ขนาด 3 ห้องเรียน 1 หลัง มีจำนวนนักเรียน 125 คน จัดเป็น 3 ห้องเรียน และทางโรงเรียนปัวได้จัดครูอาจารย์มาทำการสอน โดยมี นายสนอง ก้อนสมบัติ เป็นผู้ดูแลโรงเรียนสาขาแห่งนี้

ในปีการศึกษา 2538 กระทรวงศึกษาธิการได้อนุมัติให้เปิดเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาตามประกาศ ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2538 ใช้ชื่อประกาศจัดตั้งว่า “โรงเรียนมัธยมป่ากลาง” และได้สร้างอาคารเรียนเพิ่มขึ้นอีก 1 หลัง ขนาด 4 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 255 คน เปิดทำการสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ระดับชั้นละ 3 ห้องเรียน ในวันที่ 4 ตุลาคม 2538 ได้รับแต่งตั้งจากกรมสามัญศึกษา ให้นายสนอง ก้อนสมบัติ ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการ ตามลำดับ ในปี 2540 ได้รับอนุมัติให้เปิดทำการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปีการศึกษา 2546 กระทรวงศึกษาธิการได้มีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารราชการ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเดือนตุลาคม 2548 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่านเขต 2 ได้มีคำสั่งย้าย นายสนอง ก้อนสมบัติ ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมป่ากลาง ไปปฏิบัติหน้าที่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนสันติสุขพิทยาคมและโยกสลับกับ นายประมวล จันทะวัง ผู้อำนวยการโรงเรียนสันติสุขพิทยาคม เป็นผู้อำนวยการ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมัธยมป่ากลาง ปัจจุบัน(2550)โรงเรียนเปิดทำการเรียนการสอนระดับช่วงชั้นที่ 3-4 จัดแผนชั้นเรียนช่วงชั้นที่ 3 แบบ 4 : 4 : 4 และช่วงชั้นที่ 4 แบบ 3 : 3 : 3 มีผู้อำนวยการประมวล จันทะวัง และรองผู้อำนวยการเกียรติศักดิ์ สุทธหลวง เป็นผู้บริหาร มีจำนวนห้องเรียน 21 ห้อง นักเรียนทั้งหมด 650 คน บุคลากร 38 คน แยกเป็นข้าราชการครู 29 คน พนักงานราชการ 6 คน และพนักงานบริการจำนวน 3 คน

3.2.2 องค์กรนักเรียนโรงเรียนมัธยมป่ากลาง

เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อจำลองรูปแบบการปกครองของไทยในระบบประชาธิปไตย เพื่อให้ นักเรียนของ โรงเรียนมัธยมป่ากลาง ได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะการดำรงชีวิต ในสังคมประชาธิปไตย โดยมีหน้าที่หลักในการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับ โครงการ แผนงาน การจัด และดำเนินกิจกรรมนักเรียนตามขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยมีที่มาจากการเลือกตั้งจากนักเรียนในแต่ละปีการศึกษา ซึ่งแต่ละปีการศึกษาจะมีคณะนักเรียนที่มีความพร้อมที่จะเข้ามารับอาสาทำงานในองค์กรนักเรียนเข้าสมัครแข่งขันลงเลือกตั้ง ซึ่งแต่ละพรรคที่ลงสมัครโดยมากจะเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 หรือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย(ม.4-ม.5)รวมกลุ่มกันภายในห้องเรียนเพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการหรือการเตรียมการต่างๆ และจะหาสมาชิกพรรคจากทุกห้องเรียนเพื่อลงรับสมัครคัดเลือกเป็นสมาชิกสภานักเรียน (สน.ห้อง)ของแต่ละห้องเรียน เมื่อมีการออกเสียงเลือกตั้ง โดยการลงคะแนน สมาชิกพรรคใดได้รับเสียงข้างมาก พรรคการเมืองนั้นย่อมมีสิทธิ์เป็นผู้จัดตั้งทีมงานเป็นฝ่ายบริหารงานและดำเนินกิจกรรม โดยทีมนักเรียนพรรคดังกล่าวจะได้รับการแต่งตั้งจากผู้บริหาร โรงเรียนให้ทำหน้าที่เป็น “คณะกรรมการองค์การนักเรียน” ส่วนพรรคที่ได้รับคะแนนเสียงข้างน้อยจะได้รับการแต่งตั้งในการทำหน้าที่ “สภา

นักเรียน” ส่วนตัวแทนห้องเรียนซึ่งเป็นสมาชิกพรรคเสียงข้างมากและเสียงข้างน้อยจะทำหน้าที่เป็น “สมาชิกสถานักเรียนประจำห้องเรียน” หรือ “สน.ห้อง” ทำหน้าที่เป็นตัวแทนนักเรียนในห้องเรียนของตนเข้าไปทำหน้าที่ในสถานักเรียน และมีวาระการดำเนินงาน 1 ปีการศึกษา ดังนั้นองค์กรนักเรียน จึงประกอบไปด้วยคณะนักเรียน 2 คณะ ได้แก่ 1) ฝ่ายบริหารใช้ชื่อว่า “คณะกรรมการองค์การนักเรียน” และ 2) ฝ่ายนิติบัญญัติ ใช้ชื่อว่า “สมาชิกสถานักเรียน” ดังแผนภาพที่แสดง

ภาพที่ 2.2 แสดงขอบเขตภาระงานขององค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง

ที่มา : โรงเรียนมัธยมป่ากลาง อำเภอป่าสัก จังหวัดน่าน : เอกสารอัดสำเนา

ปัจจุบันองค์กรนักเรียนโรงเรียนมัธยมป่ากลาง ในปีการศึกษา 2550 มีจำนวนสมาชิก 76 คน ประกอบด้วยคณะกรรมการองค์การนักเรียน จำนวน 40 คน สมาชิกพรรคที่ได้รับเลือกเข้าเป็นสมาชิกสภาฯ จำนวน 17 คน จากทั้งหมด 21 คน ฝ่ายสภาฯ มีจำนวนสมาชิกพรรคเสียงข้างน้อย ทำหน้าที่ จำนวน 15 คน มีสมาชิกจากตัวแทนห้องเรียนที่ได้รับเลือก จำนวน 4 คน รวมเป็น 19 คนทำหน้าที่เป็นฝ่ายตรวจสอบการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร ซึ่งมีจำนวน 57 คน

3.3 แนวความคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาลเป็นเรื่องที่มีรากฐานมาจากการปกครอง และการปกครองย่อมเกี่ยวเนื่องกับเรื่องการควบคุมกำกับของผู้มีอำนาจปกครองด้วย ในการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช(Absolute Monarchy) ที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นผู้มีอำนาจปกครองประเทศ ซึ่งหลักการปกครองที่ดีของพระมหากษัตริย์ เรียกว่า “หลักทศพิธราชธรรม” เมื่อเปรียบเทียบกับหลักธรรมาภิบาลแล้วพบว่า ทศพิธราชธรรมของพระมหากษัตริย์ไทยในอดีตเป็นหลักธรรมที่ดีในการปกครองคน ปกครองประเทศ ทศพิธราชธรรม จึงหมายถึง จริยวัตรที่พระเจ้าแผ่นดินควรประพฤติปฏิบัติเป็นหลักธรรมประจำพระองค์ หรือเป็นคุณธรรมของผู้ปกครองบ้านเมือง 10 ประการ คือ

1. ทาน คือ การให้ การสงเคราะห์ประชาชน
2. ศีล คือ ความประพฤติที่ดี ที่เป็นข้อบัญญัติที่กำหนดการปฏิบัติทางกาย และวาจา
3. บริจาค คือ การเสียสละ การแจก การให้เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน
4. อาชวะ คือ ความซื่อตรง ความตรงไปตรงมา ความสัตย์ซื่อ
5. มัทวะ คือ ความอ่อนโยน ไม่เย่อหยิ่ง
6. ตบะ คือ ความเพียร การบำเพ็ญตนเพื่อให้กิเลสบางเบา
7. อักโกธระ คือ ความไม่โกรธ ไม่ใช้อารมณ์
8. อวิหิงสา คือ ความไม่เบียดเบียน หรือกดขี่ข่มเหงผู้อื่น
9. ชันติ คือ ความอดทน อดกลั้น
10. อวิโรธนะ คือ ความเที่ยงธรรม ไม่ประพฤติผิดหลักธรรม

สถาบันพระปกเกล้า (2545) ได้มีการจัดทำโครงการศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีชี้วัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี (The development of Indicator for measuring good governance) ซึ่งเป็นผลมาจากแนวความคิดที่ว่า การบริหารจัดการที่ดีมีคุณลักษณะสำคัญหลายประการ ได้แก่ การทำงานอย่างมีหลักการ มีความรับผิดชอบ สามารถอธิบายเหตุและผลต่อสาธารณะได้ เป็นการทำงานที่มีความโปร่งใส เปิดเผย ตรวจสอบได้ รับรู้ได้ในกระบวนการตัดสินใจต่างๆ ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการ ร่วมตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร ร่วมจัดการสังคมในลักษณะประชาคม และสมาชิกในสังคมเคารพสิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน รู้หน้าที่ของตนเอง เคารพกฎระเบียบของสังคม โดยมีขอบเขตการศึกษาตามการบริหารจัดการที่ดีและแนวทางที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การจัดการที่ดีของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และฉบับที่ 9 ซึ่งสะท้อนหลักการบริหารจัดการที่ดี 6 ประการ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ผลการศึกษาพบว่าหลักการบริหารจัดการที่

ดีทั้ง 6 หลักมีความเหมาะสมในการอธิบายการบริหารจัดการที่ดี โดยประกอบด้วยหลักที่สำคัญ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ประกอบด้วยหลักย่อยที่สำคัญ คือ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หลักความผูกพันต่อกฎหมายของเจ้าหน้าที่ หน่วยงาน ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย ผู้มีอำนาจในหน่วยงานมีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ โดยยึดหลัก “ไม่มีความผิดและไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” และการทำงานภายใต้กฎระเบียบสูงสุด
 2. หลักคุณธรรม ประกอบด้วยหลักย่อยที่สำคัญ คือ การปลอดคอร์รัปชัน การปลอดจากการทำผิดวินัย การปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ
 3. หลักความโปร่งใส ประกอบด้วยหลักย่อยที่สำคัญ คือ ความโปร่งใสด้านโครงสร้างของระบบ ด้านระบบการให้ทุน ให้โทษ และด้านการเปิดเผยของระบบงาน
 4. หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยหลักย่อยที่สำคัญ คือ หลักการให้ข้อมูล ข่าวสาร หลักการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และหลักการพัฒนาขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมของประชาชน
 5. หลักสำนึกความรับผิดชอบ ประกอบด้วยหลักย่อยที่สำคัญ คือ หน่วยงานมีการสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน มีเป้าหมายที่ชัดเจน มีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบติดตามประเมินผล มีการจัดการกับผู้ไม่มีผลงาน และหน่วยงานมีแผนสำรอง
 6. หลักความคุ้มค่า ประกอบด้วยหลักย่อยที่สำคัญ คือ การประหยัด การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และความสามารถในการแข่งขัน
- เจริญ เจษฎาวัดย์ (2545: 37-38) กล่าวถึง ธรรมชาติในมุมมองของการปกครองแห่งชาติ จึงเป็นเรื่องของการบริหารรัฐกิจที่เน้นบทบาทของผู้บริหารรัฐให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพสูง และเป็นผู้มีจริยธรรมภายใต้กรอบการบริหารจัดการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยมีองค์ประกอบขั้นพื้นฐานที่สำคัญคือ
1. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ หมายถึงการกำหนดให้บุคคลและองค์กรที่มาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้ง ต้องมีความรับผิดชอบต่อสาธารณชนในการกระทำของตนเองอย่างชัดเจน
 2. ความโปร่งใส หมายถึงการให้สาธารณชนมีโอกาสรับรู้ นโยบายและการดำเนินงานต่างๆ ของรัฐบาล โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้
 3. การปราบปรามทุจริตคอร์รัปชัน หรือการฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือการประพฤติมิชอบของข้าราชการหรือนักการเมืองอาศัยอำนาจหน้าที่ซึ่งได้รับความไว้วางใจจากประชาชนที่มอบให้ไปใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวโดยมิชอบ

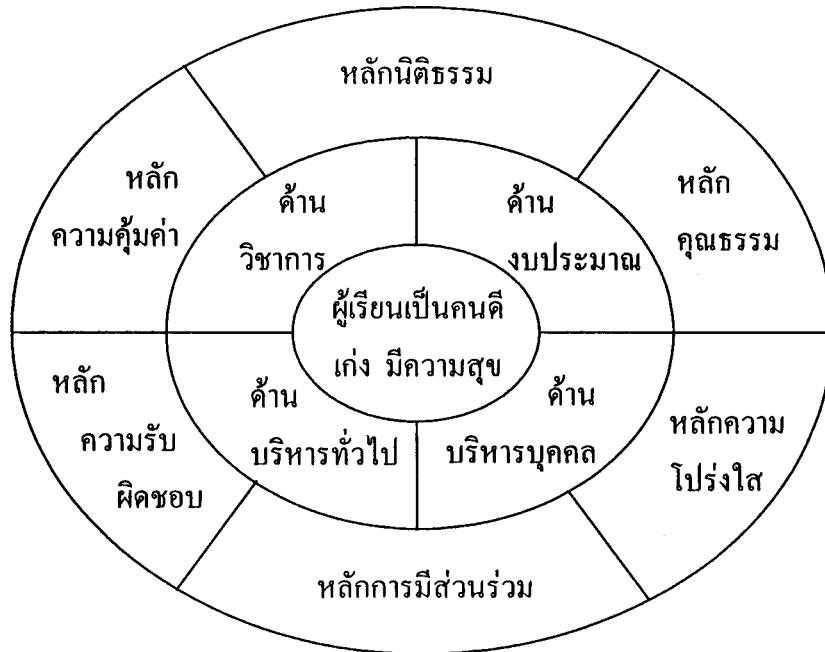
4. การปกครองโดยให้มีส่วนร่วมได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลในการตัดสินใจในการดำเนินงานขององค์กรซึ่งเกิดขึ้นได้ในหลายระดับตั้งแต่ระดับท้องถิ่นและเทศบาล ไปจนถึงและระดับชาติภายใต้การปกครองแบบกระจายอำนาจ

5. กฎหมายและระบบยุติธรรม หมายถึงการออกกฎหมายที่มีความชัดเจน และมีกระบวนการยุติธรรมที่มีบทลงโทษที่เหมาะสม ซึ่งจะส่งเสริมให้กระบวนการธรรมาภิบาลมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 30-31) กล่าวถึงการบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ จึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลด้วยหลักการดังนี้

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักการมีส่วนร่วม
5. หลักความรับผิดชอบ
6. หลักความคุ้มค่า

หลักธรรมาภิบาล อาจบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ การดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป ซึ่งเป้าหมายในการจัดการศึกษาคือ ทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ดังแผนภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.3 แสดงภาพรวมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2546) คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล
กรุงเทพมหานคร องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์

ความหมายของธรรมาภิบาล

“ธรรมาภิบาล” หรือ หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี : 2542) หมายถึง กติกา หรือกฎเกณฑ์ การบริหารการปกครองที่ดี เหมาะสม และเป็นธรรมที่ใช้ในการธำรงรักษาสังคมและบ้านเมือง ซึ่งประกอบไปด้วยหลักการ 6 ประการ คือ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า

หลักการ 6 ประการ หมายถึง หลักการพื้นฐาน 6 ประการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า

หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้อง เป็นธรรม การบังคับการให้ เป็นไปตามกฎหมาย การกำหนดกฎ กติกาและการปฏิบัติตาม กฎ กติกา ที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ ความยุติธรรมของสมาชิก

ในระดับองค์กร หมายถึง กฎ กติกาที่ใช้ในการบริหารงานภายใน เช่น การมาทำงาน หรือการเข้าประชุมให้ตรงเวลา การให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงข้อตกลงในการสับเปลี่ยนหน้าที่ภายในองค์กร

หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

ในระดับองค์กร หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน

หลักความมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ

ในระดับองค์กร จะต้องมีการวางระบบการรับฟังความคิดเห็น และการรับเรื่องราวร้องทุกข์ต่างๆ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และในขณะเดียวกันก็สนับสนุนให้ภายในองค์กรมีส่วนร่วมด้วยเช่นกัน

หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส

ในระดับองค์กร หมายถึง ประชาชนรู้ขั้นตอนที่จะติดต่อกัน และสามารถตรวจสอบการทำงานได้ ภายในองค์กรต้องมีความโปร่งใสในการตัดสินใจในการบริหารงาน เงินคน มีการติดต่อสื่อสารที่ดี มีการกระจายข่าวสารข้อมูล เพื่อให้สมาชิกภายในองค์กรรู้ความเคลื่อนไหว

หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนเคารพมนความคิดเห็นที่แตกต่าง กล้ายอมรับผลเสียผลดีที่เกิดจากการกระทำของตน

ในระดับองค์กร หมายถึง มีการกำหนดโครงสร้างและระบบการใช้อำนาจรัฐใหม่ มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจลงสู่ระดับล่าง เพื่อให้ความรับผิดชอบในทุกระดับมีความชัดเจน และมีรายงานประจำปี รายงานผลการปฏิบัติงานที่มีตัวชี้วัดความสำเร็จ

หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

ในระดับองค์กร หมายถึง ผู้บริหารต้องทบทวนงานในความรับผิดชอบทั้งหมด เพื่อพิจารณาถ่ายโอนงานที่ภาครัฐกิจ เอกชน หรือภาคประชาชนทำได้มีประสิทธิภาพสูงกว่า

ออกไป เลื่อนนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ และพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ประเวศ วะสี (2541 : 3) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง ความถูกต้องเป็นธรรม ในสามเรื่องใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ มีการเมืองที่โปร่งใส รับผิดชอบต่อสังคมต้องตรวจสอบได้และมีสังคมที่เข้มแข็งมีความเป็นประชาสังคม (Civil Society) สามารถตรวจสอบภาครัฐได้

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541 : 486) ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่า หมายถึง การที่กลไกของรัฐทั้งการเมืองและการบริหาร ความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ สะอาดโปร่งใส และรับผิดชอบ เป็นการให้ความสำคัญกับภาครัฐและรัฐบาลเป็นหลัก

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542 : 30) ให้ความหมายว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง ระบบโครงสร้างและกระบวนการต่างๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศเพื่อที่ภาคต่างๆ ของสังคมจะพัฒนาเบาะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติสุข

ธีรยุทธ บุญมี (2541 : 1) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารจัดการประเทศทั่วไปในทุกๆ ด้านและทุกระดับ และยังหมายถึงกฎเกณฑ์ กติกาที่ต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพมีความเป็นธรรม และการมีส่วนร่วมของคนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ การตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกัน

ปรีชา ช้างขวัญยืน (2542 : 51) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การปกครองที่ดี ซึ่งควรเรียกว่า ธรรมาธิปไตย คำว่าธรรมาธิปไตยปรากฏในหลักอริยปไตย 3 อย่าง ซึ่งมีในสังคัตติสูตร ได้แก่ อตตาริปปเตยยะ (การถือตนเป็นใหญ่) โลกาธิปปเตยยะ (การถือโลกเป็นใหญ่) และธรรมาธิปปเตยยะ (การถือธรรมเป็นใหญ่)

ประมวล รุจนเสรี (2541 : 289) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง วิธีที่จะทำให้รัฐกับประชาคม รัฐกับสังคม หรือรัฐกับชุมชนนั้นมีรูปแบบความสัมพันธ์ มีการปฏิบัติต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติและประชาชน

ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (The Asian Development Bank) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การมุ่งความสนใจไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล และหมายถึงการมีบรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่ารัฐบาลสามารถทำผลงานที่สัญญาไว้กับประชาชนได้ (อมรฯ พงศาพิชญ์ และนิศยา ภักดิ์ธีระพันธุ์ : 2541)

ธนาคารโลก ได้ให้ความหมายธรรมาภิบาลว่า หมายถึง เป็นลักษณะและวิถีทางของการใช้อำนาจทางการเมืองโดยเฉพาะ การจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อการพัฒนา (นฤมล ทับจุมพล : 2541)

จากความหมายของธรรมาภิบาลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการบริหารบ้านเมือง และสังคมให้เกิดความปรกติสุข ความสงบเรียบร้อย โดยยึดหลักความถูกต้องเป็นธรรม สามารถสร้างสรรค์สังคมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน อันจะเป็นรากฐานความมั่นคงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมต่อไป

ความสำคัญของหลักธรรมาภิบาล

กระแสประชาธิปไตยและกระแสโลกาภิวัตน์ ได้มีการส่งเสริมและกระตุ้นให้ภาครัฐมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้บริหารกิจการภาครัฐ ซึ่งธรรมาภิบาลมีความสำคัญต่อบุคคลองค์กร ชุมชน สังคมและประเทศชาติตามแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. เป็นหลักพื้นฐานในการสร้างความเป็นธรรมในสังคม เอื้อผลประโยชน์ให้กับคนทุกระดับ ไม่ว่าจะรวยหรือจนในทุกเรื่องทั้งการมีงานทำ การมีรายได้ การพัฒนาที่เท่าเทียมกัน และการมีคุณภาพชีวิตที่ดี
2. ช่วยให้สังคมมีความเข้มแข็งทุกด้านทั้งคุณค่าและจิตสำนึกทางสังคม การเมือง วัฒนธรรม จริยธรรมและทางเศรษฐกิจ มีความโปร่งใส สามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสุขและเอื้ออาทรต่อกัน ช่วยแก้ปัญหา ลดความรุนแรงของปัญหา
3. ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน โดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง ทำให้สังคมเป็นสังคมที่มีเสถียรภาพ
4. สร้างความเชื่อมั่น (Trust) ให้เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้สังคมเกิดความสงบสุข
5. ธรรมาภิบาลจะทำให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เป็นการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ
6. ธรรมาภิบาล จะสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นแก่สังคมมนุษย์ โดยสร้างสิ่งที่เรียกว่า Social security สร้าง Human security
7. ช่วยลดปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงและส่งเสริมคนให้มีความซื่อสัตย์สุจริต
8. ธรรมาภิบาลช่วยให้ระบบของรัฐมีความยุติธรรมเป็นที่น่าเชื่อถือทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้งนำไปสู่การลดปัญหาการทุจริตซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังของบ้านเมืองมายาวนานได้
9. ธรรมาภิบาลเป็นมาตรฐานสากลที่บ่งถึงระดับการพัฒนาของประเทศทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง
10. หลักธรรมาภิบาล เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อื่นไปสู่เป้าหมาย

11. เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข มีความรู้สึกสามัคคีและรวมพลังให้เกิดการพัฒนาในทุกด้านอย่างยั่งยืน ทั้งยังเป็นส่วนเสริมสร้างความเข้มแข็งซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีแก่ประเทศต่อไป

ดังนั้น การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน สังคมมีความเข้มแข็งเกิดความเป็นธรรม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน ภารกิจของรัฐบาลมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในการปฏิบัติงาน

3.4 นโยบายรัฐและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3.4.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินการตามระเบียบ ซึ่งประกอบไปด้วย จุดมุ่งหมาย กลยุทธ์ แนวทางปฏิบัติ มาตรการ และหลักการพื้นฐาน 6 ประการดังนี้

1) จุดมุ่งหมาย

(1) สร้างกฎเกณฑ์และกลไกที่ดีในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม เพื่อให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง สามารถส่งสัญญาณเตือนภัยและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไข ฟื้นฟูสภาพการทำงานและการประสานงานในภาครัฐและเอกชนรองรับได้อย่างทันห่วงที่ในคราวที่เกิดอันตราย

(2) พัฒนาศักยภาพของนักวิชาการให้สามารถศึกษาค้นคว้าและเสนอแนะแนวทางแก้ไขจุดบกพร่องต่างๆ ที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมอย่างถูกต้อง กล้าหาญและมีจริยธรรม

(3) ปรับปรุงระบบการตัดสินใจและการบริหารภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนให้รวดเร็ว ชัดเจนและเป็นธรรม

(4) ขยายโอกาสของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมืองเพื่อร่วมกับภาครัฐในการตัดสินใจและแก้ปัญหาส่วนรวม

(5) ขจัดปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบและหลีกเลี่ยงกฎหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ใส่ตนหรือกิจการที่ตนมีส่วนได้เสียทั้งในภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน เพื่อให้เกิดสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมร่วมกัน

2) หลักการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม 6 ประการ ได้แก่

1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความรับผิดชอบ 5) หลักการมีส่วนร่วม และ 6) หลักความคุ้มค่า

(1) กลยุทธ์

เพื่อสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคมจำเป็นต้องร่วมดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งในระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว โดยต้องมีการปฏิรูปใน 3 ส่วนดังนี้

ก. ภาครัฐ ต้องปฏิรูปบทบาทหน้าที่ โครงสร้าง และกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐให้มีความโปร่งใส ซื่อสัตย์ ซื่อตรง มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลถึงประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนได้อย่างราบรื่น

ข. ภาคธุรกิจเอกชน ต้องปฏิรูปการทำงาน โดยยึดคติที่โปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น เป็นธรรมต่อลูกค้ารับผิดชอบต่อสังคม ทำงานร่วมกับภาครัฐและภาคประชาชนได้อย่างราบรื่น

ค. ภาคประชาชน ต้องสร้างเสริมให้ประชาชนเกิดความตระหนักในสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง มีความรู้ความเข้าใจในหลักการของการสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

(2) แนวทางปฏิบัติ

ก. สร้างความตระหนักร่วมกันในสังคมเพื่อให้กระบวนการสร้างสรรค์กลไกการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

ข. ออกกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ ที่จำเป็นรวมทั้งดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

ค. เร่งรัดการปฏิรูปภาครัฐและปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

ง. เร่งรัดแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน

จ. เร่งรัดสร้างมาตรฐานการดำเนินธุรกิจ

(3) มาตรการ

ก. เร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐทำความเข้าใจและตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามหลักการ 6 ประการตามระเบียบสำนักนายกฯ

ข. เร่งรัดดำเนินการเพื่อออกกฎหมายตามรัฐธรรมนูญให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

ค. เร่งรัดการดำเนินการตามแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ

ง. เร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.2540

จ. ส่งเสริมและกำกับให้หน่วยงานของรัฐกำหนดแผนการสร้างความปลอดภัย และป้องกันการทุจริตประพตติมิชอบในระบบราชการ และรายงานผลการดำเนินการในรอบปีต่อคณะรัฐมนตรี

ฉ. สนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการที่มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพตติมิชอบในวงราชการ

ช. ให้กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง และหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานของธุรกิจเอกชน ส่งเสริม สนับสนุนระบบเศรษฐกิจเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด ให้ความคุ้มครองผู้บริโภค ส่งเสริมให้มีมาตรฐานที่ดีในการดำเนินธุรกิจ ทั้งนี้ได้มีการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐและผู้เกี่ยวข้องรายงานผลการดำเนินการความก้าวหน้า ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่อคณะรัฐมนตรีเป็นระยะ หรือตามเวลาที่กำหนดในระยะเทียบ

3) หลักธรรมาภิบาล 6 ประการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542

การดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 กำหนดหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ คือ 1)หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3)หลักความโปร่งใส 4)หลักความรับผิดชอบ 5)หลักการมีส่วนร่วม และ 6)หลักความคุ้มค่า และเพื่อให้เกิดแนวทางที่ชัดเจนในการปฏิบัติแต่ละหลักสามารถจำแนกเป็น 3 ระดับคือ ระดับประเทศ ระดับภาครัฐ และระดับองค์กร ซึ่งแต่ละระดับมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน กล่าวคือระดับองค์กรที่มีการบริหารกิจการที่ดีจะช่วยสนับสนุนการจัดการที่ดีของระดับภาครัฐ และระดับประเทศต่อไป ซึ่งสาระสำคัญโดยสรุปมีดังนี้ (สมาคมผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา 2545 : 15-19)

(1) หลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย การกำหนดกฎ กติกาและการปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ ความยุติธรรมของสมาชิก โดยมีแนวทางการดำเนินการตามหลักนิติธรรมในแต่ละระดับ ดังนี้

ก. ในระดับประเทศ กระบวนการเสนอร่างกฎหมาย กฎข้อบังคับต่างๆ เป็นไปด้วยความชอบธรรม เนื้อหาของกฎหมายมีความทันสมัยเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของ

สังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับเหล่านั้นจะต้องไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ มีการบังคับใช้กับทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

ข. ในระดับภาครัฐ การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบที่ใช้ในการบริหารงานร่วมกันในภาครัฐ เช่น กฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณพัสดุ และบริหารงานบุคคล

ค. ในระดับองค์กร กฎ กติกาที่ใช้ในการบริหารงานภายในเช่น การมาทำงานการเข้าร่วมประชุมตรงเวลา การให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาค รวมถึงการสับเปลี่ยนหน้าที่ในองค์กร

(2) หลักคุณธรรม

หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบสัมมาชีพที่สุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ โดยมีแนวทางการดำเนินการหลักคุณธรรมในแต่ละระดับ ดังนี้

ก. ในระดับประเทศ ประชาชนแต่ละคนทำหน้าที่อย่างถูกต้อง คือ เลือกรับงานที่สุจริตและเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ปฏิบัติตามกฎหมายและเป็นพลเมืองที่ดี คือการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อันได้แก่ ฆราวาสธรรม 4 คือ สัจจะ หรือการรักษาความสัตย์ หรือการรู้จักข่มใจตนเอง ขันติ หรือการอดทนและการอดออม และจาคะ หรือการรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริตต่างๆ

ข. ในระดับภาครัฐ ผู้แทนประชาชนที่เข้ามาบริหารราชการจะต้องทำหน้าที่ด้วยความชอบธรรม ทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานทางคุณธรรม จริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 77

ค. ในระดับองค์กร เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน และปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2537 คือ มีจรรยาบรรณต่อตนเอง ต่อหน่วยงาน ต่อผู้ร่วมงาน ต่อประชาชน และต่อสังคมส่วนรวม

(3) หลักความโปร่งใส

หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานของทุกองค์กรให้มีความโปร่งใส โดยมีแนวทางการดำเนินการหลักความโปร่งใสในแต่ละระดับ ดังนี้

ก. ในระดับประเทศ ประชาชนมีอิสระในการสื่อสาร สื่อมวลชนสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่และมีจริยธรรม มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องได้

ข. ในระดับภาครัฐ การตัดสินใจและการปฏิบัติงานของภาครัฐต้องมีความโปร่งใส ข้อมูลข่าวสารของภาครัฐจะช่วยให้ภาคธุรกิจของเอกชนและประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของภาครัฐได้ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ช่วยให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความ เป็นจริงมากขึ้น

ค. ในระดับองค์กร ประชาชนรู้ขั้นตอนที่จะติดต่องานและสามารถตรวจสอบการทำงานได้ภายในองค์กรจะต้องมีความโปร่งใสในการตัดสินใจในการบริหารงาน การเงิน งานบุคคล มีการสื่อสารที่ดี เพื่อให้สมาชิกขององค์กรได้รับทราบความเคลื่อนไหวขององค์กร

(4) หลักความรับผิดชอบ

หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึก รับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตน ซึ่งแนวทางการดำเนินการหลักความรับผิดชอบในแต่ละระดับ ดังนี้

ก. ในระดับประเทศ ประชาชนรู้ เข้าใจการใช้สิทธิ เสรีภาพ และปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญกำหนดไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และใช้อำนาจโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของภาครัฐ ธุรกิจเอกชนมีหน้าที่สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ ปลอดภัยแก่ผู้บริโภค

ข. ในระดับภาครัฐ รัฐธรรมนูญมาตรา 88 กำหนดแนวทางสำหรับตรากฎหมายและการกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการแถลงนโยบายต่อ

รัฐสภาให้ชัดเจนว่า จะดำเนินการใดเพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ และต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคเสนอต่อรัฐสภาปีละ 1 ครั้ง

ค. ในระดับองค์กร มีการกำหนดโครงสร้างและระบบการใช้อำนาจรัฐใหม่ มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปสู่ระดับล่างเพื่อให้ความรับผิดชอบในทุกระดับมีความชัดเจน และมีรายงานประจำปี รายงานผลการปฏิบัติงานที่มีตัวชี้วัดความสำเร็จ ตลอดจนมีการรณรงค์ให้ประชาชนรับผิดชอบด้วย

(5) หลักการมีส่วนร่วม

หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ทั้งการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่นๆ โดยมีแนวทางการดำเนินการตามหลักการมีส่วนร่วมในแต่ละระดับ ดังนี้

ก. ในระดับประเทศ รัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตน

ข. ในระดับภาครัฐ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2532 กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการรับฟังความคิดเห็นในปัญหาสำคัญของชาติที่มีข้อโต้แย้งหลายฝ่าย เพื่อเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจของรัฐในการดำเนินงานอันมีผลกระทบต่อประชาชน และควรมีการสำรวจความคิดเห็นของผู้รับบริการเพื่อปรับปรุงงานให้เกิดประโยชน์สูงขึ้น

ค. ในระดับองค์กร จะต้องมีการวางแผนระบบการรับฟังความคิดเห็นและการรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และในขณะเดียวกันภายในองค์กรต้องมีการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการบริหารภายในด้วย

(6) หลักความคุ้มค่า

หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก ตลอดจนบำรุงรักษาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืนสมบูรณ์ โดยมีแนวทางดำเนินการตามหลักความคุ้มค่าในแต่ละระดับ ดังนี้

ก. ในระดับประเทศ การใช้ทรัพยากรของประเทศต้องเป็นไปด้วยความประหยัด หมุนเวียนใช้ และสร้างทดแทนใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ พยายามลดมลภาวะทั้งในดิน ในน้ำและบนอากาศเพื่อรักษาทรัพยากรที่มีความสมบูรณ์ให้เยาวชนคนรุ่นหลังต่อไป

ข. ในระดับภาครัฐ ทุกหน่วยงานต้องใช้งบประมาณอย่างประหยัดมีการรายงานผลการทำงานและแสดงประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของโครงการ

ค. ในระดับองค์กร ผู้บริหารต้องทบทวนงานในความรับผิดชอบเพื่อพิจารณาถ่ายโอนงานที่ภาครัฐกิจเอกชน หรือภาคประชาชนทำได้มีประสิทธิภาพสูงกว่าออกไป เลือกนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้และพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3.4.2 พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2546

เพื่อให้การนำหลักธรรมมาภิบาล ไปใช้ให้บรรลุตามเป้าหมายจึงได้มีการกำหนดแนวทางที่จะนำไปสู่การปฏิบัติในการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารราชการแผ่นดิน จึงได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ.2546 โดยสาระสำคัญที่จะให้การนำหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ไปใช้ให้บรรลุเป้าหมายดังนี้

- 1) เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง(Citizen centered) เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและก่อให้เกิดผลกระทบในทางที่ดีต่อการพัฒนาชีวิตของประชาชน
- 2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ โดยการบริหารแบบบูรณาการ ซึ่งมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน โดยการจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการไว้ล่วงหน้าที่สามารถแสดงผลและวัดผลงาน ได้อย่างชัดเจน
- 3) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ในการดำเนินการภารกิจของรัฐจะต้องมีการเปรียบเทียบต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินการ ทั้งภายในหน่วยงานตนเองและระหว่างหน่วยงานในกรณีที่เป็นการค้าภารกิจในลักษณะเดียวกันจะนำมาเปรียบเทียบกันเพื่อดูผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นว่ามีความคุ้มค่ากับเงินลงทุนที่เกิดจากภาษีของประชาชนหรือไม่
- 4) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น โดยการลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติราชการลงจากที่เป็นอยู่เดิม มอบอำนาจการตัดสินใจให้กับผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับ

ประชาชน จัดบริการให้ประชาชนสามารถรับบริการให้แล้วเสร็จในที่เดียวกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์ โดยจะต้องมีการทบทวนและปรับปรุงกระบวนการขั้นตอนการทำงานให้ใหม่อยู่เสมอ ส่วนราชการจึงควรจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นของงาน หรือ โครงการที่จะทำให้อสอดคล้องกับแผนการบริหารราชการแผ่นดินและงบประมาณของประเทศ ซึ่งอาจมีผลต่อการพิจารณายกเลิกส่วนราชการที่ไม่จำเป็นและการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบต่างๆ ให้เหมาะสม

6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ ต้องมุ่งเน้นถึงความต้องการและความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการเป็นหลัก ดังนั้นจึงต้องมีการสำรวจความต้องการของประชาชนและความพึงพอใจของผู้รับบริการอย่างสม่ำเสมอ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบและเข้าใจง่ายเมื่อมาติดต่อราชการ

7) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ มีการควบคุมตนเองซึ่งจะทำให้สามารถผลักดันการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังช่วยให้การพิจารณาให้นำเนื้องานชอบและรางวัลแก่ข้าราชการเป็นไปตามผลการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง

3.4.3 แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559)

แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว 15 ปีที่ได้นำสาระของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและนโยบายของรัฐบาลสู่การปฏิบัติและเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา และแผนพัฒนาการด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมในระดับเขตพื้นที่การศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาพื้นฐานในการกำหนดแผน โดยมีศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ บูรณาการเชื่อมโยงเป็นกระบวนการ โดยรวมที่ “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยมุ่งให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน มีคุณภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม และมุ่งไปสู่การอยู่ดีกินดีของคนไทยทั้งปวง ซึ่งการพัฒนาประเทศอย่างมีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องมีการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพและขีดความสามารถของคนไทยทั้งประเทศ โดยคำนึงถึงหลักการพัฒนาโดยประชาชนด้วยระบบบริหารและการจัดการที่ดี โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับตนเองและชุมชนท้องถิ่น การสนับสนุนให้สังคมทุกภาคส่วนและทุกระดับได้รับการ

พัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพและการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อความสำเร็จในการปฏิบัติเช่นนี้ ทำให้เกิดพลังชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็งอันจะเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศชาติอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืนตลอดไป เจตนารมณ์ของแผนการศึกษาชาติมีจุดมุ่งหมาย 2 ประการสำคัญคือ

- 1) พัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในสังคม
- 2) พัฒนาสังคมให้เป็นสังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้านคือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์เอื้ออาทรต่อกัน ด้านสังคมคุณภาพนั้นแผนการศึกษาแห่งชาติระบุว่าต้องเป็นสังคมที่ส่งเสริม“ธรรมรัฐ” และ“สังคมประชาธิปไตย” ซึ่งทุกคนสามารถเข้าถึงบริการทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างทั่วถึง มีระบบการเมืองการปกครองที่เปิดกว้าง โปร่งใส และอำนวยให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมทางการเมือง และกิจกรรมสาธารณะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและชุมชนท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง

สรุปได้ว่าในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545-2559 ได้ระบุเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพประสิทธิภาพ และขีดความสามารถของคนไทยจะเน้นหลักการพัฒนาประชาชนด้วยระบบบริหารและการจัดการที่ดี โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพพระบรูว่า ต้องเป็นสังคมซึ่งส่งเสริม “ธรรมรัฐ” และ“สังคมประชาธิปไตย” หมายความว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริม สนับสนุนหรือรับผิดชอบในการจัดการศึกษาต้องนำแนวทางการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้เพื่อพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพต่อไป

3.4.4 แนวทางการประยุกต์การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของ

กระทรวงศึกษาธิการ

เพื่อให้การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแนวทางประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล โดยให้ความหมายของหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ประการ แนวทางการดำเนินการตัวชี้วัดระดับองค์กรสรุปได้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2546 : 71-77)

- 1) **หลักนิติธรรม** หมายถึง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ใช้ในองค์กรเป็นข้อตกลงร่วมกันและการบังคับใช้ กฎ ระเบียบและข้อบังคับดังกล่าวต้องเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสมาชิกทุกฝ่ายในองค์กร กฎและข้อบังคับเหล่านั้นต้องนำมาซึ่งความเสมอภาคของสมาชิกในองค์กรรวมทั้งสร้างภาพที่เอื้อต่อการควบคุมและพัฒนาสังคมด้วย

แนวทางการดำเนินการตามหลักนิติธรรม

(1) ให้ความรู้แก่สมาชิกในองค์กร เรื่องกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ สิทธิ เสรีภาพ บทบาทและความรับผิดชอบต่อสังคมในองค์กรรวมทั้งขอบเขตในการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบประชาธิปไตย

(2) พัฒนาบุคลากรให้มีจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนและพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพมากขึ้น

2) *หลักคุณธรรม* หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริม สนับสนุนการทำงานให้มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ เป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณได้แก่ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ

แนวทางการดำเนินงานตามหลักคุณธรรม

(1) สถาบันการศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เริ่มจากเยาวชนในและนอกระบบการศึกษาอย่างจริงจัง

(2) รมรงค์ใช้หลักคุณธรรมอย่างกว้างขวางจริงจัง โดยเริ่มจาก

ผู้บังคับบัญชา

(3) รมรงค์ให้สังคมร่วมสนับสนุนผู้ปฏิบัติที่มีคุณธรรมที่ถูกรังเกะโดยผู้มีอำนาจเหนือกว่า รวมถึงการยอมรับเชิดชูเกียรติ การส่งเสริมหรือกระตุ้นในรูปแบบต่างๆ

(4) องค์กรระดับต่างๆ มีการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึก ด้วยสื่อประเภทต่างๆ

(5) ทุกหน่วยงานของภาครัฐควรมีหลักจริยธรรมของตนเองหรือจริยธรรมแต่ละสาขาวิชาอย่างเปิดเผย

3) *หลักความโปร่งใส* หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในองค์กร โดยปรับปรุงกลไกการทำงานของคนในองค์กรให้โปร่งใส ตรวจสอบได้เช่น บุคลากรในองค์กรรู้ขั้นตอนวิธีทำงานที่จะติดต่อกันและสามารถตรวจสอบการทำงานได้ ภายในองค์กรต้องมีความโปร่งใสในการตัดสินใจในการบริหารงาน บริหารเงิน บริหารคน และมีการสื่อสารที่ดีภายในองค์กร เช่น มีการกระจายข่าวรายวัน หรือรายสัปดาห์ให้สมาชิกได้รับทราบความเคลื่อนไหวขององค์กร

แนวทางการดำเนินงานตามหลักความโปร่งใสในองค์กร

(1) สำรวจความเห็นชอบของบุคลากรในหน่วยงานในเรื่องความโปร่งใสที่เป็นที่ต้องการของบุคลากร

(2) บุคลากรตระหนักในความสำคัญและปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.2540 และพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการปกครอง พ.ศ.2539

(3) ปรับปรุงระบบเอกสาร ระบบสารสนเทศให้เป็นระเบียบสะดวกต่อการใช้งานและการสืบค้นของประชาชน

(4) จัดทำเอกสาร คู่มือเกี่ยวกับการให้บริการของส่วนราชการที่เข้าใจง่าย สะดวกต่อการติดต่อของประชาชน

(5) มีระบบการประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกองค์กร

(6) สร้างทัศนคติที่ดีในการให้บริการข้อมูลข่าวสารและตอบข้อสงสัยของประชาชน

4) *หลักความรับผิดชอบ* หมายถึง ความมุ่งมั่นและตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุผลสำเร็จสอดคล้องตามกฎ ระเบียบขององค์กร ปฏิบัติงานอย่างมีจิตสำนึก ต่อหน้าที่ ต่อสังคม ต่อประชาชนและต่อประเทศชาติโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้รับบริการและส่วนรวมเป็นสำคัญ รวมทั้งยอมรับผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานดังกล่าวทั้งที่เป็นผลดีและผลเสียหาคลอจนพร้อมแสดงข้อเท็จจริงในการประกอบภารกิจต่อสาธารณชน สามารถชี้แจงเหตุผลได้ พร้อมรับการตรวจสอบจากสาธารณะ

แนวทางการดำเนินงานตามหลักความรับผิดชอบ

(1) ผู้บังคับบัญชาเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งการสร้างแบบอย่างที่ดีด้วยการยกย่องและส่งเสริมความประพฤติของบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดี

(2) สร้างความรับผิดชอบของตนเองโดยใช้การมีส่วนร่วมมีระบบการตรวจสอบและประเมินผลที่น่าเชื่อถือ

(3) ส่งเสริมผู้มีความสามารถโดยการให้รางวัลและลงโทษที่เหมาะสม รวมทั้งการจูงใจด้วยค่าตอบแทนหรือสิ่งอื่นๆ ตามความเหมาะสม

5) *หลักการมีส่วนร่วม* หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือบุคคลในองค์กรทุกระดับเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือได้รับผลกระทบจากการบริหารงานหรือดำเนินการต่างๆ ขององค์กรได้ร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมสนับสนุน ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานตามสิ่งที่ตนเองได้ร่วมตัดสินใจ

แนวทางการสร้างหลักการมีส่วนร่วม

(1) องค์กรต้องกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนพร้อมทั้งออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับกับบุคคลในองค์กรถือปฏิบัติ รวมทั้งพัฒนากลไก ระบบการทำงานและการบริหารจัดการ

อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเอื้อต่อการสนับสนุนให้บุคลากรในองค์กรและประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง

(2) กระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่บุคลากรตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้บุคลากรสามารถบริหารภารกิจตามบทบาทหน้าที่ตรงตามความต้องการ

(3) รมรณรงค์และประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วม

(4) จัดทำคู่มือแนวทางการมีส่วนร่วมในงาน โครงการต่างๆ รวมทั้งให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้เกี่ยวข้องและประชาชน ซึ่งจะทำให้การมีส่วนร่วมมีคุณค่ามากขึ้น

(5) แสดงผลลัพธ์จากการเข้ามามีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรมให้ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนได้รับทราบ พร้อมทั้งมีรางวัลตอบแทนแก่เจ้าของความคิดเห็นที่นำไปสู่การปฏิบัติ

(6) สร้างหลักประกันในความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานขององค์กร

6) **หลักความคุ้มค่า** หมายถึง การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม รวมทั้งการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน

แนวทางการดำเนินการตามหลักความคุ้มค่า

(1) ผู้บริหารระดับสูงต้องให้ความสำคัญ

(2) ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้สั้นหรือเบ็ดเสร็จในขั้นตอนเดียวเพื่อ

ความสะดวก และรวดเร็ว

(3) ปฏิบัติงานอย่างประหยัดทรัพยากร ประหยัดเวลา บรรลุวัตถุประสงค์ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม

(4) กำหนดมาตรฐานการทำงานในหน้าที่และเป้าหมายที่ชัดเจน

(5) สร้างระบบความคุ้มค่า และรายงานการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับเพื่อตรวจสอบ

(6) นำเครื่องมือหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการทำงาน

(7) เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะวิธีการต่างๆ ที่

นำไปสู่ความคุ้มค่า

(8) รับฟังความคิดเห็นจากบุคคลภายนอกเพื่อนำมาปรับปรุงการทำงาน

ในองค์กร

(9) ให้ความสำคัญกับระบบการติดตามประเมินผลและควรประกาศให้ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทราบเป็นระยะ

(10) ใช้ระบบการประเมินการปฏิบัติงาน(RBM) และใช้การจัดสรรงบประมาณเป็นเครื่องมือในการพิจารณางบประมาณในโครงการ

(11) จัดสรรงบประมาณตามผลสัมฤทธิ์ของงาน

(12) ปรับปรุงระเบียบปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักความคุ้มค่า

(13) ให้รางวัลหน่วยงาน กลุ่ม หรือบุคลากรที่ดำเนินการด้วยวิธีดังกล่าวได้อย่างถูกต้องคุ้มค่า

3.4.5 นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ.2550 – 2551

ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือ สพฐ. ได้กำหนดนโยบายเพื่อให้หน่วยงานสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. นำไปดำเนินการให้สอดคล้องและประยุกต์เข้ากับบริบทของแต่ละสถานศึกษาในลักษณะของการบูรณาการให้เข้ากับการดำเนินงาน โดยนโยบายดังกล่าวกำหนดไว้ 6 ข้อ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) นำหลักการคุณธรรมนำความรู้สู่การปฏิบัติ มีแนวปฏิบัติดังนี้

(1) ส่งเสริมให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม โดยการสนับสนุนให้พัฒนาเป็นต้นแบบเพื่อการขยายผล การสนับสนุนระบบจัดการความรู้ให้เรียนรู้จากโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่น การเผยแพร่แบบอย่างที่ดีงามด้วยการจัดตลาดนัดคุณธรรม นำเสนอหลักสูตร แนวทางจัดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน

(2) สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรูปแบบที่หลากหลายเพื่อเป็นกลไกการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยการสร้างวินัยและความมีน้ำใจที่จะบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมด้วยการอบรมผู้บริหารทุกคนให้ผ่านหลักสูตรผู้บังคับบัญชาลูกเสือ เพื่อเสริมความเข้มแข็งกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี การปลูกฝังคุณธรรมด้วยการส่งเสริมกิจกรรมดนตรี นาฏศิลป์ และการแสดง และการเรียนรู้วิถีประชาธิปไตยด้วยการพัฒนากรรมการและสภานักเรียนให้เข้มแข็ง

(3) น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมาภิบาลสู่การบริหารงานทุกระดับและพัฒนาบุคลากรทุกหลักสูตร โดยการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมาภิบาลสู่การบริหารงานทุกระดับทั้งนี้เพื่อพัฒนาตนเองและองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของงานในหน้าที่รับผิดชอบ

(4) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการพัฒนาระบบครูที่ปรึกษา ครูแนะแนวให้มีประสิทธิภาพสนองตอบความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างเต็มที่ การพัฒนาเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อน เครือข่ายผู้ปกครอง การพัฒนาระบบ

ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันด้านทานให้แก่เยาวชนผู้เป็นอนาคตของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดังนี้

2) ขยายโอกาสการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างกว้างขวางและทั่วถึง มีแนวปฏิบัติ

โอกาสทางการศึกษา

นักเรียนตามแนวทางของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ดังนี้

- (1) เร่งศึกษาสภาวะการศึกษาในพื้นที่
- (2) สนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัฒนานวัตกรรม การจัด

(3) เพิ่มประสิทธิภาพของระบบเฝ้าระวังและระบบให้ความช่วยเหลือ

(4) ส่งเสริมการศึกษาและรณรงค์การศึกษาต่อ 12 ปี

3) เน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ มีแนวปฏิบัติ

(1) การพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้เข้าสู่มาตรฐาน

(2) การแสวงหาแนวทางยกระดับคุณภาพของนักเรียน

(3) ต่อยอดและขยายผลหลักการพัฒนาสมอง

(4) พัฒนาความเท่าเทียมทางการศึกษากลุ่มเฉพาะทาง

(5) ประเมินความก้าวหน้าของการเรียนการสอนและยกเครื่องระบบพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น โดยเฉพาะการบรรจุ

เนื้อหาสาระเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมการปฏิรูปการเรียนการสอน การประเมินผลในชั้นเรียน

และจัดให้มีการประเมินผลหลังการอบรม เน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการปฏิบัติจริง

4) การกระจายอำนาจและส่งเสริมความเข้มแข็งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีแนวปฏิบัติดังนี้

(1) ส่งเสริมการกระจายอำนาจทางบริหารทั่วไป งบประมาณ วิชาการ และบุคลากร ไปยังสถานศึกษา

(2) ปรับศักยภาพในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(3) ส่งเสริมการจัดกลุ่มเครือข่ายบริหารสถานศึกษาเน้นการบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐานและเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ

5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม มีแนวปฏิบัติดังนี้

(1) เสริมความเข้มแข็งให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นกลไกการนำนโยบายสู่การปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และบริบทของสถานศึกษา

(2) พัฒนาองค์กรนักเรียนและส่งเสริมเครือข่ายผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาและช่วยเหลือคุณครูนักเรียน

(3) ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษารูปแบบที่หลากหลายทั้งการส่งเสริม การพัฒนา การจัดตั้ง การขยายและการถ่ายโอนสถานศึกษาตามเกณฑ์ความพร้อมและความสมัครใจในจำนวนและช่วงชั้นที่เหมาะสม

6) การพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นนโยบายเฉพาะพื้นที่ซึ่งมีลักษณะพิเศษสามารถดำเนินการเพื่อให้เกิดความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพสังคมและพื้นที่เป็นหลัก

กล่าวโดยสรุป นโยบายเชิงยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือสพฐ. เป็นการกำหนดแนวการดำเนินงานและบริหารงานของหน่วยงาน โดยเฉพาะสถานศึกษาในสังกัดที่เน้นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ทั้งในด้านบุคลากร ผู้เรียน และองค์กรที่เกี่ยวข้องหรือให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและเกิดความเป็นเอกภาพสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น แนวนโยบายดังกล่าวจะพบว่าการส่งเสริมให้นำหลักคุณธรรมนำความรู้และหลักการธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติทั้งในส่วนของการบริหารจัดการสถานศึกษา การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริงนั้น ต้องเร่งปลูกฝังและส่งเสริมผู้เรียนในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปถึงระดับผู้ใหญ่ ซึ่งก็คือผู้ที่มีหน้าที่ส่งเสริมและจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดแก่เยาวชนนั่นเอง ดังนั้นการส่งเสริมคุณธรรม และค่านิยมที่ถูกต้องภายใต้สังคมประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาลจึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะเสริมสร้างเยาวชนให้มีคุณภาพทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กับความรู้ความสามารถของผู้เรียนในฐานะเยาวชนที่มีส่งเหล่านี้ติดตัวไปเมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ในสังคมต่อไป

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กร หรือหลักธรรมาภิบาล

พระยุพธนา ชุตทองม้วน (2550) ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการบริหาร โรงเรียน โปลิตecnิกคลานนา เชียงใหม่ พบว่า พฤติกรรมการใช้หลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการบริหาร โรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับคือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านนิติธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านความคุ้มค่า และ

ด้านคุณธรรม ส่วนการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการฯ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การแก้ปัญหาในโรงเรียน โดยวิธีประนีประนอม และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้ชุมชนทราบอย่างต่อเนื่อง

มุตตา คงกิน (2551) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการ โรงเรียน ในสังกัดเมืองพัทยา จ.ชลบุรี ในด้านพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหาร และความต้องการในการบริหารงานตามความต้องการ ความคิดเห็นและการรับรู้ของครูในสังกัดเมืองพัทยา พบว่า พฤติกรรมการบริหารในภาพรวมและรายด้านมีการแสดงพฤติกรรมในระดับค่อนข้างบ่อย โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ ในด้านความต้องการของครูที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้อำนวยการ พบว่าเมื่อเรียงลำดับความต้องการของครูจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ

ศิรินารถ นันทวัฒน์ภิรมย์ (2547) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี อำเภอเมืองลำพูน ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมการบริหารด้านวิชาการ ด้านงานบุคคล และด้านงานบริหารทั่วไป มีระดับคุณภาพการบ่งชี้ถึงความตระหนัก ความสำคัญ และความพยายามในระดับคุณภาพผ่าน สำหรับปัญหาด้านการบริหารงานพบว่า ด้านวิชาการมีปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ด้านงบประมาณมีปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนในระเบียบต่างๆ ด้านบุคคลมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนบุคลากร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) และเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion : FGD) โดยกลุ่มตัวอย่างซึ่งปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการองค์กรนักเรียน ได้มีบทบาทร่วมในการสังเคราะห์ตัวชี้วัด ร่วมวิพากษ์ความเหมาะสมของตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน และร่วมนำไปใช้ในการบริหารจัดการองค์กรนักเรียน และมีการประเมินผลการพัฒนาโดยศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มผู้ร่วมการวิจัยในฐานะคณะกรรมการองค์กรนักเรียน และผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายในฐานะสมาชิกในองค์กรนักเรียน ตามการรับรู้ของกลุ่มนักเรียนทั่วไปและบุคลากรของโรงเรียนที่มีโอกาสสัมผัสและรับรู้กระบวนการทำงานของคณะกรรมการนักเรียนที่เป็นผู้ร่วมวิจัย ทั้งนี้การดำเนินการวิจัย จำแนกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

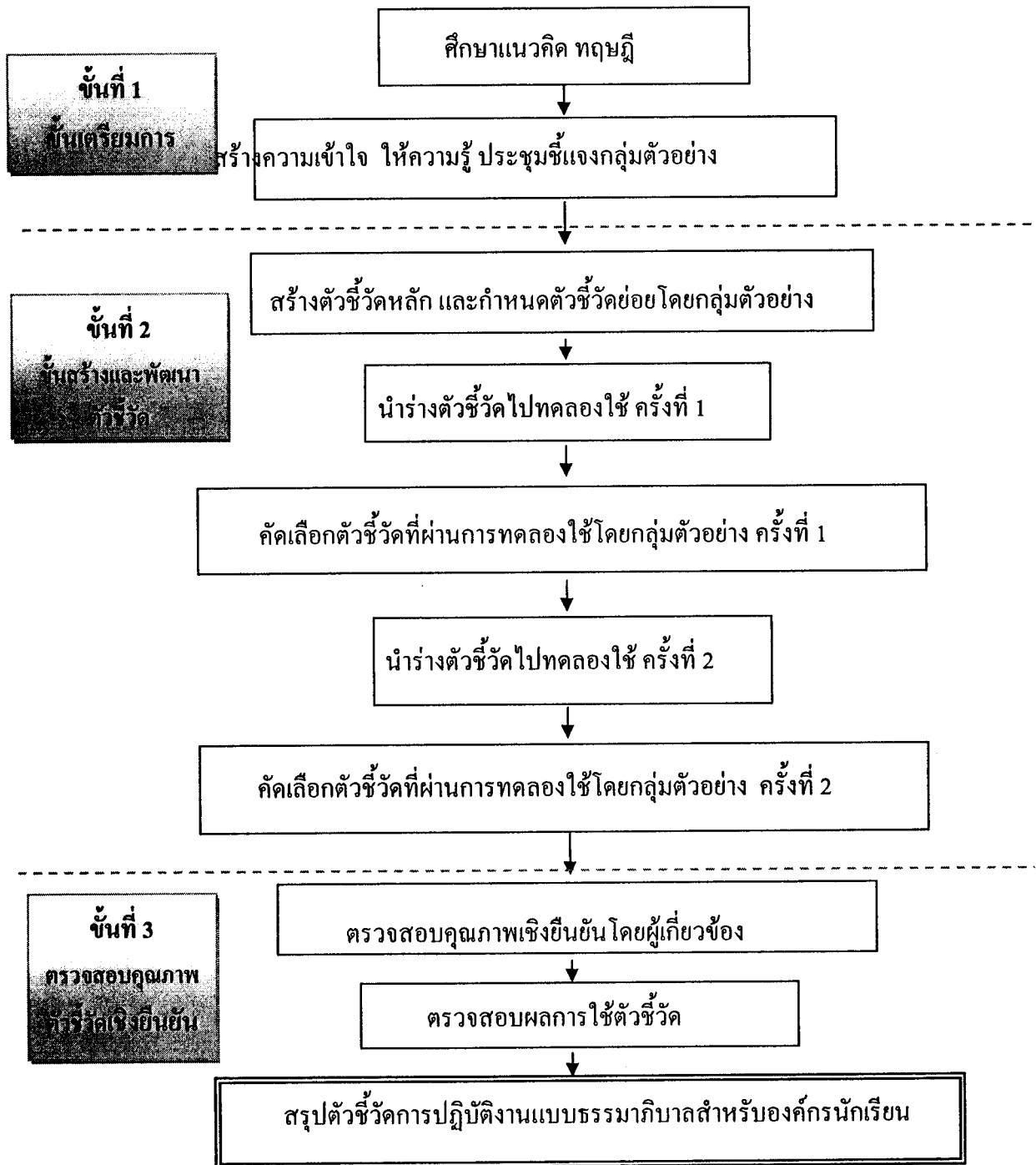
ขั้นตอนการพัฒนาตัวชี้วัด

ขั้นที่หนึ่ง : เตรียมการ ผู้วิจัย ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี หลักการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล และชี้แจงทำความเข้าใจกับกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นผู้ร่วมวิจัย การให้ความรู้เรื่องการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การจัดประชุมสัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องใช้หลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่คณะกรรมการองค์กรนักเรียน

ขั้นที่สอง : สร้างตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (FGD) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน เพื่อร่วมกันกำหนดตัวชี้วัดหลักและร่างตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลในแต่ละองค์ประกอบของตัวชี้วัดหลัก และนำร่างตัวชี้วัดที่ผ่านการพิจารณาร่วมกันไปทดลองใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการองค์กรนักเรียน

ขั้นที่สาม : ตรวจสอบคุณภาพตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน โดยใช้กระบวนการตรวจสอบคุณภาพด้วยการทดลองใช้และปฏิบัติงานในหน้าที่แล้ว นำมาวิพากษ์ (1) ความสอดคล้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ตามการรับรู้

ของคณะกรรมการนักเรียนกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ด้วยกระบวนการสนทนากลุ่ม(FGD) 3 ครั้ง เพื่อทำการคัดเลือกตัวชี้วัดที่ดี เมื่อได้ตัวชี้วัดที่มีความสอดคล้อง เหมาะสมและเป็นไปได้สำหรับการปฏิบัติงาน ในหน้าที่คณะกรรมการองค์การนักเรียน หลังจากนั้น (2) ตรวจสอบเชิงยืนยันความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ พร้อมทั้งความสมบูรณ์ของตัวชี้วัด ตามการรับรู้ของผู้เกี่ยวข้องที่มีบทบาทในการส่งเสริมกิจการนักเรียน (3)ศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับคณะกรรมการนักเรียนที่เป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายตามการรับรู้ของนักเรียนทั่วไป ขั้นตอนในการวิจัยสรุปได้ ดังภาพที่ 3.1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน
โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน

จากรูปภาพขั้นตอนการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยหลักการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียนซึ่งปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการองค์การนักเรียนของโรงเรียนมัธยมป่ากลางจังหวัดน่าน จำนวน 40 คน โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอนในการพัฒนาตัวชี้วัด และอีกจำนวน 3 ขั้นตอนสำหรับการประเมินผลการพัฒนาตัวชี้วัด การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาซึ่งอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการองค์การนักเรียน ถือเป็น การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือ PAR ที่เน้นผู้ปฏิบัติงานจริงหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เรียกว่า “คนใน” ซึ่งจัดกระทำโดยผู้ปฏิบัติการในบทบาทหน้าที่นั้น เพื่อนำเอาผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงและแก้ไข ปัญหาในกลุ่มสังคมหรือหมู่คณะ ในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับตนซึ่งบางครั้งเรียกการวิจัยแบบมีส่วนร่วมว่า เป็นการวิจัยเชิงจิตสำนึกร่วมกัน (กมล สุดประเสริฐ, 2540 : 7) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมวิจัยทุกคนระดมสมอง แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ทั้งการร่วมคิด ร่วมพิจารณา และร่วมตัดสินใจต่างๆ ซึ่งรูปแบบการวิจัยดังกล่าวเป็นสิ่งที่แปลกใหม่ขององค์กร เนื่องจากที่ผ่านมาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการองค์การนักเรียนต้องคอยรับคำสั่งจากครูที่รับผิดชอบงานกิจกรรมนักเรียนและนโยบายของผู้บริหารทุกครั้ง มักไม่ค่อยมีบทบาทในการเสนอแนวคิดการวางแผนหรือการตัดสินใจได้เองตามลำพัง เป็นแต่เพียงคอยรับคำสั่งหรือข้อเสนอแนะจากคณะครูที่เกี่ยวข้องก่อนเสมอ ดังนั้นในครั้งแรกอาจต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการ การสร้างสังคมที่เป็นประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นก่อนการร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างคุณลักษณะดังกล่าวเป็นระยะเวลาานพอสมควร

สำหรับขั้นตอนการสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยร่วมกับคณะกรรมการองค์การนักเรียนในฐานะผู้ร่วมวิจัยกำหนดขั้นตอนการพัฒนาร่วมกัน โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : ขั้นตอนเตรียมการ ประกอบด้วย

1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักการธรรมาภิบาล แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเชิงคุณภาพ และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเทคนิคการสนทนากลุ่ม(Focused Group Discussion : FGD) จากหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งศึกษาบริบทของสถานศึกษาและที่มาของคณะกรรมการในองค์กรนักเรียนโรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมภาคทฤษฎีก่อนการเริ่มต้นกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1.2 ผู้วิจัยทำหนังสือบันทึกข้อความขออนุญาตในการดำเนินการวิจัย และขอความร่วมมือคณะครูที่เกี่ยวข้องในการวิจัยถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมป่ากลาง

1.3 ผู้อำนวยการอนุมัติและมอบหมายให้คณะครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและคณะกรรมการองค์การนักเรียนร่วมประชุมรับฟังคำชี้แจงและให้ความร่วมมือในกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบ ธรรมภิบาล โดยผู้วิจัยได้กำหนดการประชุมและชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เหตุผลและความจำเป็นในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ และเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระทั้งนี้เพื่อรับฟังข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินการวิจัยที่จะเกิดขึ้นตลอดปีการศึกษา

1.4 ผู้วิจัยชี้แจงเพื่อขอความร่วมมือจากคณะครูที่เกี่ยวข้องร่วมกับคณะกรรมการองค์การนักเรียน จำนวน 40 คนเพื่อร่วมปฏิบัติการวิจัยในฐานะผู้ร่วมวิจัยการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมภิบาลสำหรับองค์การนักเรียน

1.5 เตรียมเอกสารสาระความรู้เกี่ยวกับธรรมภิบาล และอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion : FGD) โดยกำหนดให้ผู้เข้าร่วมประชุมเป็นคณะกรรมการองค์การนักเรียนซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2550 จำนวน 40 คน

ขั้นตอนที่ 2 : ขั้นพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมภิบาลโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)

ในขั้นนี้ใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคณะกรรมการองค์การนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ เสนอแนะข้อมูล และร่วมตัดสินใจในการกำหนดตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมภิบาล ให้เกิดเป็นที่ยอมรับและมีการพัฒนาการทำงานของตนเองไปในทิศทางที่ตรงกัน โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

2.1 จัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion: FGD) กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นทีมพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมภิบาล จำนวน 40 คน เพื่อร่วมกันร่างตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมภิบาลสำหรับองค์การนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion) จำนวน 3 ครั้ง ใช้เวลาในการสนทนากลุ่มครั้งละ 2 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนา(Moderator)ด้วยตนเอง รายละเอียดของการสนทนากลุ่มมีดังนี้

2.1.1 การสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 1 มีเป้าหมายหลักของการสนทนาคือการทบทวนบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการองค์การนักเรียน การสร้างองค์ความรู้และตระหนักในหลักธรรมภิบาลซึ่งมีความจำเป็นในการบริหารงานของทุกองค์กรทั้งในภาครัฐและเอกชน ตลอดจนบทบาทหน้าที่ขององค์การนักเรียนที่มีต่อสถานศึกษาและชุมชน ทั้งนี้เมื่อผู้ร่วมวิจัยทุกคนเข้าใจบทบาทหน้าที่และตระหนักถึงความสำคัญของการนำธรรมภิบาลมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

ต่อการปฏิบัติงานของคนในฐานะตัวแทนนักเรียนที่เข้ามาบริหารงานกิจกรรมนักเรียนในสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำภายใต้ขอบเขตที่เหมาะสมแล้ว ก็จะสามารถสร้างสังคมประชาธิปไตยควบคู่กับการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล จากนั้นเมื่อผู้ร่วมวิจัยทุกคนเข้าใจเป้าหมายและหลักการดังกล่าวแล้ว จึงร่วมกันกำหนดการกระทำหรือพฤติกรรมในการปฏิบัติงานที่แสดงถึงการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ตามความคิดเห็นหรือการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ร่วมวิจัยแต่ละคนเป็นผู้ให้ข้อมูล โดยวิธีเสนอพฤติกรรมการทำงานแต่ละด้านในแต่ละหลักการของธรรมาภิบาลซึ่งมีทั้งหมด 6 หลักการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า จากนั้นจึงใช้วิธีเก็บข้อมูลจากความถี่ของพฤติกรรมบ่งชี้หรือพฤติกรรมชี้วัดที่แสดงถึงการปฏิบัติที่สอดคล้องกับแต่ละหลักการ โดยวิธีโหวตให้คะแนนเพื่อการคัดเลือกให้คงอยู่หรือเพื่อการตัดออกในพฤติกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าถูกต้องเหมาะสมและเป็นไปได้ รายละเอียดดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนพฤติกรรมชี้วัดที่ผ่านการสนทนากลุ่ม(FGD) ครั้งที่ 1 โดยการระบุพฤติกรรมปฏิบัติงานตามหลัก 6 ประการจากการพิจารณาของกลุ่มตัวอย่าง (กลุ่มที่ 1)

หลัก 6 ประการ	จำนวนพฤติกรรมชี้วัด
การปฏิบัติงานแบบหลักนิติธรรม	25
การปฏิบัติงานแบบหลักคุณธรรม	26
การปฏิบัติงานแบบหลักความโปร่งใส	18
การปฏิบัติงานแบบหลักการมีส่วนร่วม	15
การปฏิบัติงานแบบหลักความรับผิดชอบ	16
การปฏิบัติงานแบบหลักความคุ้มค่า	14
รวม	114

จากนั้นเมื่อได้พฤติกรรมชี้วัดที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีความถูกต้องเหมาะสมและเป็นไปได้แล้วมาจัดหมวดหมู่และกำหนดองค์ประกอบร่วมกัน ได้องค์ประกอบจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการประพฤติปฏิบัติตน 2) ด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ และ 3) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสังคม ซึ่งองค์ประกอบที่ได้กำหนดให้เป็นร่างตัวชี้วัดหลักทั้ง 3 ด้าน โดยมีพฤติกรรมชี้วัดที่ได้ผ่านการพิจารณาร่วมกันจัดหมวดหมู่เข้าเป็นรายด้านเพื่อความสะดวกและง่ายต่อการจำและนำไปใช้

โดยได้ร่างตัวชี้วัดย่อยในกลุ่มของตัวชี้วัดหลักในแต่ละด้านรวม 114 ตัวชี้วัดย่อยทั้งนี้ทุกตัวชี้วัดยังคงครอบคลุมทั้ง 6 หลักการของธรรมาภิบาล ดังนี้ 1)ด้านการประพฤติปฏิบัติตน มีจำนวนตัวชี้วัดย่อย 38 ตัวชี้วัด 2)ด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ มีจำนวนตัวชี้วัดย่อย 45 ตัวชี้วัด และ3)ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสังคม มีตัวชี้วัดย่อย จำนวน 31 ตัว รายละเอียดดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 สรุปจำนวนร่างตัวชี้วัดหลักและร่างตัวชี้วัดย่อยที่ผ่านการพิจารณาจัดหมวดหมู่ของกลุ่มตัวอย่างด้วยการสนทนากลุ่ม (FGD) ครั้งที่ 1 เพื่อนำไปทดลองใช้ในการปฏิบัติงาน

ตัวชี้วัดหลัก	จำนวนตัวชี้วัดย่อย
1. ด้านการประพฤติปฏิบัติตน	38
2. ด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ	45
3. ด้านการปฏิบัติต่อชุมชนและสังคม	31
รวม	114

2.1.2 การสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 2 มีจุดประสงค์ในการสนทนาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของร่างตัวชี้วัดหลักและตัวชี้วัดย่อยของการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 จากการนำร่างตัวชี้วัดไปทดลองปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการองค์การนักเรียนเป็นระยะเวลา 1 เดือน ผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นทีมผู้ร่วมวิจัยได้พิจารณาตัวชี้วัดร่วมกัน โดยวิธีโหวตให้คะแนนเพื่อคัดเลือกให้คงอยู่หรือตัดออกของร่างตัวชี้วัดที่กลุ่มเป้าหมายเห็นว่าถูกต้องเหมาะสมและเป็นไปได้จากการนำไปทดลองใช้ในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคณะกรรมการองค์การนักเรียน ได้พิจารณาและมีข้อสรุปร่วมกันว่ารายการตัวชี้วัดย่อยบางตัวไม่สามารถปฏิบัติได้และมีข้อจำกัดอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่หรือเกินขอบเขตของงานในหน้าที่จึงเห็นสมควรพิจารณาดำเนินการตัวชี้วัดบางตัวออกไป และตัวชี้วัดบางตัวมีลักษณะการปฏิบัติใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกันจึงเห็นว่าควรนำรายการตัวชี้วัดที่มีลักษณะเดียวกันรวมเข้าด้วยกันเพื่อความกระชับ ครอบคลุมและเกิดความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติเดียวกัน แต่ให้คงองค์ประกอบหลักซึ่งเป็นตัวชี้วัดหลักทั้ง 3 ด้านต่อไปเนื่องจากมีความเหมาะสม ผลที่เกิดขึ้นจากการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 สามารถได้ตัวชี้วัดหลักคือ 1) ด้านการประพฤติปฏิบัติตน จำนวน 15 ตัวชี้วัดย่อย 2) ด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ จำนวน 16 ตัวชี้วัดย่อย และ3) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสังคม คงเหลือตัวชี้วัดย่อย จำนวน 5 ตัวชี้วัดรายละเอียดดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 แสดงจำนวนร่างตัวชี้วัดหลักและตัวชี้วัดย่อยที่ผ่านการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 ซึ่งผ่านการนำไปทดลองใช้ในครั้งที่ 1 แล้ว

ตัวชี้วัดหลัก	จำนวนตัวชี้วัดย่อย
1. ด้านการประพุดิปฏิบัติตน	15
2. ด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ	16
3. ด้านการปฏิบัติต่อชุมชนและสังคม	5
รวม	36

ผลจากการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 ทำให้ได้ตัวชี้วัดย่อย จำนวน 36 ตัวชี้วัดที่กลุ่มตัวอย่างพิจารณาร่วมกันแล้วเห็นว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมและเป็นไปได้จากการนำไปปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ซึ่งตัวชี้วัดดังกล่าวนี้กลุ่มตัวอย่างจะนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เพื่อพิจารณาความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติในการสนทนากลุ่มครั้งที่ 3 ต่อไปและจะทำการสรุปตัวชี้วัดที่ได้เพื่อนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามในการประเมินผลการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียนเมื่อสิ้นภาคเรียน

2.1.3 การสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 3 มีจุดประสงค์ในการสนทนาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของร่างตัวชี้วัดหลักและตัวชี้วัดย่อยของการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 จากการนำร่างตัวชี้วัดไปทดลองปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการองค์การนักเรียนเป็นระยะเวลา 1 เดือน ได้พิจารณาและมีข้อสรุปร่วมกันว่ารายการตัวชี้วัดย่อยบางตัวไม่สามารถปฏิบัติได้และมีข้อจำกัดอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่หรือเกินขอบเขตของงานในหน้าที่ซึ่งเห็นสมควรพิจารณาดำรายการตัวชี้วัดบางตัวออกไป และตัวชี้วัดบางตัวมีลักษณะการปฏิบัติใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกันจึงเห็นว่าควรนำรายการตัวชี้วัดที่มีลักษณะเดียวกันรวมเข้าด้วยกันเพื่อความกระชับ ครอบคลุมและเกิดความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติอย่างเดียวกัน แต่ให้คงองค์ประกอบหลักซึ่งเป็นตัวชี้วัดหลักทั้ง 3 ด้านต่อไปเนื่องจากมีความเหมาะสม โดยมีความเห็นร่วมกันในการปรับองค์ประกอบหลักด้านที่ 3 ให้เป็นด้านชุมชนและสังคม ผลที่เกิดขึ้นจากการสนทนากลุ่มครั้งที่ 3 สามารถได้ตัวชี้วัดหลักคือ 1) ด้านการประพุดิปฏิบัติตน คงเหลือ 13 ตัวชี้วัดย่อย 2) ด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการคงเหลือ 10 ตัวชี้วัดย่อย และ 3) ด้านชุมชนและสังคม คงเหลือตัวชี้วัด จำนวน 4 ตัวชี้วัดย่อย รวม 27 ตัวชี้วัด รายละเอียดดังตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 รวบรวมตัวชี้วัดหลักและตัวชี้วัดย่อยด้านการประพฤติกฎปฏิบัติตน

ตัวชี้วัดหลัก	จำนวน ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	ความสอดคล้องกับ หลักธรรมาภิบาล
1. ด้านการประพฤติกฎปฏิบัติตน	13	1.1 มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่องาน	ความรับผิดชอบ
		1.2 มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบของโรงเรียน	นิติธรรม, คุณธรรม
		1.3 มีความซื่อสัตย์ สุจริต	คุณธรรม, ความโปร่งใส
		1.4 มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	คุณธรรม
		1.5 ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม สามารถประพฤติกฎปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างได้	คุณธรรม, นิติธรรม
		1.6 มีความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อ ความลำบาก	คุณธรรม, รับผิดชอบ
		1.7 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	คุณธรรม
		1.8 มีความตรงต่อเวลา	นิติธรรม, คุณธรรม
		1.9 มีความอ่อนน้อมถ่อมตน	คุณธรรม
		1.10 มีความเสียสละ	รับผิดชอบ, คุณธรรม
		1.11 มีความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้า ตัดสินใจ	คุณธรรม, รับผิดชอบ
		1.12 มีความประหยัด อดออม รู้จัก ใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า	ความคุ้มค่า, คุณธรรม
		1.13 มีการวางแผนในการทำงาน การเรียนและแบ่งเวลาได้อย่าง เหมาะสม	การมีส่วนร่วม

ตารางที่ 3.5 ร่างตัวชี้วัดหลักและตัวชี้วัดย่อยด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ

ตัวชี้วัดหลัก	จำนวน ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	ความสอดคล้องกับ หลักธรรมาภิบาล
2. ด้านการ ปฏิบัติงานใน ลักษณะ คณะกรรมการ	10	2.1 มีการกำหนดกฎ กติกาสำหรับ การประพฤติ ปฏิบัติตน อย่าง เหมาะสมในฐานะคณะกรรมการ นักเรียน	นิติธรรม, คุณธรรม
		2.2 ตระหนักในสิทธิ เสรีภาพภายใต้ กฎ กติกาและข้อตกลงของ หมู่คณะ	นิติธรรม, ความ รับผิดชอบ
		2.3 มีการกำหนดกฎ ระเบียบในการ ประชุมที่ชัดเจนและมีบทลงโทษ ที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับของ สมาชิกในองค์กร	นิติธรรม
		2.4 มีการสรุปผล และรายงานผลการ ดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมต่อที่ ประชุมของสมาชิก	ความโปร่งใส, ความ รับผิดชอบ
		2.5 มีการจัดทำเอกสาร วารสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่าง สมาชิกภายในและภายนอก องค์กร	ความโปร่งใส, ความ รับผิดชอบ
		2.6 มีการจัดกิจกรรมรับฟังความ คิดเห็นหรือข้อเสนอที่เป็น ประโยชน์ต่อการบริหารงาน จากสมาชิกอย่างต่อเนื่อง และ เป็นรูปธรรม	การมีส่วนร่วม
		2.7 มีการบริหารงานที่ถูกต้อง ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้	ความโปร่งใส

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

ตัวชี้วัดหลัก	จำนวน ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	ความสอดคล้องกับ หลักธรรมาภิบาล
		2.8 ยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการ ตัดสินใจ หรือการปฏิบัติงานและ พร้อมรับการตำหนิหรือชี้แจง ด้วยใจบริสุทธิ์ เพื่อพัฒนางาน ให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลยิ่งขึ้น	ความรับผิดชอบ
		2.9 เลือกลงและใช้ข้อมูล สารสนเทศ เทคโนโลยีและทรัพยากรอย่าง เหมาะสม โดยยึดหลักความ คุ้มค่าเกิดประ โยชน์สูงสุดต่อ ส่วนรวม	ความคุ้มค่า
		2.10 ส่งเสริม สนับสนุนและ รณรงค์ให้สมาชิกทุกคนใน องค์กรรู้จักบทบาท หน้าที่ การ เคารพใน สิทธิ เสรีภาพ ความคิดเห็นทั้ง ส่วนตนและผู้อื่น	การมีส่วนร่วม, ความ รับผิดชอบต่อคุณธรรม

ตารางที่ 3.6 ร่างตัวชี้วัดหลักและตัวชี้วัดย่อยด้านชุมชนและสังคม

ตัวชี้วัดหลัก	จำนวน ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	ความสอดคล้องกับ หลักธรรมาภิบาล
3. ด้านชุมชนและสังคม	4	3.1 มีจิตสาธารณะ พร้อมที่จะร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ ทั้งภายในองค์กรและชุมชนภายนอก	ความรับผิดชอบ, การมีส่วนร่วม
		3.2 รับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากชุมชน เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนางานในหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลลดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	การมีส่วนร่วม, ความโปร่งใส, ความรับผิดชอบ
		3.3 ส่งเสริม สนับสนุน พิทักษ์รักษา สร้างภาพลักษณ์ที่ดีงามขององค์กร ต่อสังคมและชุมชน	นิติธรรม, คุณธรรม, ความรับผิดชอบ, ความคุ้มค่า
		3.4 ปฏิบัติงานให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	คุณธรรม, ความรับผิดชอบ, ความคุ้มค่า

เมื่อทำการสนทนากลุ่มครั้งที่ 3 แล้วผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างสามารถสรุปผลตัวชี้วัด การปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมปากกลาง โดยผ่าน กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้ จำนวน 3 องค์ประกอบหลัก 27 ตัวชี้วัด ดังตาราง ที่ 3.7

ตารางที่ 3.7 สรุปจำนวนร่างตัวชี้วัดหลักและตัวชี้วัดย่อย ที่ผ่านการใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (FGD)

ตัวชี้วัดหลัก	จำนวนตัวชี้วัดย่อย
1. ด้านการประพฤติปฏิบัติตน	13
2. ด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ	10
3. ด้านชุมชนและสังคม	4
รวม	27

ขั้นตอนที่ 3 : ตรวจสอบคุณภาพตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับ องค์กรนักเรียน

ขั้นตอนที่หนึ่ง ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือประเมินผลการพัฒนาตัวชี้วัดในงานวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีหรือหลักการ ธรรมาภิบาล หลักการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมกับการเก็บข้อมูลแต่ละชนิด โดยได้ออกแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลและสร้างเครื่องมือในการประเมินผลการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลางจังหวัดน่าน ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จะใช้เป็นข้อมูลที่สามารถสรุปผลเชิงยืนยันถึงผลการพัฒนาตัวชี้วัดว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องและมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง โดยยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย เครื่องมือประเมินผลการพัฒนาตัวชี้วัดที่สร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 2 ฉบับ โดยพัฒนาขึ้นจากตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลซึ่งผ่านกระบวนการสนทนากลุ่มของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยและพัฒนาตัวชี้วัดจากการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการองค์กรนักเรียน

ขั้นตอนที่สอง ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เกี่ยวข้องที่มีบทบาทในการส่งเสริมกิจการนักเรียนซึ่งได้แก่ ผู้อำนวยการ โรงเรียน รองผู้อำนวยการ โรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ครูหัวหน้าฝ่ายกิจกรรมของโรงเรียน และครูที่ปรึกษาคณะกรรมการองค์กรนักเรียน รวมทั้งสิ้น 5 คน เพื่อทำการวิเคราะห์ความสอดคล้อง เหมาะสม และเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของตัวชี้วัดที่ผ่านกระบวนการทดลองใช้ซึ่งจะเป็นการตรวจสอบคุณภาพเชิงยืนยันสำหรับตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นจากกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม และเทคนิคการสนทนากลุ่มให้เกิดความถูกต้อง สมบูรณ์

ขั้นตอนที่สาม ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินผลการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการองค์กรนักเรียนจำนวน 40 คน โดยใช้แบบสอบถามฉบับที่ 1 สำหรับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ร่วมวิจัยและใช้แบบสอบถามฉบับที่ 2 สำหรับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโดยทั่วไปที่ได้สัมผัส รับรู้ หรือสังเกตเห็นถึงการดำเนินงานของคณะกรรมการนักเรียนและสถานักเรียนในฐานะองค์กรนักเรียนตลอดระยะเวลาหนึ่งปีการศึกษาที่ผ่านมาว่าผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับใด ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบและยืนยันผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นว่ามีความเปลี่ยนแปลงแตกต่างไปจากระยะเริ่มต้นหรือไม่เพียงใด สำหรับแบบสอบถามฉบับที่ 1 มีจุดประสงค์ เพื่อตรวจสอบผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับผู้ร่วมวิจัยในฐานะปฏิบัติงานในหน้าที่คณะกรรมการองค์กรนักเรียนซึ่งยึดรูปแบบการทำงานตามหลักการ

ธรรมชาติในครั้งแรกของกระบวนการวิจัยเปรียบเทียบกับผลการพัฒนาตนเองที่เกิดขึ้นกับตนเองภายหลังกระบวนการวิจัยเสร็จสิ้นว่าเกิดความแตกต่างอย่างไร และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยการทดสอบค่าที รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้คำว่า กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งหมายถึงกลุ่มนักเรียนที่เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน ในการนำตัวชี้วัดที่ได้จากการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ไปใช้ในการปฏิบัติงานในองค์กรของตน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองภายใต้การปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับหลักธรรมชาติ ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานขององค์กรนักเรียนได้รับการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กรนักเรียนให้เกิดเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่สามารถเป็นแบบอย่างและสร้างค่านิยมธรรมชาติในสังคมประชาธิปไตย อันจะเป็นรากฐานการพัฒนาไปสู่สังคมประชาธิปไตยในระดับประเทศได้

กลุ่มตัวอย่าง ของการวิจัยและพัฒนาค้างนี้ ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1.1 กลุ่มตัวอย่าง สำหรับการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมชาติ เป็นนักเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการองค์กรนักเรียนซึ่งเป็นฝ่ายบริหารของสถานศึกษา ในองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง อยู่ในช่วงชั้นที่ 4 ปัจจุบันมีจำนวน 40 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยตามกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม หรือ PAR โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มหรือ FGD จำนวน 3 ครั้งในการสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมชาติสำหรับองค์กรนักเรียนตลอดระยะเวลาหนึ่งปีการศึกษาของการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการองค์กรนักเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง สำหรับการประเมินผลการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมชาติ สำหรับองค์กรนักเรียน ได้แก่นักเรียนโดยทั่วไปที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 และ 4 ของโรงเรียนมัธยมป่ากลาง ปีการศึกษา 2550 จำนวนทั้งสิ้น 645 คน พิจารณาเลือกขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan 1970, 608-609) ได้จำนวน 240 คน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นผู้ให้ข้อมูลที่สะท้อนจากพฤติกรรมปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียนตลอดระยะเวลาของการปฏิบัติหน้าที่ในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ มี 3 ประเภท คือ

2.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบบันทึกผลการสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยใช้เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดจากการสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion : FGD) ใช้เสนอร่างตัวชี้วัดซึ่งเป็นพฤติกรรมชี้วัดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อนำเสนอร่างตัวชี้วัดในขั้นตอนแรกซึ่งเป็นระยะเริ่มต้นของกระบวนการวิจัยและพัฒนาตัวชี้วัด ในการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 และแบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่มซึ่งใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 และ 3 เพื่อการสรุปประเด็นหรือสาระสำคัญที่เกิดจากการอภิปราย การเสนอแนะ การแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ความถี่ ร้อยละ และวิธีวิเคราะห์เนื้อหา

2.2 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 2 ฉบับ โดยฉบับแรก สำหรับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในฐานะผู้ร่วมวิจัย จำนวน 40 คน และแบบสอบถามฉบับที่ 2 สำหรับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนทั่วไปซึ่งเลือกมาจำนวน 240 โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

2.2.1 ฉบับที่ 1 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการนำตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลไปพัฒนางานในหน้าที่ ความรับผิดชอบเมื่อปฏิบัติงานผ่านพ้นไปหนึ่งภาคเรียน เปรียบเทียบกับการปฏิบัติงานเมื่อผ่านพ้นไปสองภาคเรียนของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 40 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สถิติการทดสอบค่าที (t-test)

2.2.2 ฉบับที่ 2 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่สะท้อนผลการปฏิบัติงานโดยยึดหลักการทำงานแบบธรรมาภิบาลของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ปฏิบัติงานในองค์กรนักเรียนตลอดปีการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ซึ่งเป็นนักเรียนทั่วไปจำนวน 240 คน เป็นผู้ให้ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.3 แบบสังเกต เป็นแบบบันทึกผลที่ได้จากการสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานปฏิบัติงานของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรนักเรียน ผู้วิจัยในฐานะครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียน ได้บันทึกการสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานหรือการกระทำที่แสดงออกตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลตลอดระยะเวลาที่ศึกษาวิจัยในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 รวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม กับกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรนักเรียน ในบทบาทคณะกรรมการองค์การนักเรียน จำนวน 40 คน เพื่อร่วมกันร่างตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน โดยการสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion) จำนวน 3 ครั้ง ใช้ระยะเวลาในการสนทนากลุ่มครั้งละ 2 ชั่วโมงเพื่อร่วมกันพิจารณาความเหมาะสมของตัวชี้วัดที่ได้จากการคิดวิเคราะห์ร่วมกันของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนาด้วยตนเอง

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการนำตัวชี้วัดไปใช้

3.2.1 รวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรนักเรียน ในบทบาทคณะกรรมการองค์การนักเรียน จำนวน 40 คนและกลุ่มเป้าหมายที่ปฏิบัติงานในองค์กรนักเรียนจากการปฏิบัติงานแต่ละครั้งเพื่อตรวจสอบและสังเกตพฤติกรรมการทำงานของกลุ่มเป้าหมายภายหลังการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสังเกตเป็นข้อมูลตามการรับรู้ของผู้วิจัยเองจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยในฐานะครูที่ปรึกษา กิจกรรมนักเรียนจะร่วมปฏิบัติงานและให้คำแนะนำช่วยเหลือกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมายในการปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนตามที่ได้รับมอบหมายร่วมกันทุกครั้งจึงสามารถบันทึกและเก็บข้อมูลได้โดยละเอียดโดยการสังเกตเปรียบเทียบเป็นช่วงเวลาจำนวน 2 ครั้งคือสรุปผลการสังเกตเมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 1 และสรุปผลการสังเกตเมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาที่เกิดขึ้น

3.2.2 รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 โดยใช้แบบสอบถามฉบับที่ 1 ซึ่งถามเกี่ยวกับระดับการพัฒนาที่เกิดขึ้นตามการรับรู้ของผู้ร่วมวิจัยภายหลังเข้าร่วมการวิจัยและนำตัวชี้วัดที่ได้จากการวิจัยและพัฒนาไปปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบในองค์กรนักเรียน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการองค์การนักเรียนที่ร่วมการวิจัย จำนวน 2 ครั้ง คือครั้งที่ 1 เมื่อสิ้นสุดภาคเรียนที่ 1 และครั้งที่ 2 เมื่อสิ้นสุดภาคเรียนที่ 2 ทั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นในระหว่างภาคเรียนที่หนึ่งและภาคเรียนที่สอง

แบบสอบถามฉบับที่ 2 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 จำนวน 240 คน ซึ่งเป็นนักเรียนโดยทั่วไปที่มีโอกาสสังเกตและรับรู้การประพฤติปฏิบัติตนและผลการปฏิบัติงานในหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมายในองค์กรนักเรียน ในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานตามการรับรู้ของนักเรียนทั่วไป ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 1 ครั้ง เมื่อสิ้นปีการศึกษา โดยผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้เป็นนักเรียนทั่วไปซึ่งเป็นผู้ได้รับ

บริการอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรนักเรียนที่ตนเป็นผู้เลือกเข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวแทน
ในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

ใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่มซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่แจกให้ก่อนการสนทนากลุ่ม โดยผู้ร่วมสนทนากลุ่มมีการเตรียมคำตอบมาล่วงหน้าแล้วนำเสนอ จากนั้นให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มแต่ละคนเสนอในแต่ละประเด็นให้ครบแล้วพิจารณาความเหมาะสมของร่างตัวชี้วัดที่เห็นว่าเหมาะสมให้คงอยู่และโดยการตัดออกสำหรับร่างตัวชี้วัดที่กลุ่มเห็นว่าไม่เหมาะสมหรือไม่สอดคล้อง บันทึกผลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มทั้ง 3 ครั้งด้วยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละของตัวชี้วัดที่ได้

4.2 ข้อมูลจากการสังเกต

ใช้แบบบันทึกผลจากการสังเกตที่ได้จากการพิจารณาและสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 / ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 ซึ่งปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการนักเรียนและกลุ่มเป้าหมายในองค์กรนักเรียน สรุปผลการสังเกตจำนวน 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 สรุปผลการสังเกตเมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 1 และครั้งที่ 2 ทำการสรุปผลการสังเกตเมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 2 โดยใช้กระบวนการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

4.3 ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่ม ใช้แบบสอบถามชนิดมาตร
ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลคะแนนไว้ดังนี้

มากที่สุด	กำหนดให้	5	คะแนน
มาก	กำหนดให้	4	คะแนน
ปานกลาง	กำหนดให้	3	คะแนน
น้อย	กำหนดให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	กำหนดให้	1	คะแนน

คะแนนที่ได้จะนำไปคำนวณทางสถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ย(Mean) และหาค่าส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มีการ

ปฏิบัติในระดับมากที่สุด , มีการปฏิบัติในระดับมาก , มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง, มีการปฏิบัติในระดับน้อย , มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย ต่ำกว่า 1.50	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

สำหรับกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 ใช้แบบสอบถามฉบับที่ 1 ซึ่งพัฒนาขึ้นจากตัวชี้วัดที่ได้ในกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมหรือ PAR และจากการใช้เทคนิคสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion) เพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตัวชี้วัดในแต่ละภาคเรียน เปรียบเทียบกัน กล่าวคือข้อมูลที่ได้ในภาคเรียนที่ 1 เมื่อปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ครบหนึ่งภาคเรียน และภาคเรียนที่ 2 เมื่อปฏิบัติงานครบสองภาคเรียน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม 40 คน วิเคราะห์ผลและเปรียบเทียบความแตกต่างโดยการทดสอบค่าที (t-test)

กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 ใช้แบบสอบถามฉบับที่ 2 ที่พัฒนาขึ้นจากกระบวนการเดียวกันกับฉบับที่ 1 เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียนที่ได้จากการรับรู้ของนักเรียนทั่วไป จำนวน 240 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)

4.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.4.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สัญลักษณ์ทางสถิติด้วย \bar{X}

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^n f_i x_i}{\sum_{i=1}^n f_i}$$

4.4.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n f_i x_i^2}{\sum_{i=1}^n f_i} - \bar{X}^2}$$

4.4.3 การทดสอบค่าที (t-test)

กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระจากกัน (Dependent Sample)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

$$df = n - 1$$

เมื่อ t	แทน	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
D	แทน	ผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละคู่
$\sum D$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละคู่
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละคู่ ยกกำลังสอง
n	แทน	จำนวนข้อมูลหรือจำนวนคู่ของข้อมูล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่านด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้นำเสนอจำแนกเป็น 2 รายการ ดังนี้

1. รายการตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 ที่พัฒนาโดยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผ่านการทดลองใช้และพิจารณาในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจากคณะผู้ร่วมวิจัยแล้ว

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน ในด้าน (1) ผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับคณะกรรมการนักเรียน ตามการรับรู้ของตนเองซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มผู้ร่วมวิจัย (2) ผลที่เกิดขึ้นกับคณะกรรมการนักเรียนที่เข้ามามีบทบาทร่วมในการวิจัยและผลที่เกิดกับสมาชิกในองค์กรนักเรียน จากการสังเกตรับรู้ของผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม และ(3) ผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กรนักเรียน ตามการรับรู้ของนักเรียนทั่วไป

1. รายการตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยใช้หลักการและวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) และเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion : FGD) ในการตรวจสอบคุณภาพตัวชี้วัด โดยกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคณะกรรมการองค์กรนักเรียนร่วมกันวิพากษ์ความเหมาะสมของตัวชี้วัดที่เกิดจากการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน สรุปได้ว่าตัวชี้วัดประกอบไปด้วยองค์ประกอบในการปฏิบัติงาน 3 ด้าน มีจำนวนตัวชี้วัดทั้งสิ้น 27 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ตัวชี้วัดหลักด้านการประพฤติปฏิบัติตน จำนวนตัวชี้วัด และชื่อตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติปฏิบัติตน

ตัวชี้วัดหลัก	จำนวนตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด
1. ด้านการประพฤติปฏิบัติตน	13	1.1 มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่องาน 1.2 มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน 1.3 มีความซื่อสัตย์ สุจริต 1.4 มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 1.5 ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม สามารถประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างได้ 1.6 มีความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อความลำบาก 1.7 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 1.8 มีความตรงต่อเวลา 1.9 มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 1.10 มีความเสียสละ 1.11 มีความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ 1.12 มีความประหยัด อดออม รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า 1.13 มีการวางแผนในการทำงาน การเรียนและแบ่งเวลาได้อย่างเหมาะสม

ตารางที่ 4.2 ตัวชี้วัดหลักด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ จำนวนตัวชี้วัด และชื่อตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการและสภานักเรียน

ตัวชี้วัดหลัก	จำนวนตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด
2. ด้านการปฏิบัติงาน ในลักษณะคณะกรรมการ	10	<p>2.1 มีการกำหนดกฎ กติกาสำหรับการประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ในฐานะคณะกรรมการนักเรียน</p> <p>2.2 ตระหนักในสิทธิ เสรีภาพภายใต้กฎ กติกา และข้อตกลงของหมู่คณะ</p> <p>2.3 มีการกำหนดกฎ ระเบียบในการประชุมที่ชัดเจนและมีบทลงโทษที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับ ของสมาชิกในองค์กร</p> <p>2.4 มีการสรุปผล และรายงานผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมต่อที่ประชุมของสมาชิก</p> <p>2.5 มีการจัดทำเอกสาร วารสารประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างสมาชิกภายในและภายนอกองค์กร</p> <p>2.6 มีการจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานจากสมาชิกอย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม</p> <p>2.7 มีการบริหารงานที่ถูกต้อง โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้</p> <p>2.8 ยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ หรือการปฏิบัติงานและพร้อมรับการตำหนิหรือชื่นชมด้วยใจบริสุทธิ์ เพื่อพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น</p> <p>2.9 เลือกและใช้ข้อมูล สารสนเทศ เทคโนโลยีและทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยยึดหลักความคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม</p>

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวชี้วัดหลัก	จำนวนตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด
	2.10	ส่งเสริม สนับสนุนและรณรงค์ให้สมาชิกทุกคนในองค์กรรู้จักบทบาท หน้าที่ การเคารพในสิทธิ เสรีภาพ ความคิดเห็นทั้งส่วนตนและผู้อื่น

ตารางที่ 4.3 ตัวชี้วัดหลักด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม จำนวนตัวชี้วัด และชื่อตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านชุมชนและสังคม

ตัวชี้วัดหลัก	จำนวนตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด
3. ด้านชุมชนและสังคม	4	<p>3.1 มีจิตสาธารณะ พร้อมที่จะร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ ทั้งภายในองค์กรและชุมชนภายนอก</p> <p>3.2 รับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากชุมชนเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนางานในหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหที่อาจจะเกิดขึ้นร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง</p> <p>3.3 ส่งเสริม สนับสนุน พกักษ์ รักษา สร้างภาพลักษณ์ที่ดีงามขององค์กร ต่อสังคมและชุมชน</p> <p>3.4 ปฏิบัติงานให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม</p>

2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับผลการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบ ธรรมชาติบำบัดสำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน

ผลการวิเคราะห์นี้ เป็นผลการประเมินประสิทธิผลจากการนำตัวชี้วัดไปสู่การปฏิบัติ โดยการเสนอผลการประเมินในออกเป็น 3 ด้านซึ่งเกี่ยวข้องกับการนำตัวชี้วัดไปใช้ในการปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่ในฐานะคณะกรรมการองค์กรนักเรียนและสมาชิกสภานักเรียนในองค์กรนักเรียน ได้แก่ (1) ผลการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่างผู้ร่วมวิจัย ซึ่งปรากฏตามการรับรู้จากการพัฒนาตนเอง เมื่อเข้าร่วมโครงการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือ PAR และจากการนำตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน ภายได้หลักการธรรมชาติบำบัดไปใช้ โดยทำการเปรียบเทียบผลการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงตามการรับรู้ของตนเองใน 2 ช่วงระยะเวลา กล่าวคือ เมื่อปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัด ผ่านไปครบหนึ่งภาคเรียน และเมื่อปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดผ่านไปแล้วครบสอง ภาคเรียน โดยประเมินผลจากระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นร่วมกัน ผ่านแบบสอบถาม (ฉบับที่ 1) ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล (2) ผลการประเมินจากผู้วิจัยและครูที่ปรึกษา กิจกรรม ตลอดระยะเวลาหนึ่งปีของการศึกษาวิจัย โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยทำการ สังเกตและบันทึกผลพฤติกรรมขณะปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย (3) ผลการประเมิน จากนักเรียนทั่วไปซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการพัฒนาหรือผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของ สมาชิกองค์กรนักเรียนภายหลังจากเข้าร่วมโครงการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่า มีความสอดคล้อง หรือแตกต่างจากข้อมูลที่ได้ในผลการประเมินทั้ง 2 ด้าน หรือไม่ โดยใช้แบบสอบถาม(ฉบับที่ 2) ทำ การเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อเป็นการยืนยันผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นและถือเป็นการประเมินผลการ พัฒนาตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ รายละเอียดของการ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ผู้วิจัยขอเสนอแยกเป็น ประเด็น ดังต่อไปนี้

2.1 ผลการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ร่วมวิจัย

การประเมินผลการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมชาติบำบัดสำหรับองค์กร นักเรียน โดยการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผลการประเมินที่ปรากฏตามการรับรู้ของ กลุ่มตัวอย่างเองจากการปฏิบัติหน้าที่ในบทบาทคณะกรรมการองค์กรนักเรียน จำนวน 40 คน โดย ใช้แบบสอบถาม ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ทำการ เก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 2 ครั้ง โดยครั้งแรกทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อก่อนกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงาน ครบหนึ่งภาคเรียน และครั้งที่สองทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อก่อนกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงานครบสองภาค เรียน ซึ่งผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนครบ 40 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์

ข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย โดยแบ่งเป็นข้อมูลที่ได้เป็นภาคเรียนที่หนึ่งและข้อมูลที่ได้จากภาคเรียนที่สอง มีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 (ภาคเรียนที่ 1)

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage Distribution) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของคณะผู้มีส่วนร่วมวิจัยซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างและปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการองค์การนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N แทน จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

\bar{X} แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง(ผู้ร่วมวิจัย)

รายการข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน N = 40	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	16	40.00
หญิง	24	60.00
อายุ		
12-15 ปี	4	10.00
16-19 ปี	35	87.50
20 ปีขึ้นไป	1	2.50

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.4 กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายน้อยกว่าเพศหญิง อายุโดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 16 – 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 87.50 ของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างตามการรับรู้ของตนเองต่อระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดในระยะเวลาหนึ่งภาคเรียน

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมชาติในองค์ประกอบด้านการประพฤติปฏิบัติตน (ภาคเรียนที่ 1)

รายการตัวชี้วัด	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่องาน	3.33	0.61	ปานกลาง
2. มีระเบียบ วินัย ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน	3.35	0.65	ปานกลาง
3. มีความซื่อสัตย์ สุจริต	3.43	0.54	ปานกลาง
4. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.65	0.53	มาก
5. ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม สามารถประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างได้	3.08	0.57	ปานกลาง
6. มีความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก	3.48	0.55	ปานกลาง
7. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	3.55	0.50	มาก
8. มีความตรงต่อเวลา	3.25	0.62	ปานกลาง
9. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน	3.48	0.55	ปานกลาง
10. มีความเสียสละ	3.35	0.76	ปานกลาง
11. มีความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจในทางที่ถูกต้อง	3.20	0.68	ปานกลาง
12. มีความประหยัด อดออม รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า	3.23	0.61	ปานกลาง
13. มีการวางแผนในการทำงาน การเรียนและแบ่งเวลาได้อย่างเหมาะสม	3.18	0.70	ปานกลาง
รวม	3.35	0.16	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 4.5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือ PAR เมื่อระยะเวลาผ่านไปหนึ่งภาคเรียน โดยการประเมินตนเองตามรายการตัวชี้วัดถึงระดับการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ ตามองค์ประกอบด้านการประพฤติปฏิบัติตน จำนวน 13 ตัวชี้วัด มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมในด้านนี้เท่ากับ 3.35 มีระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หมายถึงการ ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.50 – 3.49 จำนวน 11 ตัวชี้วัด และมีระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับมาก หมายถึงการมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50 – 4.49 จำนวน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ รายการตัวชี้วัดที่ 4 มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ($\bar{X} = 3.65$) และตัวชี้วัดที่ 7 การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ($\bar{X} = 3.55$)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน
แบบธรรมาภิบาล ในองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ
(ภาคเรียนที่ 1)

รายการตัวชี้วัด	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. มีการกำหนดกฎ กติกาสำหรับการประพฤติปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสม	3.25	0.66	ปานกลาง
2. ตระหนักในสิทธิ เสรีภาพภายใต้กฎ กติกา และข้อตกลงของหมู่คณะ	3.38	0.70	ปานกลาง
3. มีการกำหนดกฎ ระเบียบในการประชุมที่มีความชัดเจนและมีบทลงโทษเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในองค์กร	3.30	0.66	ปานกลาง
4. มีการสรุปผลและรายงานผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมต่อที่ประชุมขององค์กร	3.30	0.73	ปานกลาง
5. มีการจัดทำเอกสาร วารสารประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างสมาชิกภายในและภายนอกองค์กร	3.43	0.71	ปานกลาง
6. มีการจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานจากสมาชิกอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม	3.28	0.71	ปานกลาง
7. มีการบริหารงานที่ถูกต้อง โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้	3.48	0.77	ปานกลาง
8. ยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจหรือการปฏิบัติงานและพร้อมรับการตำหนิหรือชื่นชมด้วยใจบริสุทธิ์เพื่อพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น	3.75	0.74	มาก

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการตัวชี้วัด	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
9. เลือกและใช้ข้อมูล สารสนเทศ เทคโนโลยี และทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยยึดหลัก ความคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม	3.53	0.67	มาก
10. ส่งเสริม สนับสนุนและรณรงค์ให้สมาชิกทุกคนในองค์กรรู้จักบทบาท หน้าที่ การเคารพ ในสิทธิเสรีภาพ ความคิดเห็นทั้งส่วนตนและผู้อื่น	3.43	0.66	ปานกลาง
รวม	3.41	0.15	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 4.6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือ PAR เมื่อระยะเวลาผ่านไปหนึ่งภาคเรียน โดยการประเมินตนเองตามรายการตัวชี้วัดถึงระดับการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ ตามองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ จำนวน 10 ตัวชี้วัด มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.41 โดยระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับปานกลาง หมายถึงการมีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49 จำนวน 8 ตัวชี้วัด และมีระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับมาก หมายถึงการมีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49 จำนวน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ ขอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจหรือการปฏิบัติงานและพร้อมรับการดำเนินหรือชื่นชมด้วยใจบริสุทธิ์เพื่อพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.75$) และตัวชี้วัดเลือกและใช้ข้อมูล สารสนเทศ เทคโนโลยีและทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยยึดหลักความคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ($\bar{X} = 3.53$)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ในองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม (ภาคเรียนที่ 1)

รายการตัวชี้วัด	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. มีจิตสาธารณะ พร้อมที่จะร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่าเต็มใจทั้งภายในองค์กรและชุมชนภายนอก	3.05	0.74	ปานกลาง
2. รับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากชุมชนเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนางานในหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	2.98	0.88	ปานกลาง
3. ส่งเสริม สนับสนุน พิทักษ์ รักษา สร้างภาพลักษณ์ที่ดีงามขององค์กร ต่อสังคมและชุมชน	3.25	0.99	ปานกลาง
4. ปฏิบัติงานให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.43	0.77	ปานกลาง
รวม	3.18	0.20	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 4.7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดเมื่อระยะเวลาผ่านไปหนึ่งภาคเรียน โดยการประเมินตนเองตามรายการตัวชี้วัดถึงระดับการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ ตามองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม จำนวน 4 ตัวชี้วัด มีคะแนนเฉลี่ยรวม เท่ากับ 3.18 มีระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับปานกลางทุกตัวชี้วัด หมายถึงทุกตัวชี้วัดมีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49 โดยมีรายการตัวชี้วัดที่ 4 ได้แก่ การปฏิบัติงานให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.43$) สูงสุดของตัวชี้วัดตามองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 (ภาคเรียนที่ 2)

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage Distribution) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของคณะผู้มีส่วนร่วมวิจัยซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างและปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการองค์การนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N แทน จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

\bar{X} แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ

ตารางที่ 4.8 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

รายการข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน N = 40	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	16	40.00
หญิง	24	60.00
อายุ		
12-15 ปี	2	5.00
16-19 ปี	36	90.00
20 ปีขึ้นไป	2	5.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.8 กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายน้อยกว่าเพศหญิง อายุโดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 16 – 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 90.0 ของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างตามการรับรู้ของตนเองต่อระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดในระยะเวลาสองภาคเรียน

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมชาติ ในองค์ประกอบด้านการประพฤติดิปฏิบัติตน (ภาคเรียนที่ 2)

รายการตัวชี้วัด	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่องาน	3.48	0.60	มาก
2. มีระเบียบ วินัย ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน	3.68	0.65	มาก
3. มีความซื่อสัตย์ สุจริต	3.93	0.57	มาก
4. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.73	0.59	มาก
5. ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม สามารถประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างได้	3.70	0.68	มาก
6. มีความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก	3.65	0.61	มาก
7. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	3.98	0.61	มาก
8. มีความตรงต่อเวลา	3.60	0.70	มาก
9. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน	3.75	0.62	มาก
10. มีความเสียสละ	3.50	0.63	มาก
11. มีความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ในทางที่ถูกต้อง	3.33	0.69	มาก
12. มีความประหยัด อดออม รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า	3.55	0.59	มาก
13. มีการวางแผนในการทำงาน การเรียนและแบ่งเวลาได้อย่างเหมาะสม	3.50	0.50	มาก
รวม	3.64	0.18	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 4.9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือ PAR เมื่อระยะเวลาผ่านไปครบสองภาคเรียน โดยการประเมินตนเองตามรายการตัวชี้วัดถึงระดับการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ ตามองค์ประกอบด้านการประพฤติปฏิบัติตน จำนวน 13 ตัวชี้วัด มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 3.64 โดยมีระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัด ซึ่งหมายถึงการมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50 – 4.49 ทุกตัวชี้วัด และพบว่าตัวชี้วัดรายการที่ 7 การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีคะแนนระดับการปฏิบัติงานเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.98$)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน
แบบธรรมาภิบาล ในองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ
(ภาคเรียนที่ 2)

รายการตัวชี้วัด	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. มีการกำหนดกฎ กติกาสำหรับการประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม	3.35	0.61	ปานกลาง
2. ตระหนักในสิทธิ เสรีภาพภายใต้กฎ กติกา และข้อตกลงของหมู่คณะ	3.55	0.59	มาก
3. มีการกำหนดกฎ ระเบียบในการประชุมที่มีความชัดเจนและมีบทลงโทษเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในองค์กร	3.38	0.66	ปานกลาง
4. มีการสรุปผลและรายงานผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมต่อที่ประชุมขององค์กร	3.38	0.62	ปานกลาง
5. มีการจัดทำเอกสาร วารสารประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างสมาชิกภายในและภายนอกองค์กร	3.25	0.80	ปานกลาง
6. มีการจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานจากสมาชิกอย่างต่อเนื่องและเป็นธรรมรูป	3.38	0.66	ปานกลาง
7. มีการบริหารงานที่ถูกต้อง โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้	3.40	0.62	ปานกลาง
8. ยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจหรือการปฏิบัติงานและพร้อมรับการตำหนิหรือชื่นชมด้วยใจบริสุทธิ์เพื่อพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น	3.83	0.54	มาก

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

รายการตัวชี้วัด	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
9. เลือกและใช้ข้อมูล สารสนเทศ เทคโนโลยี และทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยยึดหลัก ความคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม	3.70	0.60	มาก
10. ส่งเสริม สนับสนุนและรณรงค์ให้สมาชิกทุกคนในองค์กรรู้จักบทบาท หน้าที่ การเคารพ ในสิทธิเสรีภาพ ความคิดเห็นทั้งส่วนตนและผู้อื่น	3.60	0.70	มาก
รวม	3.48	0.18	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 4.10 พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือ PAR เมื่อระยะเวลาผ่านไปครบสองภาคเรียน โดยการประเมินตนเองตามรายการตัวชี้วัดถึงระดับการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ ตามองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ จำนวน 10 ตัวชี้วัด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.48 โดยมีระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับปานกลาง หมายถึงแต่ละรายการตัวชี้วัดมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.50 – 3.49 จำนวน 6 ตัวชี้วัด และมีระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับมาก หมายถึงการมีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49 จำนวน 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 2 การตระหนักในสิทธิ เสรีภาพภายใต้กฎ กติกาและข้อตกลงของ หมู่คณะ ($\bar{X} = 3.55$) ตัวชี้วัดที่ 8 ยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจหรือการปฏิบัติงานและพร้อมรับการตำหนิหรือชื่นชมด้วยใจบริสุทธิ์เพื่อพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.82$) ตัวชี้วัดที่ 9 เลือกและใช้ข้อมูล สารสนเทศ เทคโนโลยีและทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยยึดหลักความคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ($\bar{X} = 3.70$) และตัวชี้วัดที่ 10 ส่งเสริม สนับสนุนและรณรงค์ให้สมาชิกทุกคนในองค์กรรู้จักบทบาท หน้าที่ การเคารพในสิทธิเสรีภาพ ความคิดเห็นทั้งส่วนตนและผู้อื่น ($\bar{X} = 3.60$)

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน
แบบธรรมาภิบาล ในองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม
(ภาคเรียนที่ 2)

รายการตัวชี้วัด	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. มีจิตสาธารณะ พร้อมที่จะร่วมมือช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ทั้งภายในองค์กรและ ชุมชนภายนอก	3.60	0.77	มาก
2. รับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจาก ชุมชนเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนางานใน หน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่อาจ เกิดขึ้นร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.68	0.75	มาก
3. ส่งเสริม สนับสนุน พึงพิทักษ์ รักษา สร้าง ภาพลักษณ์ที่ดีงามขององค์กร ต่อสังคม และชุมชน	3.53	0.74	มาก
4. ปฏิบัติงานให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.83	0.77	มาก
รวม	3.66	0.13	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 4.11 พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดครบสองภาคเรียน โดยการประเมินตนเองตามรายการตัวชี้วัดถึงระดับการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ ตามองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม จำนวน 4 ตัวชี้วัด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.66 โดยมีระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับมาก ทุกตัวชี้วัด หมายถึงทุกตัวชี้วัดมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50 – 4.49 โดยมีรายการตัวชี้วัดที่ 4 ได้แก่ การปฏิบัติงานให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.83$) สูงสุดของตัวชี้วัดตามองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม

ตารางที่ 4.12 เปรียบเทียบผลการประเมิน ตนเองของกลุ่มตัวอย่างการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน
แบบธรรมาภิบาล ในองค์ประกอบด้านการประพฤติปฏิบัติตน

รายการ	ผลการพัฒนา				t-test
	ภาคเรียนที่ 1		ภาคเรียนที่ 2		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่องาน	3.33	0.61	3.48	0.60	2.22
2. มีระเบียบ วินัย ปฏิบัติตนตาม กฎระเบียบ ของโรงเรียน	3.35	0.65	3.68	0.65	4.33
3. มีความซื่อสัตย์ สุจริต	3.43	0.54	3.93	0.57	6.25
4. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม	3.65	0.53	3.73	0.60	1.78
5. สามารถประพฤติปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างได้	3.08	0.57	3.70	0.68	8.10
6. มีความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อ ความยากลำบาก	3.48	0.55	3.65	0.61	2.88
7. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	3.55	0.50	3.98	0.61	5.37
8. มีความตรงต่อเวลา	3.25	0.62	3.60	0.70	4.58
9. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน	3.48	0.55	3.75	0.62	3.85
10. มีความเสียสละ	3.35	0.76	3.50	0.63	2.62
11. ความเป็นผู้นำ กล้าคิดกล้าตัดสินใจ	3.20	0.68	3.33	0.69	1.96
12. มีความประหยัด อดออม รู้จักใช้ ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า	3.23	0.61	3.55	0.59	4.33
13. มีการวางแผนการทำงาน การเรียน และแบ่งเวลาได้อย่างเหมาะสม	3.18	0.71	3.50	0.50	3.60
ภาพรวม	3.35	0.16	3.64	0.18	6.63*

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.12 ผลการประเมินตนเองในระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดของกลุ่มตัวอย่างด้านการประพฤติกปฏิบัติตน จำนวน 13 ตัวชี้วัด เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาคเรียน พบว่าผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดธรรมาภิบาลของกลุ่มตัวอย่างในภาคเรียนที่ 2 สูงกว่าภาคเรียนที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือผลการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างซึ่งปฏิบัติงานในหน้าที่คณะกรรมการองค์การนักเรียนในองค์กรนักเรียน จำนวน 40 คนมีผลการปฏิบัติตามตัวชี้วัดที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในทางที่ดีขึ้นจากภาคเรียนที่หนึ่ง ซึ่งผลการประเมินดังกล่าวอธิบายได้ถึงความแตกต่างถึงผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดของกลุ่มตัวอย่างซึ่งผ่านกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือ PAR ซึ่งมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเองไปในแนวทางที่ดีขึ้นและสอดคล้องกับตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของตนเองตลอดระยะเวลาของการศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของวิจัย

ตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบผลการประเมิน ตนเองของกลุ่มตัวอย่างการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน
แบบธรรมาภิบาล ด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือPAR
ในองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ

รายการ	ผลการพัฒนา				t-test
	ภาคเรียนที่ 1		ภาคเรียนที่ 2		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. มีการกำหนดกฎ กติกาสำหรับการ ประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ในฐานะคณะกรรมการนักเรียน	3.25	0.66	3.35	0.61	1.67
2. ตระหนักในสิทธิเสรีภาพภายใต้กฎ กติกาและข้อตกลงของหมู่คณะ	3.38	0.70	3.55	0.59	2.88
3. มีการกำหนดกฎระเบียบในการ ประชุมที่ชัดเจนและมีบทลงโทษที่ เหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสมาชิก ในองค์กร	3.30	0.66	3.38	0.66	1.78
4. มีการสรุปผลและรายงานผลการ ดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมต่อที่ ประชุมของสมาชิก	3.30	0.73	3.38	0.62	1.00
5. มีการจัดทำเอกสาร สารสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเพื่อ เป็นสื่อกลางระหว่างสมาชิก	3.43	0.71	3.25	0.80	-2.88
6. มีการจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็น หรือข้อเสนอที่เป็นประ โยชน์ต่อการ บริหารงานจากสมาชิกอย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม	3.28	0.71	3.38	0.66	1.43

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

รายการ	ผลการพัฒนา				t-test
	ภาคเรียนที่ 1		ภาคเรียนที่ 2		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
7. มีการบริหารงานที่ถูกต้องโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้	3.48	0.77	3.40	0.62	-1.78
8. ยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ หรือการปฏิบัติงานและพร้อมรับการ ดำเนินหรือชื่นชมด้วยใจบริสุทธิ์ เพื่อ พัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลยิ่งขึ้น	3.75	0.74	3.83	0.54	1.36
9. เลือกและใช้ข้อมูลสารสนเทศ เทคโนโลยีและทรัพยากรอย่าง เหมาะสม โดยยึดหลักความคุ้มค่าเกิด ประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม	3.53	0.67	3.70	0.60	1.86
10. ส่งเสริม สนับสนุน และรณรงค์ให้ สมาชิกทุกคนในองค์กรรู้จักบทบาท หน้าที่การเคารพในสิทธิและเสรีภาพ ความคิดเห็นทั้งส่วนตนและผู้อื่น	3.43	0.66	3.60	0.70	2.21
ภาพรวม	3.41	0.15	3.48	0.18	1.95

p > 0.05

จากตารางที่ 4.13 ผลการประเมินตนเองในระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดของกลุ่มตัวอย่างด้านการปฏิบัติงาน จำนวน 10 ตัวชี้วัด เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาคเรียน พบว่า ผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดบรรณภิบาลของกลุ่มตัวอย่างไม่แตกต่างกัน ที่ระดับ .05 นั่นคือผลการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างซึ่งปฏิบัติงานในหน้าที่คณะกรรมการองค์การนักเรียนขององค์กรนักเรียน จำนวน 40 คนมีผลการปฏิบัติตามตัวชี้วัดด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ (ทีมงาน) ในภาคเรียนที่สอง ไม่แตกต่างจากภาคเรียนที่หนึ่ง นั่นคือผลการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติได้ตามปกติไม่เพิ่มสูงขึ้นหรือลดน้อยลงในภาพรวม

ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบผลการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ในองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม

รายการ	ผลการพัฒนา				t-test
	ภาคเรียนที่ 1		ภาคเรียนที่ 2		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งจะร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ ทั้งภายในองค์กรและชุมชนภายนอก	3.05	0.74	3.6	0.77	6.90
2. รับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากชุมชนเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนางานในหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหที่อาจเกิดขึ้นร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	2.98	0.88	3.68	0.76	9.54
3. ส่งเสริม สนับสนุน พิทักษ์รักษาสร้างภาพลักษณ์ที่ดีงามขององค์กรต่อสังคมและชุมชน	3.25	0.99	3.53	0.74	3.44
4. ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.43	0.77	3.83	0.77	5.10
ภาพรวม	3.18	0.20	3.66	0.13	5.22*

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.14 ผลการประเมินตนเองในระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดของกลุ่มตัวอย่างด้านชุมชนและสังคม จำนวน 4 ตัวชี้วัด เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาคเรียน พบว่า ผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดธรรมชาติของของกลุ่มตัวอย่างในภาคเรียนที่ 2 สูงกว่าภาคเรียนที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือผลการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างซึ่งปฏิบัติงานในหน้าที่คณะกรรมการองค์การนักเรียนขององค์กรนักเรียน จำนวน 40 คนมีผลการปฏิบัติตามตัวชี้วัดที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นจากภาคเรียนที่หนึ่ง ซึ่งผลการประเมินดังกล่าวอธิบายได้ถึงความแตกต่างถึงผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดของกลุ่มตัวอย่างตามการรับรู้ของตนเองว่ามีระดับการพัฒนาตนเองในการการปฏิบัติงานต่อชุมชนมากขึ้นกว่าภาคเรียนที่หนึ่ง

ตารางที่ 4.15 เปรียบเทียบผลการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการพัฒนาตัวชี้วัด การปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน ภาพรวมทั้ง 3 ด้าน

รายการ	ผลการพัฒนา				
	ภาคเรียนที่ 1		ภาคเรียนที่ 2		t-test
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติตน	3.35	0.16	3.64	0.18	6.63*
2 ด้านการปฏิบัติงานในลักษณะ คณะกรรมการ	3.41	0.15	3.48	0.18	-1.95
3 ด้านสังคมและชุมชน	3.18	0.20	3.66	0.13	5.23*
รวม	3.28	0.19	3.65	0.16	9.10*

*p < 0.05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยวิธีการทดสอบค่าที เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ถึงระดับผลการประเมินด้านการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลตามตัวชี้วัดระหว่างสองภาคเรียนใน องค์กรประกอบทั้งสามด้านพบว่า ด้านที่ 1 การประพฤติปฏิบัติตน และด้านที่ 3 การปฏิบัติงานต่อ ชุมชนและสังคม กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลระบุว่าผลการปฏิบัติงานของตนเองทั้งสองภาคเรียนมีความ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือผลการปฏิบัติตามตัวชี้วัดของกลุ่มตัวอย่างซึ่ง ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการองค์กรนักเรียนขององค์กรนักเรียน มีระดับการปฏิบัติในภาคเรียนที่ สองสูงกว่าภาคเรียนที่หนึ่งอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ส่วนองค์กรประกอบด้านที่ 2 การปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ กลุ่มตัวอย่างให้ ข้อมูลระบุว่าผลการปฏิบัติงานของตนเองตามตัวชี้วัดในด้านนี้ไม่แตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบ ระหว่างภาคเรียนที่หนึ่งและภาคเรียนที่สอง โดยข้อมูลระบุว่าระดับการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยของคะแนน การปฏิบัติตามการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกันหรือไม่แตกต่างกัน

ผลการประเมินในภาพรวมทั้งสามด้านพบว่า องค์กรประกอบทั้งสามด้านมีผลการ ประเมินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือผลการประเมินตนเองของกลุ่ม ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลระบุว่า การปฏิบัติงานของตนเองในภาพรวมตลอดปีการศึกษามีระดับการ ปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดแตกต่างจากระยะแรกหรือภาคเรียนแรกอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผลการ ปฏิบัติงานดังกล่าวเกิดจากการนำตัวชี้วัดธรรมาภิบาลสำหรับการปฏิบัติงานซึ่งผ่าน

กระบวนการพัฒนาร่วมกันมาปรับประยุกต์และนำไปใช้ในการดำเนินงานในองค์กรนักเรียนแล้วมีความเป็นไปได้และสามารถใช้ได้จริงทุกตัวชี้วัดและทุกรายการตัวชี้วัดเมื่อนำไปปฏิบัติแล้วพบว่าสามารถเป็นการปฏิบัติงานที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการดำเนินงานขององค์กรเพื่อการพัฒนา กิจกรรมของ โรงเรียน ได้ดีและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

2.2 ผลการประเมินโดยผู้วิจัยและครูที่เกี่ยวข้อง

ตลอดระยะเวลาของการศึกษาวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือ PAR กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างซึ่งปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการองค์การนักเรียน ซึ่งถือเป็นฝ่ายบริหารในองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่านและโดยที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานในหน้าที่ครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนของคณะกรรมการองค์การนักเรียนชุดนี้ ซึ่งมีวาระในการดำเนินงานหนึ่งปีการศึกษา คณะกรรมการดังกล่าวมีที่มาจาก การโหวตหรือลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจากนักเรียนในแต่ละชั้นเรียนเป็นผู้เลือกตัวแทนห้องเมื่อตัวแทนห้องได้รับเลือกห้องละหนึ่งคนแล้วก็จะปฏิบัติงานในฐานะสมาชิกสถานักเรียนซึ่งปัจจุบัน มีจำนวน 21 คน โดยแต่ละคนจะสังกัดพรรคที่ลงแข่งขัน พรรคที่ได้รับเลือกจากจำนวนสมาชิกสถานักเรียนเสียงข้างมากจะได้รับการแต่งตั้งจากผู้บริหารโรงเรียนให้ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการองค์การนักเรียนซึ่งจะทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารขององค์กรนักเรียน ปัจจุบันพรรคที่ได้รับเสียงข้างมากมีหัวหน้าและสมาชิกพรรค จำนวน 40 คนซึ่ง โดยส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกในห้องเรียนห้องใดห้องหนึ่งของชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากโดยสภาพทางกายภาพแล้วจะเป็นนักเรียนรุ่นพี่และมีความรู้ตามระดับชั้นที่ศึกษาสูงกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมีภาวะผู้นำและความรับผิดชอบที่น่าจะสูงกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้ นโยบายของผู้บริหารโรงเรียนที่ผ่านมาต้องการให้นักเรียนของโรงเรียน ได้เรียนรู้รูปแบบและดำรงตนตามวิถีทางประชาธิปไตยและการออกเสียงเลือกตั้ง โดยการจำลองรูปแบบการเลือกตั้งและการปกครองในระบบอบประชาธิปไตยของประเทศซึ่งจะย่อส่วนมาปรับประยุกต์ใช้ในโรงเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้รูปแบบและวิถีทางแห่งประชาธิปไตย มากกว่าการใช้อำนาจตัดสินใจจากคณะครูและผู้บริหารแต่เพียงฝ่ายเดียวในการเลือกผู้นำนักเรียน โดยที่นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมทางสังคมที่จำลองและย่อส่วนลงมาปรับใช้ในโรงเรียนนั่นเอง ส่วนในด้านการบริหารงานนั้นจะเปิดโอกาสให้คณะกรรมการองค์การนักเรียนดำเนินกิจกรรมร่วมกับครูที่ปรึกษาและครูหัวหน้ากิจกรรมนักเรียน ร่วมคิดและดำเนินงานภายใต้ขอบเขตและอำนาจหน้าที่ที่พึงมีของนักเรียนต่อกิจกรรมหรืองานที่ต้องรับผิดชอบ โดยการตรวจสอบจากสถานักเรียน อันเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระงานของโรงเรียนด้านกิจกรรมนักเรียนและถือเป็นการฝึกการดำเนินชีวิตตามวิถีแห่งประชาธิปไตยภายใต้สังคมธรรมาภิบาลในสถานศึกษาควบคู่กับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ผลที่ปรากฏต่อผู้วิจัยและครูที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักเรียน จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและร่วมปฏิบัติงานให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือนักเรียนในองค์กรนักเรียน โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารหลักฐาน และจากการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานในกิจกรรมต่างๆ พบว่าในด้านการประพฤติปฏิบัติตนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาตนเองไปในแนวทางที่สอดคล้องและเหมาะสมตามบทบาทและฐานะของตน ได้ดีขึ้นเป็นลำดับ โดยในช่วงแรกๆ ของการเข้าร่วมโครงการวิจัยจะสังเกตพบว่ากลุ่มตัวอย่างจะปฏิบัติตนตามปกติไม่แตกต่างจากนักเรียนทั่วไปทั้งในด้านการตรงต่อเวลา ความกระตือรือร้น ความมีระเบียบวินัยในสถานการณ์ต่างๆ แต่ภายหลังการเข้าร่วมโครงการและร่วมกันพัฒนาตัวชีวิตที่ระบุถึงพฤติกรรมธรรมาภิบาลกับผู้วิจัยแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในแนวทางที่ดีขึ้นแต่ไม่มากเป็นลักษณะค่อยเป็นค่อยไป เมื่อผ่านระยะเวลาอันยาวนานขึ้นพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างจะเห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนขึ้น โดยในด้านการประพฤติปฏิบัติตนของกลุ่มตัวอย่างนั้นสามารถเป็นแบบอย่างให้แก่นักเรียนที่เป็นสมาชิกในองค์กรได้ เช่นการตรงต่อเวลา นักเรียนกลุ่มนี้จะเริ่มปรับปรุงและพัฒนาตนเองมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนทั้งการแต่งกาย การพูดและพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อเพื่อน มีการพัฒนางานในหน้าที่ ทั้งการเรียนและกิจกรรม มีการวางแผนหรือกำหนดปฏิทินชีวิตของตนเองในแต่ละวัน ได้ดีและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นรวมทั้งในบางโอกาสก็ได้รับคำชื่นชมจากคณะครูด้วย

ด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่าง จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานพบว่า คณะกรรมการมีการทำงานเป็นทีม มีการให้ความช่วยเหลือแนะนำซึ่งกันและกัน มีการกำหนดคตติกาหรือข้อตกลงร่วมกันในการทำงานและรับฟังความคิดเห็นของกันและกันได้ดีขึ้นเมื่อเทียบกับการทำงานในระยะเริ่มต้น เมื่อมีกิจกรรมหรือในการดำเนินกิจกรรมใดๆ เสร็จสิ้นแล้วก็จะประชาสัมพันธ์และแจ้งข่าวสารไปยังเพื่อนสมาชิกในองค์กรเพื่อเป็นกระบอกเสียงผ่านไปยังนักเรียนในห้องเรียนของตนเอง ทำให้การรับรู้ข่าวสารของนักเรียนในโรงเรียนและการให้ความร่วมมือของนักเรียนต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ได้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

ด้านสังคม ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม จากการสังเกตและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่าง ในระยะแรกพบว่ากิจกรรมที่จะออกพบปะและรับฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่ดำเนินไปโดยบทบาทของคณะครูและผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่ออธิบายและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนตามโครงการวิจัยดังกล่าวนี้ให้กับคณะครูและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบถึงแนวทางและเป้าหมายที่ชัดเจนแล้ว นักเรียนโดยการนำของคณะกรรมการองค์การนักเรียนได้เริ่มพัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบแนวทางและดำเนินกิจกรรมเข้าสู่ชุมชนในลักษณะการนำเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ผลงานที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนใน

โรงเรียนรวมถึงการขอรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากชุมชนเพื่อนำมาพัฒนางาน พัฒนาตนเองและพัฒนาโรงเรียนตามอำนาจหน้าที่ที่จะกระทำได้อันนี้เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับองค์กรนักเรียนในการมีส่วนร่วมช่วยเหลือเกื้อกูลกันยิ่งขึ้น และเมื่อมีกิจกรรมใดที่เกี่ยวข้องกับชุมชนก็จะมืองค์กรนักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมและช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนได้ดีและเพิ่มขึ้นกว่าระยะแรกๆ กล่าวโดยสรุปผู้วิจัยและครูที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักเรียนในองค์กรนักเรียนในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมาจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมพบว่าคณะกรรมการนักเรียนและสมาชิกในองค์กรนักเรียน มีผลการพัฒนาตนเอง และพัฒนาองค์กรไปในแนวทางที่ดีขึ้นเมื่อระยะเวลาผ่านไป หากเปรียบเทียบระหว่างสองภาคเรียน โดยการประเมินของผู้วิจัยและครูที่เกี่ยวข้องแล้ว พบว่าผลการประเมินการปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียนในภาคเรียนที่สองดีกว่าภาคเรียนที่หนึ่ง

2.3 ผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนทั่วไป

การประเมินผลการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน โดยการประเมินจากกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 ซึ่งเป็นผลการประเมินที่ปรากฏตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งนักเรียนทั่วไป จำนวน 240 คน โดยใช้แบบสอบถาม ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า (Rating scale) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนครบ 240 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย เป็นข้อมูลที่ได้เมื่อสิ้นภาคเรียนที่สอง โดยแบ่งออกเป็นองค์ประกอบจำนวน 3 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage Distribution) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนทั่วไปของโรงเรียนมัธยมปากกลาง จังหวัดน่าน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N แทน จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

\bar{X} แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ

ตารางที่ 4.16 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

รายการข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน N = 240	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	94	39.17
หญิง	146	60.83
อายุ		
12-15 ปี	128	53.33
16-19 ปี	104	43.33
20 ปีขึ้นไป	8	3.34

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.16 กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ผู้ให้ข้อมูลมีอายุโดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 12 – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.33 ของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนทั่วไป ต่อระดับการปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียนตามตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ในรอบปีการศึกษา

ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ในองค์ประกอบด้านการประพฤติกปฏิบัติตน ตามความคิดเห็นของนักเรียนทั่วไป

รายการตัวชี้วัด	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่องาน	3.72	0.81	มาก
2. มีระเบียบ วินัย ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน	3.58	0.73	มาก
3. มีความซื่อสัตย์ สุจริต	3.57	0.71	มาก
4. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.65	0.82	มาก
5. ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม สามารถประพฤติกปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างได้	3.50	0.72	มาก
6. มีความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก	3.63	0.77	มาก
7. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	3.68	0.85	มาก
8. มีความตรงต่อเวลา	3.71	0.81	มาก
9. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน	3.63	0.78	มาก
10. มีความเสียสละ	3.70	0.77	มาก
11. มีความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ในทางที่ถูกต้อง	3.69	0.78	มาก
12. มีความประหยัด อดออม รู้จักใช้ทรัพยากร อย่างรู้คุณค่า	3.60	0.74	มาก
13. มีการวางแผนในการทำงาน การเรียนและแบ่งเวลา ได้อย่างเหมาะสม	3.53	0.82	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 4.17 พบว่ากลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 ซึ่งเป็นนักเรียนทั่วไปจำนวน 240 คนให้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียนซึ่งปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา โดยการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียนในองค์กรนักเรียนผ่านแบบสอบถามซึ่งพัฒนาขึ้นจากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือ PAR ซึ่งมีรายการตัวชี้วัดถึงระดับการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ ตามองค์ประกอบทั้งสามด้าน ได้แก่ 1)ด้านการประพฤติปฏิบัติตน จำนวน 13 ตัวชี้วัด มีระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับมาก หมายถึงการมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50 – 4.49 ทุกตัวชี้วัด โดยมีตัวชี้วัดที่ 1 ได้แก่ มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่องาน ($\bar{X} = 3.72$) และตัวชี้วัดที่ 8 คือการมีความตรงต่อเวลา ($\bar{X} = 3.71$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากที่สุดตามลำดับในองค์ประกอบด้านการประพฤติปฏิบัติตน

ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ในองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ ตามความคิดเห็นของนักเรียนทั่วไป

รายการตัวชี้วัด	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. มีการกำหนดกฎ กติกาสำหรับการประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในฐานะคณะกรรมการ	3.62	0.76	มาก
2. ตระหนักในสิทธิ เสรีภาพภายใต้กฎ กติกา และข้อตกลงของหมู่คณะ	3.65	0.79	มาก
3. มีการกำหนดกฎ ระเบียบในการประชุมที่มีความชัดเจนและมีบทลงโทษเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในองค์กร	3.60	0.74	มาก
4. มีการสรุปผลและรายงานผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมต่อที่ประชุมขององค์กร	3.59	0.73	มาก
5. มีการจัดทำเอกสาร วารสารประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างสมาชิกภายในและภายนอกองค์กร	3.70	0.82	มาก
6. มีการจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานจากสมาชิกอย่างต่อเนื่องและเป็นธรรมชาติ	3.60	0.74	มาก
7. มีการบริหารงานที่ถูกต้อง โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้	3.63	0.77	มาก
8. ยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจหรือการปฏิบัติงานและพร้อมรับการตำหนิหรือชื่นชมด้วยใจบริสุทธิ์เพื่อพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น	3.65	0.75	มาก
9. เลือกและใช้ข้อมูล สารสนเทศ เทคโนโลยี และทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยยึดหลักความคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม	3.60	0.74	มาก

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

รายการตัวชี้วัด	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
10. ส่งเสริม สนับสนุนและรณรงค์ให้สมาชิกทุกคนในองค์กรรู้จักบทบาท หน้าที่ การเคารพในสิทธิเสรีภาพ ความคิดเห็นทั้งส่วนตนและผู้อื่น	3.59	0.75	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 4.18 พบว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนทั่วไปจำนวน 240 คนให้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียนซึ่งปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา โดยการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียนในองค์กรนักเรียนผ่านแบบสอบถามซึ่งพัฒนาขึ้นจากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือPAR ซึ่งมีรายการตัวชี้วัดถึงระดับการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ ตามองค์ประกอบด้านที่ 2 ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการในลักษณะที่เป็นทีมงานจำนวน 10 ตัวชี้วัดมีระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัด หมายถึงการมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50 – 4.49 โดยมีรายการตัวชี้วัดที่ 2.5 มีการจัดทำเอกสาร วารสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างสมาชิกภายในและภายนอกองค์กร ($\bar{X} = 3.70$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากที่สุดในด้านนี้

ตารางที่ 4.19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ในองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม ตามความคิดเห็นของนักเรียนทั่วไป

รายการตัวชี้วัด	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. มีจิตสาธารณะ พร้อมที่จะร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่าเต็มใจทั้งภายในองค์กรและชุมชนภายนอก	3.59	0.76	มาก
2. รับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากชุมชนเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนางานในหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.56	0.72	มาก
3. ส่งเสริม สนับสนุน พิทักษ์ รักษา สร้างภาพลักษณ์ที่ดีงามขององค์กร ต่อสังคมและชุมชน	3.53	0.73	มาก
4. ปฏิบัติงานให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.73	0.84	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 4.19 พบว่ากลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 ซึ่งเป็นนักเรียนทั่วไปจำนวน 240 คนให้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียนซึ่งปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา โดยการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียนในองค์กรนักเรียนผ่านแบบสอบถามซึ่งพัฒนาขึ้นจากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือPAR ซึ่งมีรายการตัวชี้วัดถึงระดับการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ ตามองค์ประกอบด้านที่ 3 ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม จำนวน 4 ตัวชี้วัด มีระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานในระดับมากทุกตัวชี้วัด หมายถึงการมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50 – 4.49 โดยมีรายการตัวชี้วัดที่ 3.4 มีการปฏิบัติงานให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.73$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากที่สุดในด้านนี้

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) และเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion : FGD) ในการวิพากษ์ความเหมาะสมของตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นคณะกรรมการองค์กรนักเรียนร่วมกันพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลจากการนำไปทดลองและปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานจริงตามบทบาทหน้าที่ในองค์กรนักเรียนแล้วร่วมกันวิพากษ์ความเหมาะสมของตัวชี้วัด เมื่อได้ตัวชี้วัดที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับการปฏิบัติงานแล้ว จึงนำมาสร้างแบบประเมินผลการพัฒนาตัวชี้วัดดังกล่าวโดยประเมินผลความสำเร็จจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ผลการประเมินตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้นำตัวชี้วัดไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง 2) ผลการประเมินตามการรับรู้ของผู้วิจัยและครูที่เกี่ยวข้อง และ 3) ผลการประเมินตามการรับรู้ของนักเรียนทั่วไป ซึ่งเป็นผู้ได้สัมผัสรับรู้พฤติกรรมการทำงานและได้เป็นผู้รับบริการจากองค์กรนักเรียนในรอบปีการศึกษา ซึ่งปรากฏสาระโดยสรุปเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย ตลอดจนข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้และการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

- 1.1.1 เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน ด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)
- 1.1.2 เพื่อประเมินผลการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล สำหรับองค์กรนักเรียน ที่พัฒนาขึ้นด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(PAR)

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้คำว่า กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งหมายถึงกลุ่มนักเรียนที่ปฏิบัติงานในองค์กรนักเรียน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) คณะกรรมการองค์การนักเรียน และ 2) สมาชิกสถานนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ความหมายว่าเป็นนักเรียนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งมีจำนวน 2 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 คณะกรรมการองค์การนักเรียนซึ่งปฏิบัติหน้าที่ ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน แบบธรรมาภิบาล โดยพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของตัวชี้วัด จำนวน 40 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มนักเรียนทั่วไปซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการปฏิบัติงานของสมาชิกองค์กรนักเรียน จำนวน 240 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ศึกษา มี 3 ชุด คือ ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 สำหรับบันทึกและเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการองค์การนักเรียนโดยเทคนิคการสนทนากลุ่ม ชุดที่ 2 แบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า เพื่อประเมินผลการพัฒนาตัวชี้วัดสำหรับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 เป็นผู้ตอบ ชุดที่ 3 แบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า เพื่อประเมินผลการพัฒนาตัวชี้วัดสำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 เป็นผู้ตอบและให้ข้อมูล

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 3 ลักษณะคือ 1) ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มซึ่งทำการสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดจำนวน 3 ครั้งครั้งละ 2 ชั่วโมงโดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเอง 2) ข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 ทำการเก็บข้อมูลเมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 1 และสิ้นภาคเรียนที่ 2 รวม 2 ครั้ง ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 2 เพื่อยืนยันผลการพัฒนาตัวชี้วัดจากผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้รับบริการจากกลุ่มเป้าหมายตลอดระยะเวลาหนึ่งปีการศึกษาที่ผ่านมา 3) ข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยและครูที่เกี่ยวข้องในการให้คำปรึกษาแนะนำในกิจกรรมตามความรับผิดชอบที่เกิดจากการปฏิบัติงาน

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบความแตกต่างโดยการทดสอบค่าที สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพจากเอกสารการสังเกตและคำถามปลายเปิดใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

1.3 ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.3.1 รายการตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน

โรงเรียนมัธยม ปากกลาง จังหวัดน่าน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลักของการปฏิบัติงานจำนวน 3 ด้านซึ่งแบ่งเป็นตัวชี้วัดได้ทั้งสิ้น 27 ตัวชี้วัด สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการประพฤติปฏิบัติตน มี 13 ตัวชี้วัด ได้แก่

- (1) มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่องาน
- (2) มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน
- (3) มีความซื่อสัตย์ สุจริต
- (4) มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- (5) ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม สามารถประพฤติ ปฏิบัติตนเป็น

แบบอย่างได้

- (6) มีความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อความลำบาก
- (7) มีมนุษยสัมพันธ์ ที่ดี
- (8) มีความตรงต่อเวลา
- (9) มีความอ่อนน้อมถ่อมตน
- (10) มีความเสียสละ
- (11) มีความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ
- (12) มีความประหยัด อดออม รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า
- (13) มีการวางแผนในการทำงาน การเรียนและแบ่งเวลาได้อย่าง

เหมาะสม

2) ด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ มี 10 ตัวชี้วัด ได้แก่

(1) มีการกำหนดกฎ กติกาสำหรับการประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม
ในฐานะคณะกรรมการนักเรียน

- (2) ตระหนักในสิทธิ เสรีภาพภายใต้กฎ กติกา และข้อตกลงของหมู่คณะ
- (3) มีการกำหนดกฎ ระเบียบในการประชุมที่ชัดเจนและมีบทลงโทษที่

เหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในองค์กร

- (4) มีการสรุปผล และรายงานผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมต่อที่

ประชุมของสมาชิก

- (5) มีการจัดทำเอกสาร วารสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อเป็น

สื่อกลางระหว่างสมาชิกภายในและภายนอกองค์กร

(6) มีการจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานจากสมาชิกอย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม

(7) มีการบริหารงานที่ถูกต้อง โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

(8) ยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ หรือการปฏิบัติงานและพร้อมรับการตำหนิหรือชื่นชมด้วยใจบริสุทธิ์ เพื่อพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

(9) เลือกและใช้ข้อมูล สารสนเทศ เทคโนโลยีและทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยยึดหลักความคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม

(10) ส่งเสริม สนับสนุนและรณรงค์ให้สมาชิกทุกคนในองค์กรรู้จักบทบาท หน้าที่ การเคารพในสิทธิ เสรีภาพ ความคิดเห็นทั้งส่วนตนและผู้อื่น

2) ด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่

(1) มีจิตสาธารณะพร้อมที่จะร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเต็มใจ ทั้งภายในองค์กรและชุมชน ภายนอก

(2) รับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากชุมชนเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนางาน ในหน้าที่ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลลดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหาค่าที่อาจจะเกิดขึ้นร่วมกับ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

(3) ส่งเสริม สนับสนุน พิทักษ์ รักษา สร้างภาพลักษณ์ที่ดีงามขององค์กร ต่อสังคมและชุมชน

(4) ปฏิบัติงานให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

1.3.2 ผลการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน

โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน เสนอผลการประเมินออกเป็น 3 ด้านจากผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม ได้แก่

1) ผลการประเมินตนเองตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างผู้ร่วมวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่างซึ่งปฏิบัติงานในหน้าที่คณะกรรมการองค์กรนักเรียน ได้ประเมินผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดที่ร่วมกันพัฒนาขึ้นเปรียบเทียบในสองช่วงระยะเวลา โดยในองค์ประกอบด้านการประพฤติปฏิบัติตน และการปฏิบัติงานด้านชุมชนและสังคม คณะกรรมการองค์กรนักเรียน โดยส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า การปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลในภาคเรียนที่ 2 ก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมากเมื่อเทียบกับผลการพัฒนาตนเองแตกต่างจากภาคเรียนที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือผลการประเมินผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ในภาคเรียนที่ 2 คณะกรรมการองค์กรนักเรียน

ปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดและเกิดการพัฒนาดตนเองในด้านการประพฤติปฏิบัติตนมากกว่าในภาคเรียนที่ 1 ซึ่งสะท้อนผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นในด้านการประพฤติปฏิบัติตนแบบธรรมาภิบาลของคณะกรรมการในองค์กรนักเรียนเมื่อระยะเวลาของการปฏิบัติหน้าที่ผ่านพ้นไปเพิ่มขึ้น ในขณะที่องค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานเป็นทีมของคณะกรรมการพบว่า ผลการประเมินตนเองของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับในสองช่วงระยะเวลา ระบุว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 แต่เมื่อพิจารณาจากระดับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลในองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ พบว่าคะแนนเฉลี่ยของผลการประเมินการพัฒนาในภาคเรียนที่ 2 เพิ่มขึ้นจากภาคเรียนที่ 1 เพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตามเมื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการประเมินในภาพรวมทั้ง 3 องค์ประกอบพบว่า ผลการประเมินของกลุ่มตัวอย่างตามการรับรู้ของตนเองในสองช่วงระยะเวลา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ผลการประเมินการปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียนตามการรับรู้ของผู้วิจัย และครูที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีการพัฒนาดตนเองในด้านการความประพฤติ ด้านการทำงานและด้านสังคมตามแนวทางการทำงานแบบธรรมาภิบาลได้ดีและเด่นชัด อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นภายหลังเข้าร่วมการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างสามารถนำความรู้และรูปแบบพฤติกรรมกรปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลที่ได้รับ ไปปรับประยุกต์ใช้ในองค์กรนักเรียน ทำให้เป็นที่ยอมรับและให้ความร่วมมือจากสมาชิกในองค์กรนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้ดีขึ้น โดยเฉพาะในด้านการปฏิบัติตน กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการวิจัยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรทำงานที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลตามตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นร่วมกัน ได้ดีและเด่นชัดมากยิ่งขึ้น โดยพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นที่พึงพอใจแก่ผู้วิจัยซึ่ง ได้สังเกตแบบมีส่วนร่วมตลอดระยะเวลาหนึ่งปีการศึกษาและเป็นที่พึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นสมาชิกในองค์กรนักเรียน โดยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้เหมาะสมกับการเป็นสมาชิกในองค์กรนักเรียนและสอดคล้องกับตัวชี้วัดแบบธรรมาภิบาลที่กลุ่มตัวอย่างได้นำมากำหนดเป็นแนวกรปฏิบัติงานในองค์กร สำหรับด้านการปฏิบัติงานในรูปคณะกรรมการ กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นสมาชิกในองค์กร ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอย่างเต็มความสามารถและมีความเสียสละ หุ่เมและตั้งใจในการปฏิบัติงานและดำเนินกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างร่วมกับ โรงเรียนกำหนดขึ้นเป็นอย่างดี มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ชัด ส่วนในด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนหรืองานจิตอาสาต่างๆ ก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาดตนเองและการทำงาน ได้ดี มีความสนใจในชุมชนและมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมและชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่มากยิ่งขึ้น จนได้รับความร่วมมือจากชุมชนและสังคมตามขอบเขตของบทบาท

หน้าที่ที่ได้รับ นอกจากนี้พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของกลุ่มเป้าหมายในองค์กรนักเรียนพบว่ามีสมาชิกในองค์กรมีพฤติกรรมมีส่วนร่วมและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบและเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยของสถานศึกษามากยิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถติดต่อสื่อสารและติดตามผลการดำเนินงานที่มีต่อกลุ่มตัวอย่างหรือคณะกรรมการองค์กรนักเรียนซึ่งเป็นฝ่ายบริหารโดยใช้กระบวนการสถานักเรียนร่วมตรวจสอบถ่วงดุลกัน และมีความตื่นตัวในกิจกรรมนักเรียน กล่าวโดยสรุป ผลการประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติงานของกลุ่มเป้าหมายในองค์กรนักเรียนมีการพัฒนามากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับ 2 ช่วงระยะเวลา โดยมีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากช่วงแรกที่ทำการศึกษาและสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยและครูที่เกี่ยวข้อง

2) ผลการประเมินการปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียน ตามการรับรู้ของนักเรียนทั่วไป

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนทั่วไป ซึ่งได้มีโอกาสเป็นผู้ได้รับบริการและสัมผัสรับรู้ถึงพฤติกรรมการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กรนักเรียน ให้ระดับความคิดเห็นว่า การปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียน ได้แก่ คณะกรรมการองค์กรนักเรียน ซึ่งเป็นฝ่ายบริหารและสมาชิกสถานักเรียน ซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายตรวจสอบขององค์กรในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมาในด้านการประพฤติ ปฏิบัติตน ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ในภาพรวมด้านการประพฤติปฏิบัติตน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) โดยมีรายการตัวชี้วัดที่ 1.8 สมาชิกในองค์กรมีความตรงต่อเวลามากที่สุด ($\bar{X} = 3.71$) ด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ในภาพรวมด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) โดยมีรายการตัวชี้วัดที่ 2.5 องค์กรนักเรียน มีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข่าวสารต่างๆ ระหว่างองค์กรกับนักเรียนทั่วไปมากขึ้น ทำให้การกระจายข่าวสารความเคลื่อนไหวระหว่างสมาชิกได้อย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 3.70$) ด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ในภาพรวมด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) โดยมีรายการตัวชี้วัดที่ 3.4 องค์กรนักเรียนมีการปฏิบัติงานให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีส่วนในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.73$) สรุปผลการประเมินการปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนทั่วไปเป็นผู้ให้ข้อมูลระบุว่า องค์กรนักเรียนมีการปฏิบัติงานในรอบปีการศึกษาอยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัด

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถนำมาอภิปรายผลในแต่ละประเด็นได้ดังนี้

2.1 รายการตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน ผู้วิจัยได้ร่วมกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคณะกรรมการองค์กรนักเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือ PAR และเทคนิคการสนทนากลุ่มในการสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการองค์กรนักเรียน มีสาระครอบคลุมทั้ง 6 หลักการของธรรมาภิบาล สอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยหลักการดังกล่าวนำมาปรับประยุกต์เป็นพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกัน ได้เป็นองค์ประกอบหลักจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการประพฤติปฏิบัติตน จำนวน 13 ตัวชี้วัด ด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ จำนวน 10 ตัวชี้วัด และด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม จำนวน 4 ตัวชี้วัด อย่างไรก็ตามองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านก็มีแนวคิดคล้ายกับงานวิจัยของ วรภาส ประสมสุข (วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ฉบับที่ 2 หน้า 63-81) ที่กล่าวว่าเป็นหลักการ 3 หลักการที่จะน่านักบริหาร ไปสู่ความสำเร็จ ได้แก่ การครองตน การครองคน และการครองงาน คือการปฏิบัติงานหรือบริหารงานต้องอาศัยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง การทำงานเป็นทีมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น และการทำงานเพื่อสังคมส่วนรวม จะทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน

2.2 ผลการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน ซึ่งทำการประเมินผลใน 3 ด้าน ได้แก่

2.2.1 ผลการประเมินตนเองตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ร่วมวิจัย ผลการศึกษาถึงระดับการพัฒนาตนเองเมื่อนำตัวชี้วัดที่ผ่านการพัฒนาร่วมกันไปใช้ในการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ในองค์กรนักเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เปรียบเทียบกันในช่วงเวลาพบว่า 1) องค์ประกอบด้านการประพฤติปฏิบัติตนในภาคเรียนที่ 2 ทุกตัวชี้วัดมีผลการประเมินสูงกว่าในภาคเรียนที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ดีขึ้นภายหลังการนำตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของตนในองค์กรนักเรียนตลอดปีการศึกษาที่ผ่านมา 2) องค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการในภาคเรียนที่ 2 จำนวน 8 ตัวชี้วัดที่มีผลการประเมินสูงกว่าภาคเรียนที่ 1 โดยทั้ง 8 ตัวชี้วัดมีค่าเฉลี่ยของระดับความเห็นสูงกว่าภาคเรียนที่ 1 ซึ่งมีเพียง 2 ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า

ภาคเรียนที่ 1 เพียงเล็กน้อยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในภาคเรียนที่ 2 จะเป็นช่วงที่มีการจัดกิจกรรมโรงเรียน ทำให้โอกาสในการสื่อสารด้วยเอกสารประชาสัมพันธ์จัดทำได้ไม่ทันเวลาอาจทำให้สมาชิกได้รับรู้และมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่าผลการประเมินทั้ง 2 ภาคเรียนไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างเกิดการเรียนรู้และพัฒนาในด้านการปฏิบัติงานในรูปคณะกรรมการได้ดีไม่แตกต่างกันทั้งสองภาคเรียน และ 3) ด้านการปฏิบัติต่อชุมชนและสังคม ในภาคเรียนที่ 2 ทุกตัวชี้วัดมีค่าเฉลี่ยระดับความเห็นมากกว่าภาคเรียนที่ 1 และผลการประเมินทั้งสองภาคเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาตนเองได้ดีขึ้นในด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม ภายหลังจากนำตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ในองค์กรนักเรียน กล่าวโดยสรุป กลุ่มตัวอย่างในฐานะผู้ร่วมวิจัยในครั้งนี้ให้ความเห็นถึงระดับการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ได้ดีขึ้นในภาคเรียนที่ 2 แตกต่างจากการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลในภาคเรียนที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.2.2 ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย ตามการรับรู้ของผู้วิจัย จากการที่ผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในฐานะครูที่ปรึกษาคณะกรรมการองค์การนักเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมตลอดระยะเวลาหนึ่งปีการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ร่วมวิจัยเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ดีขึ้นเป็นลำดับ แสดงให้เห็นว่าจากการที่กลุ่มตัวอย่างได้ร่วมกันพัฒนา ร่วมกันวิพากษ์ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของตัวชี้วัดภายหลังจากนำไปทดลองใช้ในการปฏิบัติงานจริงในบทบาทหน้าที่ในกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรนักเรียน ซึ่งได้สังเกตเห็นความสำคัญในการสร้างสังคมธรรมาภิบาลในการบริหารงานในองค์กรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความสำเร็จขององค์กรสอดคล้องกับแนวคิดธรรมาภิบาล ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ซึ่งแม้ว่าองค์กรนักเรียนจะเป็นเพียงหน่วยหนึ่งของสังคมเล็กๆ ในสถานศึกษาที่จำลองรูปแบบการดำเนินงานในสังคมซึ่งมิได้มุ่งหวังผลในเชิงธุรกิจแต่อย่างใด แต่ก็สามารถสร้างประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตในวิถีประชาธิปไตยได้เช่นเดียวกัน

2.2.3 ผลการประเมินที่เกิดจากการปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียน ตามการรับรู้ของนักเรียนทั่วไป ผลการประเมินถึงระดับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดขององค์กรนักเรียนในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา นักเรียนทั่วไปหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลระบุว่าองค์กรนักเรียนมีการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดด้านที่ 1 อยู่ในระดับมาก ทุกตัวชี้วัด แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นนักเรียนโดยทั่วไปที่มีโอกาสสัมผัส รับรู้การทำงานขององค์กรนักเรียน ให้ความเห็นว่าองค์กรนักเรียนมีความ

ประเพณีที่ถูกต้องดีงามตามหลักการธรรมาภิบาล ซึ่งผลการประเมินย่อมเป็นสิ่งยืนยันผลการพัฒนาตัวชี้วัดการทำงานและเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ร่วมการวิจัยไปสู่กลุ่มเป้าหมายภายในองค์กรทำให้สมาชิกในองค์กรเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้นได้ โดยเฉพาะด้านการตรงต่อเวลาซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ 1.8 ของด้านที่ 1 การประพฤติปฏิบัติตน ผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ซึ่งเป็นนักเรียนทั่วไปเห็นว่าองค์กรนักเรียนมีการตรงต่อเวลามากที่สุด แสดงถึงการพัฒนาตนเองของกลุ่มเป้าหมายที่มีพัฒนาการเชิงพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ส่งผลให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพ ผลการประเมินด้านที่ 2 เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการหรือการทำงานเป็นทีม ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า องค์กรนักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัดเช่นกัน แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายมีการทำงานในลักษณะคณะกรรมการซึ่งหมายถึงมีการทำงานเป็นหมู่คณะที่ดี โดยเฉพาะมีการประชาสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสารระหว่างกันภายในองค์กร ทำให้สมาชิกในองค์กรและนักเรียนทั่วไปได้รับข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่จัดขึ้นในโรงเรียน ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เมื่อมีกฎ กติกาและข้อตกลงในการทำงานร่วมกันแล้วสมาชิกย่อมร่วมแรงร่วมใจมีความสามัคคีในการทำงาน ผลการประเมินในด้านที่ 3 ด้านการปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นนักเรียนทั่วไประบุว่ากลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นสมาชิกในองค์กรนักเรียน มีการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและสังคมในระดับมากทุกตัวชี้วัด ย่อมแสดงให้เห็นว่าองค์กรนักเรียนได้ให้ความสำคัญและเล็งเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการมีจิตอาสาช่วยเหลือ และบำเพ็ญตน ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งสถานศึกษาจะดำเนินการบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชนอันเป็นที่ตั้งของสถานศึกษานั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าเมื่อสถานศึกษาให้ความสำคัญกับชุมชน ชุมชนเองก็จะให้ความสำคัญต่อสถานศึกษาโดยการให้ความร่วมมือส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นได้ในที่สุด

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 การนำตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียนไปใช้เพื่อประเมินลักษณะการทำงานที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลในการบริหารและดำเนินงานของนักเรียนในองค์กรนักเรียนควรทำความเข้าใจและสร้างความตระหนักให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลก่อนที่จะทำการประเมินการทำงานของนักเรียนในองค์กรนักเรียนชุดต่อไป

3.1.2 ควรมีการประเมินก่อนและหลังการปฏิบัติงานในรอบปีการศึกษานั้นๆ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลว่ามีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นหรือลดลงหรือไม่อย่างไร

3.1.3 การนำตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียนครั้งนี้ มีความเหมาะสมสำหรับบริบทในองค์กรนักเรียนของโรงเรียนมัธยมป่ากลาง ดังนั้นสำหรับผู้ที่จะนำตัวชี้วัดดังกล่าวนี้ไปใช้กับสถานศึกษาอื่นๆ ย่อมสามารถนำไปปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับสถานศึกษาอื่นนั้นได้ตามความเหมาะสม

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับผู้นำนักเรียนในรูปแบบอื่นๆ ให้มีความหลากหลายและชัดเจนยิ่งขึ้น

3.2.2 อาจนำวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรในโรงเรียนในโอกาสต่อไปได้

3.2.3 อาจนำวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานสำหรับสภายาวชนในทุกระดับ อาทิ สภายาวชนระดับอำเภอ สภายาวชนระดับจังหวัด ซึ่งผลการวิจัยจะมีคุณค่า เกิดประโยชน์ต่อเยาวชนและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่ประเทศกำลังประสบปัญหาวิกฤตด้านประชาธิปไตย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล สุดประเสริฐ (2540) *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน พิมพ์ครั้งที่ 2*
กรุงเทพมหานคร สำนักงานประสานงานโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
กระทรวงศึกษาธิการ (2546) *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*
กรุงเทพมหานคร องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- กิตติพร ปัญญาภิญโญผล (2540) *รูปแบบของวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน:กรณีศึกษา
สำหรับครูประถมศึกษา* รายงานการวิจัย ภาควิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- โกวิท กระจ่าง (2533) “แนวคิดพื้นฐานบางประการเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ในการพัฒนาชุมชน” *วารสารประชากรศึกษา* 16, 2 : 41 - 53
- ขนิษฐา กาญจนรังสี (2544) “ความหมายและความสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วน
ร่วม” ค้นคืนวันที่ 9 พฤษภาคม 2550 จาก http://www.msu.ac.th/doc_pfd/based6.doc
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และแสวง ปิ่นมณี (2529) *ดัชนีทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2* กรุงเทพมหานคร
องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก
- ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์ (2545) “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมค่านิยมตาม
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนและชุมชนด้วยโครงการอาชีพ” วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542) *การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย* กรุงเทพมหานคร วิทยาลัย
ป้องกันราชอาณาจักร
- บุญศรี พรหมมาพันธุ์และคณะ (2547) *การพัฒนาเครื่องชี้วัดสำหรับการประเมินผล
การบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น* รายงานการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ประมวล รุจนเสรี (2542) *การบริหาร-การจัดการที่ดี(Good Governance)* กรุงเทพมหานคร
อัมรินทร์ปริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- พศิน แดงจวง (2538) “การวิเคราะห์กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนการศึกษา
นอกระบบในชนบท” รายงานการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พันธ์ทิพย์ รามสูต (2540) *การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม* กรุงเทพมหานคร
พี. เอ. ลีฟวิง

- พระยพทธาน ชุตทองม้วน (2550) “การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน โปลีเทคนิคลานนา เชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- มุตตา คงคีน (2551) “พฤติกรรม การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา” วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- วรภาส ประสมสุข (2549-2550) “หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม” วารสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 18,2 : 63 – 81
- วัชรวิวรรณ ไชยแสนทา (2550) “การพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับครูประจำชั้นระดับปฐมวัยศึกษาของโรงเรียนวัดบางปะกอก สำนักงานเขตราชฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานครด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วิรุพ์ นิลโรจน์ (2528) หลักการวิจัยและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สงขลา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้
- วิภาพร เลิศสุขสถาพร (2546) “กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชีวิตในการป้องกันการเสพติดของนักเรียนโรงเรียนศรีธนาพาณิชยการเทคโนโลยีเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ศิริชัย กาญจนวาสิ (2539) การวัดและประเมิน กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศรินารต นันทวัฒน์ภิรมย์ (2547) “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาลอำเภอเมืองลำพูน” วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สมอาจ วงษ์ขมทอง (2536) “แนวคิการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแบบดั้งเดิม” วารสารสาธารณสุขมูลฐานและการพัฒนา 6, 1 : 23 - 33
- สมเกียรติ ทานอก (2539) “การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมสำหรับเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2539) “ตัวบ่งชี้การปฏิบัติงานที่เหมาะสมสำหรับการตรวจสอบผล
การปฏิบัติงานโครงการและแผนงาน” *ข่าวสารวิจัยการศึกษา* 19, 6
(สิงหาคม – กันยายน) : 21
- สุพัศตร์ พิบูลย์ (2545) "สัมมนาการประเมินบุคลากร" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการ
ประเมินการศึกษา* หน่วยที่ 11 หน้า 4-30 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- _____. (2549) *การวิจัยและพัฒนา สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา* นนทบุรี
จตุพร ดีไซน์
- สุภาวค์ จันทวานิช (2543) *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ* พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพมหานคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- _____. (2547) *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ* พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อมรรัตน์ ทรศนิยากร (2545) “การพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของ
นักเรียน” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและสถิติการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*
- อุทุมพร จามรมาน (2544) *วิธีการทำประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน* กรุงเทพมหานคร
พันธ์
- _____. (2537) *ทฤษฎีการประเมิน* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- _____. (2540) “ภาวะผู้นำ” ใน *เอกสารประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการ
บริหารการศึกษา* หน่วยที่ 5-8 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์
- _____. (2544) “รายงานการวิจัย เรื่องดัชนี เกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษา
ภายในและภายนอกสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย” กรุงเทพมหานคร
- Ashton, D. & Smith, M.E. (1991). *Management development in the organization :
Analysis and action*. London : Macmillan.
- Gardner, J.W. (1990). *On leadership*. Newyork : Free Press.
- Guilford, John S (1968). *Motivation and Addision Modren Manegement*. California :
Addision Wesly Publish.
- Johnstone, J.N. (1981). *Indicators of Education Systems*. London: Unesco.

McCollum, B.C. (2000). *Self-development and the spontaneous expression of leadership and behavior*. n.p.

Wofgang, Charles H., Glikman, Carl D. (1986). *Solving Discipline Problems*.
Massachusetts: Allyn and Bacon.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความสอดคล้องของเครื่องมือ

ชื่อ	นายประมวล จันทะวัง
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการ โรงเรียน
หน่วยงาน	โรงเรียนมัธยมป่ากลาง สพท.น่าน เขต 2
ชื่อ	นางสาวมนต์นภัส มโนการณ
ตำแหน่ง	รองผู้อำนวยการ โรงเรียน
หน่วยงาน	โรงเรียนมัธยมป่ากลาง สพท.น่าน เขต 2
ชื่อ	นางอัจฉรา นิลทะวงษ์
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
หน่วยงาน	โรงเรียนมัธยมป่ากลาง สพท.น่าน เขต 2
ชื่อ	นายนันท์วัฒน์ คีรีสันติกุล
ตำแหน่ง	ครูหัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน
หน่วยงาน	โรงเรียนมัธยมป่ากลาง สพท.น่าน เขต 2
ชื่อ	นายอัชวิน ทีฆาวงศ์
ตำแหน่ง	ครูที่ปรึกษากิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย
หน่วยงาน	โรงเรียนมัธยมป่ากลาง สพท.น่าน เขต 2

ภาคผนวก ข

ตำแหน่งสื่อขอความร่วมมือในการวิจัย

ที่ ทม 1307 / ว 5

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

กรกฎาคม 2550

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1) โครงการวิจัย ฉบับย่อ 1 ชุด
2) แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นายสุทธิพงษ์ สอนธรรม นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอกการประเมิน การศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติวิทยานิพนธ์ เรื่อง การ พัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สุพัตร์ พิบูลย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารและ ดำเนินกิจกรรมขององค์กรนักเรียนและเห็นว่าท่านเป็นบุคคลสำคัญในสถานศึกษาที่มีความรู้ความ สามารถ และปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักเรียนอันสอดคล้องกับงานวิจัยและท่านเป็นผู้ที่สามารถให้ ข้อมูลเพื่อการวิจัยนี้ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน รับเป็นผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ หวังว่า จะได้รับความกรุณาจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสุทธิรานนท์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 0-2503-3566 โทรสาร 0-2503-3567

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ โรงเรียนมัธยมป่ากลาง อำเภอป่า จังหวัดน่าน

ที่

วันที่ 18 มิถุนายน 2550

เรื่อง ขออนุญาตดำเนินการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน (ผ่านรองผู้อำนวยการฯ)

ด้วยข้าพเจ้า นายสุทธิพงษ์ สอนธรรม ตำแหน่ง ครู อันดับ คศ.1 ขออนุญาตดำเนินการวิจัยตามหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่ได้รับการอนุมัติแล้ว เรื่อง “การพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมมาภิบาลสำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน” ด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาการวัดและประเมินผล การศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประจำปีการศึกษา 2550

ในการนี้ข้าพเจ้า นายสุทธิพงษ์ สอนธรรม จะได้ดำเนินการพัฒนาตัวชี้วัดร่วมกับนักเรียน คณะกรรมการองค์กรนักเรียนที่ได้รับการเลือกตั้งในปีการศึกษา 2550 นี้ โดยขอความอนุเคราะห์บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลและร่วมมือในการดำเนินการวิจัยตลอดปีการศึกษานี้

อนึ่ง ในการดำเนินการวิจัยของข้าพเจ้าในครั้งนี้ จะได้ดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยจะให้กระทบกับการเรียนของนักเรียน หรือกระทบกับภาระงานสอนตามปกติกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้น้อยที่สุด ข้าพเจ้าขอชี้แจงเหตุผลในการดำเนินการวิจัยกับนักเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับคือ 1) เป็นผลดีต่อการพัฒนาตนเองขององค์กรนักเรียนให้มีพฤติกรรมการทำงานตามหลักธรรมมาภิบาล ซึ่งจะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน 2) ส่งเสริมบรรยากาศ และสร้างสังคมในวิถีประชาธิปไตยให้กับสมาชิกในสังคมสถานศึกษาได้เรียนรู้และปรับตัวในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคมประชาธิปไตย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาอนุญาต

(ลงชื่อ)

(นายสุทธิพงษ์ สอนธรรม)

ตำแหน่ง ครู อันดับ คศ.1

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ข้อมูล

เทคนิคการประชุมกลุ่ม แบบเน้นเป้าหมาย (Focused Group Discussion)

เรื่อง พฤติกรรมบ่งชี้การทำงานแบบธรรมาภิบาล สำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง
จังหวัดน่าน

.....

ตอนที่ 1 การละลายพฤติกรรม สร้างความคุ้นเคยและเป็นกันเอง

1. แนะนำตัวเอง และชี้แจงพูดคุยถึงวัตถุประสงค์ของการประชุม
2. ทำความรู้จักกับสมาชิกแต่ละคน ทักทาย พูดคุยเรื่องทั่วไปเพื่อความผ่อนคลาย
3. ขอให้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน
และองค์กร

ตอนที่ 2 พฤติกรรมบ่งชี้ หรือพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงลักษณะการทำงานโดยอาศัย

หลักธรรมาภิบาล ในฐานะสมาชิกขององค์กรนักเรียน ซึ่งเป็นผู้นำนักเรียน

ประเด็นการพูดคุย (ประชุมคัดกรองครั้งที่ 1)

1. ข้อมูลพื้นฐาน
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2550 เริ่มเวลา.....น. ถึง เวลา.....น.
สถานที่.....
2. ความรู้ ความเข้าใจในความหมาย และหลักการธรรมาภิบาล (สรุปตามความเข้าใจ)
 - 2.1 ธรรมาภิบาลคืออะไร
.....
.....
 - 2.2 ธรรมาภิบาลมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของท่าน ในฐานะผู้นำนักเรียนอย่างไร
.....
.....
 - 2.3 หลักนิติธรรม หมายถึงอะไร
.....
.....
 - 2.4 พฤติกรรมลักษณะใดที่แสดงถึงการใช้หลักนิติธรรมในการปฏิบัติงานในองค์กรนักเรียน
.....
.....

2.5 หลักคุณธรรม หมายถึงอะไร

.....
.....

2.6 พฤติกรรมลักษณะใดที่แสดงถึงการใช้หลักคุณธรรมในการปฏิบัติงานในองค์กรนักเรียน

.....
.....

2.7 หลักความโปร่งใส หมายถึงอะไร

.....
.....

2.8 พฤติกรรมลักษณะใดที่แสดงถึงการใช้หลักความโปร่งใสในการปฏิบัติงานในองค์กรนักเรียน

.....
.....

2.9 หลักการมีส่วนร่วม หมายถึงอะไร

.....
.....

2.10 พฤติกรรมลักษณะใดที่แสดงถึงการใช้หลักการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในองค์กรนักเรียน

.....
.....

2.11 หลักความคุ้มค่า หมายถึงอะไร

.....
.....

2.12 พฤติกรรมลักษณะใดที่แสดงถึงการใช้หลักความคุ้มค่าในการปฏิบัติงานในองค์กรนักเรียน

.....
.....

2.13 หลักความรับผิดชอบ หมายถึงอะไร

.....
.....

2.14 พฤติกรรมลักษณะใดที่แสดงถึงการใช้หลักความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานในองค์กร
นักเรียน

.....
.....

2.15 ประเด็นเพิ่มเติม หรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการจัดประชุมกลุ่มแบบเน้นผลงาน
(Focused Group Discussion)

.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณในความร่วมมืออย่างดียิ่งของท่าน
ทุกความคิดเห็นของท่าน เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง
ต่อการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาองค์กรของท่าน

แบบสัมภาษณ์ข้อมูล

เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของร่างตัวชี้วัด

เทคนิคการประชุมกลุ่มแบบเน้นเป้าหมาย (Focused Group Discussion)

ตอนที่ 1 เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของร่างตัวชี้วัด

ประเด็นการพูดคุย (ประชุมคัดกรองครั้งที่ 2 และ 3 วิพากษ์ความเหมาะสม เป็นไปได้ของร่างตัวชี้วัดที่ผ่านการทดลองใช้ในการปฏิบัติงานแล้ว)

1. ข้อมูลพื้นฐาน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2550 เริ่มเวลา.....น. ถึงเวลา.....น.
สถานที่.....

2. รายการตัวชี้วัดเพื่อวิพากษ์ความเหมาะสม เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (ทำเครื่องหมาย ✓)

ร่างตัวชี้วัด	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
องค์ประกอบที่ 1 (การประพุดติปฏิบัติตน)		
ร่างตัวชี้วัดที่ 1		
ร่างตัวชี้วัดที่ 2		
ร่างตัวชี้วัดที่ 3		
ร่างตัวชี้วัดที่ 4		
.....		
องค์ประกอบที่ 2 (การปฏิบัติงานในลักษณะคณะกรรมการ)		
ร่างตัวชี้วัดที่ 1		
ร่างตัวชี้วัดที่ 2		
ร่างตัวชี้วัดที่ 3		
ร่างตัวชี้วัดที่ 4		
.....		

ร่างตัวชี้วัด	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
องค์ประกอบที่ 3 (การปฏิบัติงานต่อชุมชนและสังคม)		
ร่างตัวชี้วัดที่ 1		
ร่างตัวชี้วัดที่ 2		
ร่างตัวชี้วัดที่ 3		
ร่างตัวชี้วัดที่ 4		
.....		

ขอขอบคุณในความร่วมมืออย่างดียิ่งของท่าน
 ทุกความคิดเห็นของท่าน เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง
 ต่อการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาองค์กรของท่าน

**แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน
แบบธรรมาภิบาล สำหรับองค์กรนักเรียน โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน**

คำชี้แจง

1. ตามที่ท่านได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล สำหรับองค์กรนักเรียน โดยใช้วิธีวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) นั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานตามหลักการธรรมาภิบาล จึงขอความร่วมมือจากท่านโดยการให้ข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับการนำตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ไปปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของท่าน

2. แบบสอบถามนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม / การเรียนรู้ / ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการนำตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลไปพัฒนา
งานในหน้าที่รับผิดชอบ

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลให้มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง และเกิดประโยชน์กับตัวท่านเอง และเกิดประโยชน์กับโรงเรียน ซึ่งคำตอบของท่านจะมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการสรุปผลการวิจัย ดังนั้น จึงขอความกรุณาให้ท่านตอบข้อคำถามทุกข้อตามความเป็นจริงให้มากที่สุด ทั้งนี้คำตอบทุกข้อจะไม่มีผลกระทบ ใดๆ ต่อตัวท่านหรือโรงเรียนแต่อย่างใด

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- เพศ ชาย หญิง
- อายุ 12 – 15
 16 – 19
 20 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วม / การเรียนรู้ / ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการนำตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลไปพัฒนางานในหน้าที่รับผิดชอบ

คำชี้แจง

ให้ท่านพิจารณาประเด็น / รายการประเมินแล้วตัดสินใจ จากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆของตัวท่านเองในแต่ละประเด็นต่อไปนี้มาน้อยเพียงใด ทั้งนี้ ได้กำหนดความหมายของคะแนนผลการประเมินดังนี้

- 5 หมายถึง ประเด็นนั้นๆของรูปแบบการปฏิบัติงานเกิดการพัฒนาในระดับ **มากที่สุด**
- 4 หมายถึง ประเด็นนั้น ๆของรูปแบบการปฏิบัติงานเกิดการพัฒนาในระดับ **มาก**
- 3 หมายถึง ประเด็นนั้นๆของรูปแบบการปฏิบัติงานเกิดการพัฒนาในระดับ **ปานกลาง**
- 2 หมายถึง ประเด็นนั้นๆของรูปแบบการปฏิบัติงานเกิดการพัฒนาในระดับ **น้อย**
- 1 หมายถึง ประเด็นนั้นๆของรูปแบบการปฏิบัติงานเกิดการพัฒนาในระดับ **น้อยที่สุด**

ประเด็น/รายการประเมิน ท่านเกิดการเรียนรู้ในแต่ละประเด็นต่อไปนี้มาน้อยเพียงใด	ระดับพัฒนาการของกลุ่ม ร่วมวิจัย				
	5	4	3	2	1
ด้านการประพฤติกและปฏิบัติตน					
1. มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่องาน					
2. มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน					
3. มีความซื่อสัตย์ สุจริต					

ประเด็น/รายการประเมิน ท่านเกิดการเรียนรู้ในแต่ละประเด็นต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด	ระดับพัฒนาการของกลุ่ม ร่วมวิจัย				
	5	4	3	2	1
ด้านการประพฤติกและปฏิบัติตน (ต่อ)					
4. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่					
5. ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม สามารถประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างได้					
6. มีความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อความลำบาก					
7. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี					
8. มีความตรงต่อเวลา					
9. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน					
10. มีความเสียสละ					
11. มีความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ					
12. มีความประหยัด อดออม รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า					
13. มีการวางแผนในการทำงาน การเรียนและแบ่งเวลาได้อย่างเหมาะสม					
ด้านการปฏิบัติงานในรูปคณะกรรมการ (ทีมงาน)					
14. มีการกำหนดกฎ กติกาสำหรับการประพฤติก ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมใน ฐานะคณะกรรมการองค์การนักเรียน					
15. ตระหนักในสิทธิ เสรีภาพภายใต้กฎ กติกาและข้อตกลงของหมู่คณะ					
ด้านการปฏิบัติงานในรูปคณะกรรมการ (ต่อ)					
16. มีการกำหนดกฎ ระเบียบในการประชุมที่ชัดเจนและมีบทลงโทษ ที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในองค์กร					
17. มีการสรุปผล และรายงานผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมต่อที่ ประชุมของสมาชิก					
18. มีการจัดทำเอกสาร วารสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็น สื่อกลางระหว่างสมาชิกภายในและภายนอกองค์กร					
19. มีการจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอที่เป็นประ โยชน์ ต่อการบริหารงานจากสมาชิกอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม					
20. มีการบริหารงานที่ถูกต้อง ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้					

ประเด็น/รายการประเมิน ท่านเกิดการเรียนรู้ในแต่ละประเด็นต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด	ระดับพัฒนาการของกลุ่ม ร่วมวิจัย				
	5	4	3	2	1
21. ขอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ หรือการปฏิบัติงานและพร้อมรับ การตำหนิหรือชื่นชมด้วยใจบริสุทธิ์ เพื่อพัฒนางานให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น					
22. เลือกและใช้ข้อมูล สารสนเทศ เทคโนโลยีและทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยยึดหลักความคุ้มค่าเกิดประ โยชน์สูงสุดต่อส่วนร่วม					
23. ส่งเสริม สนับสนุนและรณรงค์ให้สมาชิกทุกคนในองค์กรรู้จักบทบาท หน้าที่ การเคารพในสิทธิ เสรีภาพ ความคิดเห็นทั้งส่วนตนและผู้อื่น					
ด้านการปฏิบัติงานของต่อชุมชนและสังคม					
24. มีจิตสาธารณะ พร้อมที่จะร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเต็มใจ ทั้งภายในองค์กรและชุมชนภายนอก					
25. รับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากชุมชนเพื่อนำมาปรับปรุงและ พัฒนางานในหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตลอดจนหาแนว ทางแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง					
26. ส่งเสริม สนับสนุน พิทักษ์ รักษา สร้างภาพลักษณ์ที่ดีงามขององค์กร ต่อสังคมและชุมชน					
27. ปฏิบัติตนให้เป็นประ โยชน์ต่อส่วนรวม และมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม					

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

**แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียน
โรงเรียนมัธยมป่ากลาง จังหวัดน่าน**

คำชี้แจง

1. ตามที่ท่านได้มีโอกาสสัมผัสการทำงานในด้านกิจกรรม และเป็นผู้ได้รับบริการจากองค์กรนักเรียนของโรงเรียนมัธยมป่ากลางในรอบปีการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการประเมินการปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียน จึงขอความร่วมมือจากท่านโดยการให้ข้อมูลที่เป็นจริงตามการรับรู้ของท่านเกี่ยวกับการปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียนตามตัวชี้วัดแบบธรรมาภิบาลในหนึ่งปีการศึกษา

2. แบบสอบถามนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียนตามตัวชี้วัดการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาลในรอบปีการศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. ผลการวิจัยนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ให้มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง และเกิดประโยชน์กับองค์กรนักเรียน และเกิดประโยชน์กับโรงเรียน ซึ่งคำตอบของท่านจะมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการสรุปผลการวิจัย ดังนั้น จึงขอความกรุณาให้ท่านตอบข้อคำถามทุกข้อตามความเป็นจริงให้มากที่สุด ทั้งนี้คำตอบทุกข้อจะไม่มีผลกระทบ ใดๆ ต่อตัวท่านหรือโรงเรียนแต่อย่างใด

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- เพศ ชาย หญิง
- อายุ 12 – 15
 16 – 19
 20 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียนตามตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน แบบธรรมชาติในรอบปีการศึกษา

คำชี้แจง

ให้ท่านพิจารณาประเด็น / รายการประเมินแล้วตัดสินใจว่า จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่
องค์กรนักเรียนจัดขึ้นและจากการสัมผัส รับรู้การปฏิบัติงานขององค์กรนักเรียน ได้ก่อให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงและพัฒนางานในด้านกิจกรรมของโรงเรียนในแต่ละประเด็นต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด
ทั้งนี้ ได้กำหนดความหมายของคะแนนผลการประเมิน ดังนี้

- 5 หมายถึง ประเด็นหรือรายการประเมิน องค์กรนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับ **มากที่สุด**
- 4 หมายถึง ประเด็นหรือรายการประเมิน องค์กรนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับ **มาก**
- 3 หมายถึง ประเด็นหรือรายการประเมิน องค์กรนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับ **ปานกลาง**
- 2 หมายถึง ประเด็นหรือรายการประเมิน องค์กรนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับ **น้อย**
- 1 หมายถึง ประเด็นหรือรายการประเมิน องค์กรนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับ **น้อยที่สุด**

ประเด็น/รายการประเมิน ท่านคิดว่าองค์กรนักเรียนมีการปฏิบัติในแต่ละประเด็นต่อไปนี้ อย่างน้อยเพียงใด	ระดับการปฏิบัติงานตาม ตัวชี้วัดขององค์กรนักเรียน				
	5	4	3	2	1
ด้านการประพฤติและปฏิบัติตน					
1. มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่องาน					
2. มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน					
3. มีความซื่อสัตย์ สุจริต					
4. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่					
5. ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม สามารถประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างได้					
6. มีความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อความลำบาก					
7. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี					
8. มีความตรงต่อเวลา					
9. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน					
10. มีความเสียสละ					
11. มีความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ					
12. มีความประหยัด อดออม รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า					
13. มีการวางแผนในการทำงาน การเรียนและแบ่งเวลาได้อย่างเหมาะสม					
ด้านการปฏิบัติงานในรูปคณะกรรมการ (ทีมงาน)					
14. มีการกำหนดกฎ กติกาสำหรับการประพฤติ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ใน ฐานะคณะกรรมการองค์กรนักเรียน					
15. ตระหนักในสิทธิ เสรีภาพภายใต้กฎ กติกาและข้อตกลงของหมู่คณะ					
16. มีการกำหนดกฎ ระเบียบในการประชุมที่ชัดเจนและมีบทลงโทษ ที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในองค์กร					
17. มีการสรุปผล และรายงานผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมต่อที่ ประชุมของสมาชิก					
18. มีการจัดทำเอกสาร วารสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็น สื่อกลางระหว่างสมาชิกภายในและภายนอกองค์กร					

ประเด็น/รายการประเมิน ท่านคิดว่าองค์กรนักเรียนมีการปฏิบัติในแต่ละประเด็นต่อไปนี้ อย่างน้อยเพียงใด	ระดับการปฏิบัติงานตาม ตัวชี้วัดขององค์กรนักเรียน				
	5	4	3	2	1
19. มีการจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานจากสมาชิกอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม					
20. มีการบริหารงานที่ถูกต้อง ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้					
21. ยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ หรือการปฏิบัติงานและพร้อมรับการตำหนิหรือชื่นชมด้วยใจบริสุทธิ์ เพื่อพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น					
22. เลือกและใช้ข้อมูล สารสนเทศ เทคโนโลยีและทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยยึดหลักความคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม					
23. ส่งเสริม สนับสนุนและรณรงค์ให้สมาชิกทุกคนในองค์กรรู้จักบทบาทหน้าที่ การเคารพในสิทธิ เสรีภาพ ความคิดเห็นทั้งส่วนตนและผู้อื่น					
ด้านการปฏิบัติงานของต่อชุมชนและสังคม					
24. มีจิตสาธารณะ พร้อมที่จะร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเต็มใจ ทั้งภายในองค์กรและชุมชนภายนอก					
25. รับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากชุมชนเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนางานในหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลลดอคจนหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง					
26. ส่งเสริม สนับสนุน พิทักษ์ รักษา สร้างภาพลักษณ์ที่ดีงามขององค์กร ต่อสังคมและชุมชน					
27. ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม					

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายสุทธิพงษ์ สอนธรรม
วัน เดือน ปีเกิด	21 กุมภาพันธ์ 2520
สถานที่เกิด	อำเภอปัว จังหวัดน่าน
ประวัติการศึกษา	ค.บ. (คณิตศาสตร์) สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์ พ.ศ. 2543 ศษ.บ. (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2547
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนมัธยมป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน สพท.น่าน เขต 2
ตำแหน่ง	ครู อันดับ คศ. 2